

Jahresbericht

des
k. k. Kaiser Franz Joseph-
Staatsgymnasiums

in Krainburg

veröffentlicht

für das Schuljahr 1904/1905

von

Josef Hubad

k. k. Gymnasial-Direktor.

Inhalt:

- 1.) *Podoba (metafora) v slovenskem jeziku in slovstvu.*
Spisal *dr. J. Debevec.*
- 2.) *Schulnachrichten. Vom Direktor.*

Krainburg 1905.

Buchdruckerei von Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg in Laibach.

Verlag des k. k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums.

Jahresbericht

des

k. k. Kaiser Franz Joseph- Staatsgymnasiums

in Krainburg

veröffentlicht

für das Schuljahr 1904/1905

von

Josef Hubad

k. k. Gymnasial-Direktor.

Inhalt:

- 1.) *Podoba (metafora) v slovenskem jeziku in slovstvu.* Spisal *dr. J. Debevec.*
- 2.) *Schulnachrichten.* Vom *Direktor.*

Krainburg 1905.

Buchdruckerei Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg in Laibach.

Verlag des k. k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums.

H. 1009
C. Zupau

Podoba (metafora) v slovenskem jeziku in slovstvu.

Spisal dr. J. Debevec.

A. Teorija metafore.

1. O pesniških lepotilih vobče.

Nauk o pesniških lepotilih, tropih in figurah, ni na najboljšem glasu. Marsikdo ima sicer rad «na žganjih tropine» in kapljico dobrega tropinovca, — toda trope? in tiste «žalostne figure»? Odkod to? Vzroki so različni: nekaj so krivi stari humanisti, ki so skušali v trden sestav spraviti vse, kar so našli raztresenih navodil za lep slog pri grških in latinskih učenih retorjih in gramatikih, zlasti Aristotelu, Ciceronu in Kvintilianu, pa so to delo izvršili s tako suhoparnostjo, da se je za dolgo časa pristudilo poznejšim rodovom*; česar so stari humanisti storili preveč, store novejši slovničarji premalo ali celo nič**; krivi so pa tudi razni predsodki, kakor n. pr. da so pesniške podobe nebitveno nakitje pesniškega umotvora, ali pa, da naj se zmenijo zanje le pesniki, drugi pa, ki pišejo prozo in znanstvene stvari, pa ne. Takim in enakim predsodkom po pravici ugovarjajo vsi veliki govorniki (pri nas n. pr. Slomšek, ki je v svojih govorih in drugih prozaičnih spisih poln izvirnih metafor) in zanimivi znanstveni pisatelji, kakor n. pr. naš Erjavec, ki je doslej še nedosežen vzgled, kakó se znanstvene razprave pišejo lahko

* Tako n. pr. ne našteje humanist *J. Justus Scaliger* v 29. poglavju svoje poetike (Poetics I. III. c. 29.) nič manj ko *trideset* figur (significatio, demonstratio, sermocinatio, attemperatio, moderatio et correctio, asseveratio, conditio, exclamatio, repetitio...), ki jih obravnava vsako posebe v naslednjih tridesetih poglavjih. Prim. Gottschall, Poetik, I², 1882, str. 154.

** Naše šolske slovnice, slovenska kakor tudi nemška Willomitzerjeva, nimajo o tej stvari nič, takó da si mora učitelj iz vseh kotov zbirati potrebno gradivo. Janežič-Sketova Slovenska slovnica, 7. izd., ima pač 5. del «o stihotvorstvu», o našem predmetu pa le znane besede Slomškove: «Slovenske pisave... kras so zrnate misli, krepki izreki in pa v domačem duhu ubrane *podobe*... Varuj se pisavo preveč *lepoticiti*, preveliko rožic, prilik in zgledov je potrata...» In nato, označivši *vođenično*, *mlačno*, *mračno*, *medlo*, *zmedenno* in *zahomotano*, *preobširno*, *dolgočasno*, *presekano*, *presuho* in *posiljeno* pisavo, sklepa Slomšek: «Teh in takih napak se varuj, kadar pišeš. Naj teče prav po domače, v čisti slovenščini tvoje pero!» Str. 264. Kakšne so *podobe*, katera so *lepotila*, o tem, kakor rečeno, slovnica molči.

tudi v lepem, slikovitem jeziku. «Tri vezi so, ki nas z njimi dober pisatelj ali govornik naveže nase: ali neizprósna *logika* misli, ki si osvoji naš razum, ali globoko *čustvo*, ki žari iz njegovih besedi in ogreva naše srce, ali pa *čutno-sveža slikovitost* izraza, ki deluje na našo domišljijo, kakor pomladansko zelenje na oko. Prvo, logična razvrstitev misli, se pridobi s temeljitim učenjem in veliko strogostjo do samega sebe in do drugih, takó da človek nič ne zapiše ali govori, kar bi bilo nepotrebno ali ne bi spadalo k stvari ali kar bi se dalo morda globlje misliti in bôljše povedati; drugo, čustvo, se ne dá priučiti; tretje pa zahteva še *vztrajnišega učenja* nego prvo, pred vsem proučevanja jezika, kakor ga pišejo najboljši naši pisatelji; a tudi to še ni dovolj: poznati moramo tudi druge jezike in jih primerjati z materinščino, da se nam takó odpró zakladi nje lepote in posebnosti.»*

Pesniška lepotila pa so dvojja: I. *tropi* (τροποι), namreč 1. metafora, 2. sinekdoha, 3. metonimija; in II. *figure* (σχηματα).**

* Prim. Brinkmann, die Metaphern. Bonn, 1878, str. 18.

** Dr. Borinski, Deutsche Poetik, Leipzig, 1901, str. 44, méni, da so stari gramatiki dali posebnim oblikam govora to ime (figure) od pravilnega gibanja človeškega telesa pri plesu. — Kakor se figure še vedno obravnavajo, morajo učenca samó zbegati. Tumlirz n. pr. jih loči v šest vrst in vsaka jih našteva po več, vseh našteva 42, a še pravi, da se je omejil na najvažnejše!! — Tu bo tudi treba temeljite revizije. Pred vsem je treba vedeti, da je človek rabil «figure» pred vso umetno poezijo in jih rabi še vedno vsak količkaj čustven človek. Kajti kakor metafore ustvarja živa domišljija, sinekdohe in metonimije pa vedoželjni razum človeški, takó so «figure» izliv *srcá*, bodisi žalostnega ali veselega ali jeznega itd. In kakor sedaj skušajo metaforo dušeslovno razložiti, tako se mora študirati tudi dušeslovje «figur» na ljudeh samih; potem bodo pa že zanimive. Že površno opazovanje ljudi — pravi Borinski (n. m.) — nas kmalu pouči, da imajo nekteri stanovi nekatere prav posebne načine izražanja; kot vzgled navaja dijake, ki ljubijo posebno hiperbolo, diplomatje litoto, Židje — retorično vprašanje. Kaj lahko je tudi uvideti, da se delé vse figure v dvé vrsti: kadar hoče namreč človek kaj s strastjo (žalostjo, veseljem itd.) povedati (in pred vsem nam gre za *živi* govor!), tedaj skuša doseči uspeh ali s prav posebnim poudarkom *posameznih besed* (besedne figure) ali pa dá celi misli, celemu stavku nenavadno obliko (stavkove figure).

Besedne figure. Časih hoče človek v besedo več položiti, kakor je v njej v resnici, zato jo izgovori *pomenljivo* (cum *émphasi* — ἐμφασις). N. pr. Bodi *mož!* Prim. Gregorčič: «Umr! je *mož!*» (Lavorika na grob možu — Fr. Erjavcu.) Beseda tako izgovorjena ima še *enkrat več* v sebi, nego če jo izgovorimo v vsakdanjem pomenu. Sedaj namreč obsega vse vrline, ki dičijo pravega moža in ga odlikujejo pred otrokom, starcem, žensko. V tem smislu izgovorjena se reče tudi, da je izgovorjena v *pregnantnem* smislu (praegnans, nosen). V tem smislu moramo razlagati, bi menil jaz, besede kakor n. pr. «Moji za mano *kazali so*» (Nezakonska mati) — namreč z zaničevanjem. Na vsak način pa je emfaza: «Na Mali Šmaren preb'lečena — *Gospa* je Micika v cerkev prišlà» V tem pomenljivem poudarku je vsa poanta prvega dela «Ženske zvestobe». Ali pa v pesmi «Od železne ceste»: «Me hoč' mo bit' *žonice*», t. j. spoštovane, z vsemi pravicami. — Iz emfaze izvirajo vse druge besedne figure. Če hoče človek, razžaljen od koga, mirno izliti svojo jezo nad njim, ga bo *ironiziral*, t. j. rabil bo iste besede, ko vsak drug človek (gršk. deblo EP, go - vor, εἰρωνεία), a s posebnim poudarkom, takó da žaljivec čuti, da se ravno nasprotno misli. N. pr. Ta je pa lepa! — Ti si pravi junak! — Ironična je «Od železne ceste» in «Nova pisarija».

2. Dušeslovje metafore.

Ti-le dušeslovni zakoni sodelujejo pri postanku metafor: 1. Človek je telesno-duhovno bitje; delovanje duhá je navezano na teló, na telesna čutila; nič ne more um sprejeti váse, kar ne gre na kakršenkoli način vanj po čutilih. Najprej se je človek zavedel pojavov zunanjega svetá, svoje okolice, ter jih zaznamoval z imeni (pri tem pa ni misliti, da bi bil z besedo zadel bistvo stvari ali pojava, temveč le tisto posebno zunanjo čutno lastnost, ki se mu je zdela najbolj *značilna*, n. pr. volk, grško *Φύλος*, sanskrit. vrkas je dobil ime od svoje delavnosti, da davi (würgen); vsi Arijei so poznali *klas*, a kako ga imenujejo? Slovanski prajezik je imel deblo *kolso* (= visok, prim. lat. cels-us, excels-us), iz tega rusk. kolosъ, slov. klas; Latinec je isto stvar imenoval *arista* (prim. gršk. ὀπίστος, konica puščice). — Ščasoma je človek postal pozoren tudi za pojave svoje notranjosti ter jih je skušal tudi zaznamovati z besedami; a odkod vzeti izraze? Ali bo za te nove pojave izumil nove

Kdor opazuje preproste ljudi, bo videl, kako se često zbadajo z ironijo. Če pa je kar očitno da zbadljivec nasprotno misli, postane ironija — *sarkazem*. «Bogá hvali — pa umri!» je rekla žena Jobu, ležečemu na guoju. — Nagel človek v svoji razburjenosti rad *pretirava* ter daje priimke kakor osel, tele, mrha, pes, buča . . . Same po-sebi bi bile to metafore, a ker jih nezasluzeno vrže človek v obraz svojemu bližnjemu, so pa *hiperbola* (ὑπερβολή, pretirava). Hiperbola je, če Prešeren v svoji nevolji nad ilirizmom imenuje štiri manjše rodove slovanske: «Slave *pse*, ki jim gre le lajat' in tace lizát.» — Baš nasprotno se vede diplomat, ki ne bo nikoli naravnost povedal, kar bi moral. Mesto «to je slabo», «to je napačno», bo rekel: «to ni dobro», «to ne bo prav» itd. Haud dixerim — je rekel fini Rimljan. (Αἰδοῦμαι, skromna trditev.) — Časih pa stavimo *dve* besedi stavka v nasprotje s tem, da ji poudarimo: *antiteza*, *paradokson* in *klimaks*. S tem namreč, da prvo besedo izgovorimo emfatično, pripravimo pot za umevanje druge. «Ne *združenja* — *ločitve* zdaj so časi!» «Pred *bogstvo* mi — zdaj *lepa stvar!*» — «Še ena taka *zmaga*, in jaz sem *izgubljen!*» «Tacih *priteljev* (ki niso pravi) me Bog *varuj!*» «Molče (a vse okrog njega bo glasno vpilo!) trobental bo!» — «Veni, vidi, vici!» [Razločevati od paradoksa še posebe oxymoron zove Gottschall, n. m. str. 187 «ein müßiger Unterschied.»] — Časih poudarjena beseda vzbudi v spominu drugo enakozvočno: «ak klasik bil bi vsak, ki nam kaj kvasi». «*Prešerna* se brani . . .» (Povodnji mož) — «dobil si slovenščino v *kremplje*». «*Govorje* mu *izdajavci* (Murku) — «brez *četov* . . . in *esov* . . .», «Šola ni šala». — V tem je vir mnogih dovtipov. (Gršk. παρανομασία, enakozvočje, igra z besedami.)

Stavkove figure nastanejo, kadar človek v svojem strastnem čustvovanju dá celi misli nenavadno obliko: *brezzvezje*, *mnogozvezje*, *vzklik* (Prešeren, str. 57, 149, 151 idr.); *nagóvor* (ἀποστροφή) «Al jezero, ki na njega pokraj'ni — Stojiš, ni, Črtomir, podoba tvoja?» — *retorično vprašanje*: «Kje bratoljubja si videl oltarje?» — *Dialogizem* (prim. «Prekop») obstoji v tem, da si pesnik sam stavi vprašanje in dá tudi odgovor. [Pri prepirih lahko slišiš retorična vprašanja, vzklike, dialogizem . . .] *Aposiopeza* zamolči konec misli, pa ravno s tem učinkuje. «Tako j tiho, če ne —!» V veliki razburjenosti človek rad *ponovi* besedo, n. pr. «Pomagajte, pomagajte!» «Hitro, hitro!» — «Ne boj se . . .» 4 krat zaporedoma v «Povodnjem možu» idr. To je *anafora*, ki so jo gramatiki razdrobili na razne drobce.

Kar je takozvanih onomatopoeičnih figur (n. pr. «ni ženka, ni cvenka» idr.), sodijo v stihotvorstvo (stik).

besede? V narodi vlada varčnost; vsled te varčnosti je človek porabil kar besede, ki jih je že imel in rabil za materialne, čutne stvari izven sebe ter jih je obrnil (*ιρόνος*) tudi v zaznamovanje notranjih, duševnih pojavov.* Najprej je spoznal podobnost med telesnim in duševnim delovanjem pri samem sebi: zna-ti, *γί-γνώ-σχω*; pojmiti, be-greifen, com-prehendere, *σννίενα*; razbrati, intellegere (inter-legere); razlagati, razkladati, razločiti, preudariti, uvideti . . . to so bili najprej materialni izrazi za zunanje, telesno delovanje, a človek jih je prenesel (*μετα-φορά*) vsled potrebe in varčnosti na duševno delovanje. Prim. še slov. kazati in hrv. kazati (= govoriti), gršk. *δείκνυμι* in lat. dico 3. Zanimivo je pri teh izrazih, da jih imajo vsi jeziki enako v obeh pomenih, gotovo zato, ker se najbolj tičejo človeka samega.** — Najbolj značilno, da človek živi, je *dihanje*: in takó so ta čutni pojav stari Slovani prenesli na notranje bitje, ki je vir življenja, na *duh*, *dušo*. Stari Rimljani so «veter» in «dih» imenovali kakor Grki «*ἀνεμος*» in «*spiritus*»; pozneje jim je *animus* zaznamoval le dušo, ostal je torej samo metaforski pomen, prvotni materialni se je izgubil. — Grk je prebival ob morju; tam je opazoval, kakó morje žene valove, kakó pólje; to je imenoval *θύειν* = valovati, plati; videl pa je v valovanju morja *podobnost* s tem, kar se godi v njegovi notranjosti in prenesel je ta pojav na svoje notranje bitje: *ὁ θυμός* mu je nato pomenilo tudi *dušo*. (To metaforo rabimo tudi mi, kadar pravimo, da v jezi kar *pólje* v nas.) Sploh ga skoro ni konkretnega izraza (imena ali glagola), ki ne bi služil *varčnemu* jeziku tudi kot metafora, le da se mi prenesenega metaforskega pomena pogosto več ne zavedamo. Odprimo Pleteršnikov slovar kjerkoli, pa se prepričamo. N. pr. takoj v začetku: *bràt*, metaf. vinski brat, to ti je bratec, vsi ljudje smo bratje itd.; *brati*, metaf. na obrazu se mu bere, jo je pobral, stopinje pobirati za kom, itd.; *brazda*, metaf. brazde na obrazu . . . Ta varčnost, da se iz enega besednega korena izpeljujejo izrazi za podobne stvari, vlada v vseh jezikih, «tako so v deblu „*mar*“ predstave trenja, boja, uničevanja in iste predstave so v izpeljankah:

* Prim. o tem tudi: *J. Jurković*, O metafori našega jezika, Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, knj. XXXI, Zagreb, 1875, str. 115.

** Jurković l. c. str. 122 navaja še več hrvatskih metafor, ki izražajo delovanje našega uma (premetati, prevrtati . . .), pri tem pa meni, da ima hrvatski jezik v tem oziru še eno metaforo, ki po njegovem mnenju najdosledniše izraža mišljenje in skladanje misli v eno celoto pod lepo sliko *preje* in *tkanja*: «izpredati, snovati, potkivati». No, isto metaforo o *tkanju* imamo tudi Slovenci, n. pr.: *snovati* hudobne naklepe (Plet.), *osnutek* (= Grundriß, Disposition, Projekt, Elemente einer Wissenschaft . . .). Od drugih narodov smo si izposodili, trdi J., metaforo: *temelj*, *gradivo*. — Duševno *stanje* in notranja čustva izražajo tudi te-le metafore: *zatopiti se* (v misli), *zamekniti se*; *vzkipeti*, *vneti se*, *vnet* biti za kaj; *jé* me, *grize* me, *peče* me; *zaleteti se*; *napihniti se* (*napuh*); *pritegniti* komu; *pretreslo* me je; *izkopati se* (iz dolgov); *ostrméti* (v pravem pomenu ostrmi drevo, ki posekano obvisi med vejami drugih dreves) . . . Nekatere so mednarodne, druge čisto slovanska, ozir. slovenska last.

mors, mare, μάρασμα, mahlen, mleti.* Zato po vsej pravici trdi Jean Paul (Vorschule zur Aesthetik, § 50), da je vsak jezik sploh iz večine «slovar obledelih metafor» («Wörterbuch verblaßter Metaphern»).**

2. Drugi dušeslovni zakon, važen za metaforo, nam zlasti dobro razlaga, kakó je nastala personifikacija.*** Kakor smo videli, da je človek iz zunanjega svetá prenesel slike v svojo notranjost in notranje pojave imenoval po zunanjih, ker so se mu zdeli podobni, takó pa je kmalu nastopil tudi obratno pot: začel se je zavedati svojega življenja, ki se najbolj javlja v gibanju, in ker je v prirodi okrog sebe tudi videl gibanje, zato je začel prenašati pojave svojega življenja na predmete v prirodi s tem, da jim je dajal človeške atribute. Nastale so metaforske personifikacije, kakor n. pr. solnce *vzhaja*, *zahaja*, veter *goni* oblake, potok *golčí*, ogenj *liže* drva ter jih *požira* . . . Na ta način je človek vso prirodo oživil, in zató se imenuje tak pogled na svet *animističen*. Človek je takrat čutil v sebi toliko življenjske sile, da je hotel vse oživiti, tudi neorgansko prirodo. *Glavo* so dali naši dedje goram (Triglav), *žeblju*, *zelju*, *čebulji*, *česnu*, družini [Grki so imenovali tri ostre vrhove na Kitéronu *Τρεῖς κεφαλαί*, izvir reke *κεφαλή*, izliv *σιόμα*, takisto Rimljani *caput* — os (Ostia)], *lice* pravi strani sukná, *uho* šivanki, sekiri, *oko* (očesce) trti, drevesu *poppek* (Grki: *ὁ ὀφθαλμός ἀμπέλον, ὁ φυτόν*), *nos* ladji, *čeljust* grabljam, *zobé* pili, grabljam, *jezik* tehtnici, *črevlju*, *grlo* (vrat) steklenici, *črevlju*, *roké* (ročice) vozu, *rebri* (reber) in *hrbet* gorám, *nogé* stolu, mizi, *petó* črevlju, *kožo* lubju (kakor že pri starih Indih), še celó *dušo* so dali oljnati svetilki in gumbom.****

* Iv. Prijatelj, Psihologični paralelizem. Zbornik Matice Slovenske 1902, IV, str. 1.

** Našteti vse metafore, ki jih je ustvaril kakšen jezik, je skoro nemogoče; dozdej tudi noben narod nima takega učenega dela. Med Nemci je začel gori omenjeni Brinkmann pisati nekak *prirodni sestav* metafor: videč, da je človek prenesel izraze za prirodne stvari in pojave na druge *podobne* stvari in pojave, je B. začel preiskovati tiste stvari, ki je od njih človek jemal metaforske izraze; preiskal jih je 16 ter ondi naštel vse prenesene izraze, kar so jih vzeli romanski in germanski narodi (slovanskih jezikov ne omenja nikdar) od 1. *psa*, 2. *konja*, 3. *osla*, 4. *mezgà*, 5. *mačke*, 6. *goveda*, 7. *koze*, 8. *ovce*, 9. *svinje*, 10. *petelina* in *kokoši*, 11. *gosi*, 12. *race*, 13. *purana* in *pava*, 14. *labuda*, 15. *goloba*, 16. *bučele*. Delo pa je bilo za enega človeka preogromno, najbrže ga je tudi občinstvo sprejelo hladno, kajti izšla je samo I. knjiga, ostalo je torej torso. Na ta način bi se morale obravnati n. pr. pri besedi «pes» ne samo metafore, kakor: *pasje* življenje, *pasja* vera, ampak tudi: *zobe* komu pokazati, *prilizovati* se, *lizun* . . . ker so vse vzete od psa. Iz takega preiskovanja bi prišle za psihologijo narodov zanimive stvari na dan. Tako n. pr. vidimo, da le še Provencalci in Španjci imenujejo hlinečega se človeka takó kakor mi Slovenci (menda edini izmed Slovanov) namreč *lizun*, prilizjenec: provenc. *lagot*, špan. *lagotear*, kar pomeni *lizati* (cf. got. *bilaigon*, n. *belecken*). Zanimivo je tudi to, da je človek videl na psu, ki mu je takó zvest, le *slabe* lastnosti, ko je tvoril metafore.

*** Kar stoji tu pod točko 2, sem izvečine posnel po gori omenjeni razpravi Iv. Prijatelja, ki se naslanja na razpravo ruskega učenjaka Aleksandra Veselovskega o «psihologičnem paralelizmu» v Žurnalu min. nar. prosv. 1898, Nro. 3, otd. 2.

**** Več o tem glej Pleteršnikov slovar pod dotičnimi besedami. Prim. tudi Jurković n. m. 122 nsl., ki trdi, da je bil v tem oziru Grk najradodarniši, davši n. pr. gori glavo, vrat, žrelo, laket, trebuh, drob, brke, noge . . . Indi so dali drevesu *noge*, da pije z njimi vodo, in *roke* (veje).

Ta animistični pogled na prirodo pa je postal človeku zlasti dragocen faktor v narodni poeziji, pred vsem v narodni liriki. Kar *nam* veli pesnik Kette, sonet V, «Srce neumno! v naravo poglej!» — to je izpolnjeval prirodni človek že davno. Že pri Homeru gre svečenik Hrizes v svoji žalosti k *razljučenemu morju* in tam toži svojo žalost; kralj Lear, zavržen od svojih hčerá, najde uteho v viharju in med bliski in gromom (Šekspir, kralj Lear, III. dejanje). Sv. Frančišek Asiški je bil tak prirodni človek: v svojem *veselju* nad stvarstvom božjim je videl v solncu in mesecu svoja brata, v zvezdah sestrice, ogenj mu je bil brat, voda sestra, zemlja mati («Pesem o solncu»). Tako je tudi slovanski prirodni človek n. pr. v svoji žalosti obrnil oči v prirodo in zdelo se mu je, da tudi vsa drevesa okrog, breza, javor, topol žalujejo. Videl je, kakó se vpogibljejo pod vetrom, kakor on poveša glavo, in pri tej priči je videl svojo žalost v drevesu, *prenesel* jo je na drevo in zdaj mu je *drevó* žalostno, drevó potrebuje, se mu zdi, tolažbe in zato se pričena toliko maloruskih narodnih pesmi z besedami:

Не хилися березоньку (ивороньку)!
(Ne pripogiblji se, breza (javor)!

A ko tolaži drevo, se spomni tudi svoje žalosti in zdaj občuti dvojno žalost.

Та не хилися сосно, бо и такъ мени тосно.
(Nikár se ne pripogiblji, jesen, saj mi je že *takó* hudó.)

Takó so torej iz animizma nastale premnoge metaforske prirodne slike na začetku narodnih pesmi. Ker prirodni človek v paralelno vrsto stavi k svoji žalosti tudi žalost prirode (dreves . . .), imenuje Veselovskij tak začetek lirične pesmi: psihologični paralelizem* (Nemci: «Natureingang»). In pri tem psihologičnem paralelizmu se srečavata prirodni človek in moderni lirik. Prim. O. Zupančič, «Čez plan»:

Tiho čez poljé,
tiho mesec gre,
z njim gre žalostno srcé.

3. A še globlje moramo poseči, da pridemo k dušeslovnemu viru metafor. Le poglejmo, kakó se razvija duša otrokova! «Svoj svet misli in govora si človek ustvarja iz dogodkov, ki prihajajo od vseh strani drug za drugim do njega. Nobenega novega vtisa ne vzprejme človek takšnega, kakršen je, temveč ga spoji s predstavami in težnjami, ki jih ima že od prej v svoji duši, ter mu dá takó subjektivno barvo. (Asimilacijski proces po Wundtu, Vorlesungen über Menschen- und Tierseele. Str. 310.) Iste besede govornikove imajo pri raznih poslušavcih lahko najrazličniši učinek, kakršne so namreč poslušavčeve misli in težnje, ki ob nje zadenejo besede govornikove. Ta jim navdušeno pritrjuje, oni se jih strastno brani, tretjemu vzbujajo dvom, četrtemu zopet

* Natančnišo razlago glej I. Prijatelj, n. m.

dolgčas. In nič drugače se ne godi z zaznavami sploh. Kakor hitro pride novi vtisec v dušo in se pridruži k prejšnjim vtiskom, ki jih ima človek že v svoji zavesti, se razum polasti vtiska in ga začne meriti, primerjati s prejšnjimi vtiski; novi prišlec deluje kakor magnet: kar je v duši podobnih vtisov, pojmov, idej, splavajo takoj na površje, vsilijo se v spomin in imajo kar najmogočnejši vpliv, ko je treba novemu prišlecu dati imé. Čisto oddaljene stvari spravi na tak način človeški razum, zlasti če ni izurjen v strogem logiškem mišljenju, pod en klobuk, samó da imajo kaj podobnosti med seboj in sicer táke, da v oči bije. Dete, ki je že opazovalo tiče, ki letajo, bo, zagledavši letajočega metulja, pri tej priči vzkliknilo: to je tudi tič! To delovanje našega uma se imenuje apersepcija (Herbart); iz tega delovanja izvirajo kar neposredno metafore. Saj smo videli, da se enako pridruži enakemu in eno prenese (*μεταφέρω*) na drugo.*

Kar se godi v duši vsacega posameznega otroka, to se je godilo v duši *celega naroda* tedaj, ko je ustvarjal jezik in njega metafore. Ko je jezik ustvarjal véliko zalogo metafor, je imel narod dobo svoje mladosti in svežo, živahno domišljijo, *ves narod je bil en sam velik pesnik*.** In kakor v duši posameznega otroka dobi novi vtis subjektivno barvo, takó vidimo tudi pri narodih, kakó *subjektivno* so vzprejemali nove vtise v svojo dušo. Ko je Indijec ob sveti Gangi slišal grmenje, je mislil, da nebeški konji tolčejo s svojimi kopiti ali pa da mukajo svete krave; Grónlandec je mislil, kadar je slišal grmenje, da se kregajo »zle ženske«, Rus, da renči nebeški zmaj, slovenske matere ponekod tolažijo svoje otroke, da naj se nikar ne bojé groma, ker le sv. Elija (ali pa nebeški angeljci) prepeljavajo voz, poln dežja, in vselej, kadar na novo zagrmí, peljejo novo zalogo dežja.*** Ko je občudoval v jasni noči zvezdnato nebó, je imenoval skupine zvezd skoro vsak narod po svoje: kar je bilo Rimljanom (in vsem romanskim narodom) in Nemcem *via lactea*, Milchstraße, je bilo našim dedom *rimska cesta*, Hrvatom pa *Kumova slama*; v onih sedmerih zvezdah blizu severnice je Grk videl *medveda* (*ἄρκτος*), Rimljan sedem juncev-mlatičev (septem triones), naši dedje »voz«, znano ozvezdje so Grki imenovali Plejade (t. j. golobje, *πλεΐαί*, ki beže pred Orionom, lovcem), našim prednikom so se zdele te zvezde kakor *posejane* in so jih imenovali *gostosevci*; grški *λύκος*, labud je dobil od Slovencev ime *šmarni križ* itd. Že te in enake metafore kažejo dovolj, kakó različno je duševno življenje narodov.

* Dr. Jos. Müller, das Bild in der Dichtung, Philosophie und Geschichte der Metapher. Bd I. München, 1903. Str. 3.

** Brinkmann, n. m. str. 8.

*** Prim. Levstikovo otročjo pesem »Rimska cesta«, II, 19 nsl.

• Zlata kola, zlata pesta,	Zdaj Ilija z bičem trešči,
Konji sivi,	Da po zemlji se zabléšči!
Ognjegrivi,	Kola gromna ropotajo,
Goni sveti jih Ilija . . .	Konji plamen rezgetajo . . .

4. Pri vseh treh omenjenih dušeslovnih zakonih, bodisi da je človek tvoril metafore s tem, da je prenašal tvarinske izraze od čutnega svetá na delovanje svoje notranjosti (1), bodisi da je poosebljeval naravo (2), bodisi da je pri vzprejemu novih vtiskov odločevala zaloga prej vzprejetih (3), deluje še četrti dušeslovni zakon: priprosti človek, zlasti prirodni, *rajši gleda v stvarih podobnosti, kakor pa da bi preiskoval njih razlike*. «Čisto novi, nepričakovani vtiski, ki duh ne vé, kam bi jih vvrstil, kakó razlagal, vzbujajo zoprnost, zadrego; duša se čuti zadovoljeno le, če novo zaznavo takoj razume in jo zna med prejšnje takorekoč vknjižiti.»* Ko je prvič stekla železnica z Dunaja proti Trstu, je ljudska dojmljivost takoj našla metaforo za to nenavadno reč: *železen konj* vleče vse te vozove, in ker je od dolge poti *žejen*, mu dajo na postajah *piti* vodo. Spet drugi so trdili, da je železnica tista *železna kača*, ki so jo napovedovala stara prerokovanja. — Metafore se živahni domišljiji prirodnega človeka (in pesnika) kar samé vsiljujejo, ne da bi jih moral šele iskati. Le poslušaj n. pr. prepri! Metafore (oz. hiperbole) se kar vsipljejo: ti, stari *jazbec*, ti, *pijavka*, ti, *mrha* itd. itd. Pri tem pa človek ne pomisli čisto nič, da ni res, kar pravi, ampak se le veseli tiste podobnosti, ki jo je izteknil. Resnice v metaforah ne smemo iskati, pa naj bodo še tako lepe in izvirne. Prekrasno pravi Šekspir (Makbet, II, 2), da je spanje *kopél* naše duše, da nam *preseka vozél* skrbi, da je *mazilo* žalostnega srcá . . . a dasi spimo vsako noč, pa vendar zjutraj ne vemo nič o kopeli, nič o vozlu, nič o mazilu . . . Sploh, ako bi ljudje bolje umevali bistvo metafore, ne bi bili razžaljeni in ne bi tožili radi razžaljenja časti, ako jih kdo zmerja v metaforah, ampak bi se še celó veselili bujnosti domišljije, ki jo ima dotičnik. In to nas vodi do naslednje točke: kaj je torej bistvo metafore?

3. Metafore bistvo in oblike.

Iz dosedaj povedanega je razvidno, da je dušeslovni temelj, ki na njem vspeva metafora, *podobnost* dveh predmetov in da nastane metafora, ako prenesem ime A na ime B vsled *podobnosti* m (tertium comparationis), ki jo vidim med predmetoma. V mislih imam n. pr. *trdo srcé* skopuhovo (A); ako bi hotel prozaično govoriti ali pisati, bi rabil samó ta (pravi) izraz; toda domišljija mi pravi, da je med takim srcem in *kamenom* (B) *podobnost*, namreč oba sta *trda* (m); ako torej rečem: skopuh ima *kamen* v prsih, je to metafora. Ali pa vzemimo pojma *mladost* (A) in *pomlad* (B) v svoji domišljiji vidim *podobnost* (m) mej njima: pomlad obeta s svojim obilnim cvetjem sadú, mladost pa tudi večkrat lepo kaže in obeta, da bo kaj iz nje. Dušeslovno podlago za metaforo imam in takó lahko rečem, če hočem govoriti v metafori, namestu: moja mladost je minila — moja *pomlad* je minila.

* J. Müller, n. m. str. 5.

I. To je *najstarejša oblika* metafore, metafora v najožjem smislu, čista metafora. Najstarejša, pravim zato, ker drzno postaviti eno imé (B) mesto drugega (A) in to poslednje kar zamolčati, to kaže največjo energijo duhá, kakršne je bil zmožen narod tedaj, ko je bil še mlad. Sèm spadajo tudi t. zv. epitheta *ornantia*, v kolikor so metaforska, n. pr. *zlati časi*, *zlata* kaplja, *beli* dan itd. (kajti nekteri epiteti so brez metafore, n. pr. brzonogi Ahilej, t. zv. *stalni* epiteti, ki ni treba, da bi bili vselej «ornantia» — bili so v rabi že pred vso umetno poezijo, da so ljudje zaznamovali osebe ali reči, prim. veliki Grogga, lepi Tonček itd.); izražena je ta metafora lahko tudi v adverbu: *ostro* pogledati — soditi, *sladko* se smejati, govoriti, ali v *glagolu*: glavo si *beliti* itd. Sèm sodi tudi *personifikacija*,* n. pr. skrbi *moré* kmeta, trte *rodé* itd. Časih pa ni samó en izraz v stavku metaforski, ampak cela misel, cel stavek; sèm štejem narodne pregovore, kakor n. pr. vrana vrani oči ne izkljuje; roka roko umiva; vsak berač svojo malho hvali; vsak naj pred svojim pragom pometa; vodo na svoj mlin obračati itd. Táko govorjenje imenujemo *alegorijo* (*ἄλλα-ἄγορεύω*), ki se pa lahko *raztegne čez celo pesem* (Prešeren ima té-le: V spomin Valentinu Vodniku, Ribič, Orglar).** *Skupno* vsem metaforam prve skupine je, da se pri vseh pravi izraz A, ki ga imamo v mislih in bi ga morali rabiti, *zamolči* in *mesto njega* rabi na podlagi podobnosti (m) izbrani izraz B.***

II. Druga oblika, ki v njej nastopa metafora, je pa ta, da se izrečno imenujeta oba pojma, pravi (A) in podoba, slika (B), ki jo vzamem (navadno) iz prirode. N. pr. Tvoje srce, skopuh, je *kamen*, ali ti imaš *kamen* namesto srca v prsilih; mladost je *pomlad* življenja, ali: mladost, *pomlad* življenja, mi je minila; življenje je *ječa*, ali: *ječa* življenja je temna itd. Sem sodi

* Tumlirz, Tropen und Figuren, Prag, 1892, str. 24 méni, da imamo personifikacijo (*προσωποποιία*), poosebljenje, šele tedaj, kadar se neživemu bitju pridene toliko človeških lastnosti, da kot živo stoji pred nami in kot tako *deluje*, z enim, poosebljujočim atributom, pa da se to ne doseže in je dotlej samo prosta metafora. Po mojih mislih imamo poosebljenje vselej, kadar se brezčutni stvari pripisuje človeško čutenje, mišljenje, človeške lastnosti in dela, pa bodi tudi z eno samo besedo, n. pr. Strune, *omečite . . . oznanujte . . .* Personifikacija je že, če se sploh neorganskim bitjem pripisujejo lastnosti organskih (n. pr. rastlin, tičev) torej: *cvetóče* lice, *visokoleteče* misli itd. Namen poosebljevanja namreč je: povzdigniti ubogo neorgansko bitje vsaj za en čin, če ne več, višje. So estetikí, ki trdijo, da vprav pri poosebljevanju doseže človeška domišljija višek svoje ustvarjajoče moči. Prim. Müller, l. c. 17.

** Samó v zadnji kritici Prešeren izdá, kaj prav za prav misli. (Nekteri imenujejo to «nepopolno» alegorijo.) Alegorični so skoro vsi izreki Pitagorovi (kakor sploh izvečine vsi pregovori, n. pr. *medice, cura te ipsum* itd.); alegorija je Divina comedia — odtod toliko različnih razlag. Nekteri trdijo, da je silno mučno slediti pesniku, če govori v dolgi pesnitvi alegorično, drugi zopet (Schelling) vidijo v alegoriji bistvo umetnosti. V najnovejšem slovstvu je alegorija zopet zeló priljubljena (prim. pri nas: Cankar, Na klancu, Križ na gori itd.).

*** O energiji, ki se kaže v popolni spojitvi pojmov in estetični vrednosti metafor te prve skupine piše tudi Wundt, *Völkerpsychologie*, 1, 2, 561, cit. Müller, l. c. 10.

tudi Prešernov verz: Kri, po Kranji, Korotani prelita, napolnila bi jezero. — Prelita kri se primerja s *potokom* v narodni pesmi: Za gradom teče rdeča kri, da b' gnala mlinske kamne tri. — Tu je pa pojem «*potok*» skrit in si ga moramo dopolniti, kajti s potokom se primerja kri, ne pa z mlinskimi kamni, saj govorimo o *potoku* krvi. . . . Naj bo pa slovniško razmerje mej pojmom kakršnokoli (prim. n. pr. tudi še Hamletov vsklik: slabost, tvoje ime je *ženska!*), značilno za to skupino je, da se *oba* pojma izrečno imenujeta.

III. Tretja in najmlajša skupina metaforskih podob pa je tista, ki oba pojma izrečno primerja z besedicami *kakor, ko* (ne «kot») in ker primerja, zato se še posebe imenuje *primera* ali *prispodoba* (comparatio, Vergleich), n. pr. nebo je jasno ko *rihje oko*, Judinja, zvita ko *satan*, držiš se ko *hudo vreme*, gledaš ko miš iz moke itd. Imenujemo jo najmlajšo, zato, ker zahteva najmanjšo energijo duhá in je gotovo pozneje nastala nego prva ali druga. Ta oblika je pa tudi najlažja; v vsaki metafori namreč mora tičati takozvani *tertium comparationis*, t. j. tista podobnost mej dvema pojmom, ki na njej sloni prenos ali zamenjavanje pojmov, toda pri nobeni skupini ni ta *tertium comparationis* takó očitén kakor pri tej.*

V narodni govorici je najbolj vkoreninjena priprosta primera, da se namreč primerja samó *en* pojem z drugim; prim. k prejšnjim še, n. pr.: suh ko poper, zdrav ko riba, siten ko muha, dela ko črna živina, strada ko pes, se repenči ko petelin na gredi itd.

Pesnik pa v svoji bogati domišljiji ni zadovoljen, da bi primerjal le pojem s pojmom, ampak naslika nam časih kar cel *pojavn* iz prirode ali cel *dogodek* iz življenja, da z njim primerja kak drug pojav ali dogodek, ki se je o njem namenil govoriti in bi ga nam rad prav živo postavil pred oči. Taka primera se imenuje, ker sestoji navadno iz več stavkov, ki slikajo pojav (B) iz prirode, in zopet drugih, ki izrabljajo primero v prid pojavu A, *sestavljena, kombinirana, polna, neokrajšana, izdelana* (ausgeführtes Gleichnis). Najlepše ima Homér (in sploh epska poezija). Ob *prvo* v Iliadi zadenemo v drugem spevu vr. 87—96, tam kjer skliče Agamemnon, svest si zmage, vse rodove ahajske na zbor. In to, kakó hité *trumoma* na zbirališče, da jih je vse črno videti, to hoče pesnik še bolj živo naslikati s polno primero.

Kakor če roji *čebel* prihajajo, kupoma zbranih,
in se iz votle čeri na novo vsipljejo vedno,
v celih grozduljah leteč od cvetke do cvetke pomladne,
té se vsedejo sem in one v kepah drugodi —
prav takó so le-téh narodi mnogoštevilni

* Ker je bistvo metafore podobnost pojmov, zato tudi prvo in drugo skupino spoznaš za metaforsko s tem, ako moreš v mislih pred dotični pojem dostaviti besedico *kakor*. N. pr. Življenje je (kakor) ječa; imaš (kakor) kamen v prsih, glávo si (kakor) beliti, ugnati koga (kakor) v kozji rog itd.

vreli od ladij z bregú globocega in od šotorov
 trumoma na zbirališče, ker Vest, služabnica božja,
 hitro hoditi jih je podžigala, da bi se zbrali.
 To vam biló je vrvenje, pod njimi se tresla je zemlja,
 ko so hiteli možjé na prostor, in bilo je vpitje.

Homer, rekel bi, skoro mehanično pričinja te svoje polne primere z besedami: *ήϊτε*, ali pa: *ώς ότε*. Prešeren ima v epu samó eno, namreč v Uvodu: «Ko se *neurnik* o povodnji vlije» itd., v sonetih pa: «Tak kakor hrepeni oko čolnarja», in pa: «Kadár previdi učenost zdravnika» itd., kjer je v naslednji kritici še druga: «Ko je viharjev sila prevelika» itd. (Navedeni zgledi iz Prešerna kažejo, da se ta primera lahko začenja tudi z drugimi besedami, nego s «kakor», «ko».)*

V Prešernovih sonetih je pa še mnogo polnih prispodob, a pesnik jih ne pričinja s «kakor», «ko», «kadar . . .», temveč stavi ta pojav ali dogodek (B) v eno, paralelno vrsto z drugim (A), ki zanj išče prispodobe. Taki so sonetje n. pr. str. 104: «Vrh solnca sije solncev cela čreda»; str. 106: «Dve sestri videle so zmoti vdane»; str. 109: «Poet tvoj nov Slovencem vence vije» itd. Gebauer imenuje (n. m. 103) to obliko metafore *paralelizem* ter navaja iz slovanskih narodnih pesmi celo vrsto zgledov, n. pr. rusko:

Po čužim daljnim stonouškam
 razletéliš moji lastuški —
 da moji bezsčastny dótuški. (Barsov.) Str. 106.

Slovanski narodni pesmi je ta paralelizem jako priljubljen še v neki drugi obliki: mnogokrat namreč se začenja pesem s polno primero iz prirode, eden, dva tudi trije verzi — a v naslednjih dveh ali treh verzih se primera zavrže. N. pr.

Kaj se beli na zeleni gori?
 Al' so snegi, al' so labudovi? . . .
 Niso snegi, niso labudovi,
 ampak šator Age Asan-age.

Prim. slovensko nar. p.: «Je pa davi slan'ca pala . . . Men' pa *ni* za rožice žlahne . . .» (Štrekelj, Slov. nar. pesmi, II. 1224—1236); ali: «Šel sem po

* Kar se tiče primere, smo v nasprotju s Tumlirzem, ki je (n. d.) z mnogimi drugimi poetikami vred ne šteje med metafore, ampak jo obravnava posebe, in sicer *pred* metaforo, češ, da se je ta razvila iz one. Najbrže ga je dovedlo do te trditve mnenje, da so Homerove primere starejše ko vse metafore. Primerjajoče dušeslovje narodov pa je sedaj drugega mnenja. Prim. Wundt, *Völkerpsychologie*, n. m. Müller (n. d.) str. 11 piše: «Die homerischen Gleichnisse darf man ja nicht als etwas Primitives, dem ersten poetischen Schaffen Entsprungenes nehmen; sie sind Produkte einer geistig geklärten Kultur.» — Že pred 30 leti je sedanji profesor slavistike v Pragi, J. Gebauer napisal študijo o metaforah (*Lysti filologické a paedagogické*, I. v Praze 1874, str. 97—117 in 225—252, z naslovom «O metaforických obrazech (slikah, podobah) basniectví narodního, zvláště slovanského», kjer našteva bistveno iste skupine, kakor mi, a vse imenuje metaforske slike. Teh nazorov je Gebauerjeva šola še danes, kar spričuje dr. Jos. Janko, *Vybrané obrazy metaforické lidových písní československých*, I, v šolskem izvestju c. kr. državne realke na Mali Strani v Pragi 1902/1903.

zelenem travniku — Slišal sem no drobno tičico: Al to *ni* nobena tičica, To je moja ljubica!» (Štrekelj, ib. II, 1636 nsl.) in drugod. Gebauer (n. m. str. 225 nsl.) imenuje táko metaforško podobo *antitheso*, ki je posebnost slovanskih narodnih pesmi, kajti v nemških je našel samo eno.*

4. Metafora — pa sinekdoha in metonimija.

Vse tri imenujemo trope. V čem se torej ločijo? Pred vsem treba pomniti, da nektere poetike (n. pr. Gottschall) napačno imenujejo vsa lepotila skupaj: *Bilder und Figuren*, umevajoč pod onimi vse tri trope; kajti le metafora je res podoba, slika, ker temelji, kakor smo videli, na *idealni podobnosti* dveh predmetov, t. j. taki podobnosti, ki jo nam kaže naša *domišljija*, pri čemer pa čisto nič ne vprašamo, če sta dotična predmeta res tudi zunaj naše domišljije v kakšni *naravni, tesni zvezi*; to *naravno, nujno zvezo* zahtevata ostala dva tropa. Nekteri predmeti so namreč po svoji naravi med seboj tako tesno zvezani, — pri tem pa ni treba, da bi si bili tudi podobni — da se vsled dušeslovnega zakona *asociacije* vselej spomnimo drugega, ako vidimo (ali le slišimo imenovati) prvega. Kadar je ta naravni stik samo *zunanji* (med *delom* in pa *celoto*), dobimo, če izraza preobrnemo (*ερόνος*) ali »zavijemo« (»poslušaj, kakó jo on zavije«) ter postavimo del m. celote ali obratno, *sinekdoho*.** Takó uporablja sinekdoho tudi neuki človek, če pravi, da ima v hlevu n. pr. desetero *repov, glav, rilcev* . . . ali da je prišlo na semenj malo *kupcà* (singular m. plurala). Kdor nima v glavi, mora imeti v *petáh* (m. v nogáh). Takó poje Vodnik: »Lenega čaka strgan *rokav*« (Dramilo), — »Kaj maram, jaz *kruha* prisluzhim *zadost*« (Zadovoljni Kranjec). V očenašu molimo: »Daj nam naš vsakdanji *kruh!*« (imenujemo torej le del m. vsega živeža). »Da le *petica* dá ime sloveče« (Slovó od mladosti). »Že močen na morju — *Ilir'jan* je bil, — K' se ladije tesat' — Je *Rimljan* učil« (Ilirija oživljena). »Stari *Rimljan* kar . . . z Lahi *Francoz, Španijól, Nemeč* in *Albijonèc, Čeh* in *Poljak*, kar *Rus* in *Ilir* . . . slavnih izmislil si bil . . . pisanj, polno si znanost imel njih, Čop, velikán učenosti! (V spomin M. Čopu.) »Boginje *vežo* . . . odpira in zaklepa.« (Krst pri Savici.) »Talar in štola mu povesta . . .« (ibid.) itd.

Ali pa je ta naravni, nujni stik *notranji, umski*, ki nam ga posreduje naš razum, in tedaj dobimo, zamenjavši predmete, ki so na ta način zvezani, *metonimijo* (*μετονομία*, zamenjava imen).

Tak notranji, umski stik je I. med *vzrokom* in *učinkom* (oz. med prozročiteljem in učinkom). Nekatere so narodne: kar *prebledèl* je (m. se je

* Metaforo se že opredeljevali: Aristotel, Poetika, pogl. 21, Cicero, de oratore 3, 38—40; Quinct. institut. orat. 8, 6. — Prim. tudi *Vrtec*, 1897, kjer so vzgledi za vsa pesniška lepotila.

** *Συν-εκ-δοχή*, — sozprejetje — je res silno okorna beseda. Dr. K. Borinski, n. m. se bori zoper te zastarele izraze; sinekdoho zove »eine bare Häuflosigkeit«, namreč starih gramatikov.

prestrašil). «Ko godec skrivnost pogovora zve, — Mu lica rudeča *oblede*.» (Prešeren). «Prič'jočim *po kóncu so vstali lasjé*» (m. so se prestrašili, Povodnji mož). — Z dolgim nosom oditi (m. osramočen, prevaran). — Za ušesi se praskati (v skrbeh biti). «Stari oče se bo praskal» (Učenec). — Nos vihati (ošabnost). — Zardéti (= sramovati se). — Roké si meti (= zadovoljen biti). — «Ve Kranjice ste *košate*» (košato se oblačiti — ošabnost). — «Sem v strupu *smrt* si pil» (Prekòp). Prim. «Ob gozdu tam, na hrast oprt — Sloni junak, na licu *smrt*» (S. Gregorčič, Hajdukova oporoka). — «Lenega čaka . . . *pa'ca beraška* (m. beračija). — «Kratko sijale so *zvezde prijazne*» (m. sreča; prim. splošno vero narodov, da so zvezde vzrok sreče ali nesreče: biti rojen pod srečno zvezdo itd.). — «Dve sedem sto *solnec* (m. let) — Zaranja ga mah» (Ilirija oživljena). — Nekterih se sploh več ne zavedamo, n. pr. mesec (= kot doba). «*Minerve* nič ne vprašaj» (Nova pisarija) itd.

II. *Orodje* in ljudje, ki ga rabijo, ali opravilo, ki se izvršuje z orodjem: «Ko niso *meč, sekira* in *lopata* . . . mogle odpreti» (Krst pri Savici). «Junak . . . ne bo se trudil s *peresom* in ne z *drevesom*» (Soldaška). «*Peró* zastavi komaj . . .» (Čopu). — Prim. «Tega kriv je tuji *meč*» (S. Jenko). — «Inacega glasa iz *gosli* (m. poezija) ne dam» (Moj spominek). — Sem spada tudi: Imeti *dolg jezik* (= opravljalivost, *široka usta* (= baharija), peté pokazati (= bežati). — Tako tudi *jezik* = govor (cf. lingua).

III. Vsled notranjega stika se dalje lahko zamenja *tvarina* z izdelkom, in obratno: «Se sveti na lice, ko pir'h moj *škrlat*» (Zadovoljni Krajnec). — «Pri- nesti *zláta* reče četrtnico» (Krst pri Savici). — «Ta ujec ima kupe *zlatú* in *srebrá*» (Zdravilo ljubezni). — «Moj *bron* (m. top) je najden bil v dnu morja . . .» (Napis na vélikem zvonu pri sv. Joštu) itd.

IV. *Kraj* (oz. čas) in ljudje (ozir. druge stvari), ki so z njim v zvezi: «Pred njim (Galijanom) se je tresel v ozidju *Rim*» (Ilirija oživljena). — «Redila me *Sava, Ljubljansko polje*» (Moj spominek). — «Kar si je bila *Grecija* izmislila slavnih pisanj —» (V spomin M. Čopa). — «Kakošna *Parnasa* pota» (Glosa). — «B'le zapuščene so *Parnasa* trate» (Mihu Kastelcu) — Prim.: vsa Ljubljana . . . je bila pokonci . . . (Dum Roma deliberat . . .). «*Pod solncem* enacega mu ni korenjaka» (Povodnji mož). — Treba je poznati *svet* (= ljudi) . . .

V. Abstraktni *pojem* in konkretni predmeti, ki jih obsega: «Saj vem, da mora vsak umret' — Potrta *starost*, mladi cvet» (Soldaška). — «*Modróst, pravičnost, učenosť* . . . žal'vati videl sem . . .» (Slovo od mladosti).

VI. Slednjič imamo še nekatere plastične predmete, ki izražajo gotovo idejo, n. pr.: *križ* (krščanstvo), *polumesec* (islam), *palmova veja* (zmaga), *oljkova vejica* (mir), *sidro* (upanje), *lev* (pogum); take predmete imenujemo *simbole*.*

* Stari Grki so *σύμβολον* imenovali drobne stvari, ki so jih n. pr. prijatelji dali pred ločitvijo, da bi se pozneje po njih *spoznali*: kosec palčice, ki so jo v ta namen prelomili, prstane itd.; slov. *znak* ali *znamenje*.

Navadno se simboli uporabljajo v obrazovavnih umetnostih, stavbarstvu, kiparstvu, slikarstvu, seveda tudi v poeziji. Nekteri simboli so še čisto mladi, n. pr. nemški *hrast* in slovanska *lipa* (določil jo je kot simbol slovanstva Jan Kollár).

Simboličen pomen imajo tudi nekteri *deli telesa*: *srce* (v obrazovavni umetnosti in poeziji) simbol čustva, ljubezni, *glava* uma, *desnica* prijateljstva, *prsi* (kakor srce). «Le tisto omiko jaz štejem za pravo, — ki voljo zadeva, *srcé* (čustvo) in *glavó* (um) (S. Gregorčič). — «Da one samé nam glavo vedré» (*Ženska zvestoba*). — «Vince . . . v potrlih *prsih* up budi» (*Zdravljica*). «Kje bratoljubja si videl *oltarje*?» (= češčenje). Sem prištevam izraz: «Pod našim *zvonom* ga ni boljšega fanta.» Enako: «*Pod cesarjem* mu ga ni para.»

Iz vsega, kar smo doslej povedali, se vidi, da samó metafora obogati našo domišljijo, ostala dva tropa pa sta namenjena bolj razumu. Kadar študiramo metafore, se mi zdi, kakor da hodimo po ateliéju, polnem slik, ki jih je naslikala pesnikova bogonadarjena domišljija — nam nevidno. Lepó pravi neki krasoslovec: «V tistem trenutku, ko pesnik izbere namesto prave besede metaforo, odgrne zagrinjalo, ki prikriva njegovo notranjost, ter nam dá priliko, da tudi mi nekoliko pogledamo noter. V takem trenutku govori pesnik svoj pralastni jezik, ne pa obrabljenih besed, ki jih ponavlja že ves svet.» (Prim. J. Müller, n. d. 37.) — Nasprotno pa se mi zdi, da smo v sobi modrijana, ki išče vzrokov stvari, ali da hodimo po kakšni rokodelski delavnici ali tovarni, kjer se izdelujejo razni predmeti, sestavljajo kosovi v celoto itd., ako imamo opraviti z ostalima dvema tropoma.

B. Galerija slik slovenskih pesnikov in prozaikov.

Kdor je pazljivo prebral spredaj teorijo metafore, ta bo razumel, zakaj sem izbral — seveda cum grano salis — temu oddelku zgorajšnji naslov. Metaforo čisto lahko prevajamo s *sliko*, *podobo*, in ker je skoro izključno vzeta iz prirode, bi jo smeli imenovati: *prirodno sliko*. (Redke so zgodovinske, n. pr. kakor Anakreon, Hanibal pri Kanah — tvoj obraz.)

Poetike našo tvarino obravnavajo navadno takó, da k splošnim pravilom dostavljajo nekaj vzgledov, vzetih iz raznih pesnikov. To je gotovo jako učeno, a ne zdi se mi praktično, ker slika, iztrgana iz žive zveze, izgubi svojo lepoto. Longum iter per praecepta, breve per exempla. S tem, da sem vrstico za vrstico označil metafore in sploh metaforške slike, sem, kakor upam, dosegel, da bodo čitatelji — 1. spoznali, da je slika bistvena pesnitvi, v živi, organski zvezi (prim. le n. pr. žalostinko Prešernovo «V spomin Matija Čopa»! — tudi slovstvena zgodovina našteva zasluge in vrline Čopove s tem, da nam pripoveduje, koliko jezikov je govoril in poznal slovstev, kakó je bil on intelektualni urednik «Čebelice» itd.; a kakó pesnik? — v podobah!), in 2. da bodo na ta način sami našli pot, kakó naj, čitajoč pesniška dela, pazijo na ta bistveni del pesnikove individualnosti. Če primerjamo, kakšne podobe ima ta, kakšne oni pesnik, to in ono slovstvo, ta in oni jezik sploh, si obogatimo zakladnico duhá (kar utegne prav priti ob raznih prilikah) in se vadimo v primerjajočem dušeslovju.

I. Pri Vodniku.*

Moj spominek. V letih nerodnih sem *okrog* pel; živi se brez plenka o petju ko *tič*; Sava me je *redila*, snežne kope Triglava so me *navdale*; Vršac je moj *Parnas*; za pevke slovenske *gorim*; dovolj je spomina, me pesmi *pojó*. — Napitek. Pit grem Savico, lepih pesmi *vir*. — Stari pevec, ne boj se peti. *Čebelica*, četudi že priletna, si upa visoko na snežne brince, kamor jo vabi *kraljeva* cvetka, in nič se ne stara, ker nje rod je *nebeški*; takó se tudi moja pesem dviguje visoko, četudi sem že star, saj je tudi *Anakreon* še kot sivček pel. — Dramilo mojih rojakov. Slovenec, tvoja zemlja je *zdrava*; polje, vinograd . . . tebe *rede*; *išče* te sreča in našel jo boš, če nisi *zaspan*; glej, *stvarnica* vse ti *ponudi*, iz *rok* ji jemat ne mudi! — Ilirija oživljena. Personifikacija Ilirije, ki vstaja in izdiha in gleda okrog, a ne more skoro več razločiti svojih *otrók*. Nad prevzetne Rimljane je prišel od severja *vihar*, ki jih je iz viška *udaril*. Štirinajststo let je Ilira *zaraščal mah*, a Napoleon ukazuje *trebiti* z njega *prah*; duh Napoleonov *stopa* v Slovence; nov zarod *poganja*; Ilirija ima eno roko uprto ob Galijo, drugo podaja Greciji; na *čelu* Grecije je stal Korint, ki so mu rekli helensko *oko*, Ilirija pa leži v *scu* Evrope in bo *prstan* njen. — Vršac. Na Vršac stopivšemu se ti *odpre* neznan svet; sredi sivih *pleš* cvetó žlahtna zelišča; tukaj izvira bistra Sava, *mati* pevske umnosti in *šola* zdrave treznosti. — Zadovoljni Kranjec. Se sveti *na lice* ko *pir'h* moj škrlat; kadar plešem . . . *v dva cepa* se *majem*, za mano pa Min'ca *pobira* stopinjice; za vsako povelje imam *židano* voljo.

II. Pri Prešernu.**

Opomba o «narodnih metaforah». Že pred vso umetno poezijo si je bil naš jezik — kakor vsak drugi — ustvaril svoje metafore; nekatere smo že omenili zgoraj pri dušeslovju metafore, mnogo pa jih srečamo tudi v umetni poeziji. Imenujemo jih, da jih ločimo od *izvirnih*, ki so nastale v domišljiji znanih nam pesnikov, narodne. Umetni pesniki jih kajpada pridno rabijo. Že pri Vodniku nahajamo nekatere, n. pr. *židane* volje biti, na *lice* ko *pir'h* idr., še več pa pri Prešernu. Nekterim se pozná, da se je naš narod odnekdaj pečal s poljedelstvom: prazno slamo mlatiti — otrobe vezati — jezik brusiti — na kol (kljuko) obesiti; redili so kozó: zvit ko kozji rog, v kozji rog ugnati; imeli so pastirje: tvojo čast bomo trobili; kovače: si glavo beliti; godce: vsak svojo goni; mlinarje: kdor prej pride, prej melje (alegorija); ribiče: mreže nastavljati, zasačiti; poznali so sol: kdor ima sol v glavi, neslan človek itd.

* Po Levstikovi izdaji, Ljubljana, 1869; izbral sem pa le najbolj znane pesmi.

** Po izdaji skript. L. Pintarja, Ljubljana, 1901. (Lenóro, ker prevedeno iz nemščine, sem izpustil.)

Strunam. Strune, ve bi *rade pele* njeno hvalo, *nosite* tožbo do nje, *omečite* njeno srce; in ti, pesmica, *milo žaluj* in *oznanuj*, kakó *umira* luč mojih oči, kakó *tekó* iz njih solzice, ki jih *rodi* ljubezen; kakó *srce zdihuje*, *hrepeni*, veselje mu je *tuje*, o sreči ne *ve* nič; njen obraz me povsodi *vleče* s seboj.

Dekletom. Mladost vaša, dekleta, je (kakor) *mana*, ki je Izraelcem hitro izginila vsako jutro; kakor jutranja *rosa*, ki jo prežene vročina, če solnce *pritiska*; (kakor) *roža*, ki cvete *vesela* le ob času *«let'ne mlade»*.

Pod oknom. Kladvo bije *trudne* ure; pred neznane srčne *rane* meni spati ne pusté; ti me *raniš**; ve, nebeške zvezdice, ki jo *vidite*, *poglejte* v hram in *povejte*, če *gori*** za družega.

Prôšnja. Ako *solnce* mrkne, *rože obešajo* *glavice*, *ptice* v gozdu *molčijo*, *čebele* ne letajo, celó vesele *ribice* se *klavrno* držé; (kakor) *rože*, *ptice*, *čebele*, *ribice* so moje misli, ki *spijo* v *sanjah* ljubezni in *želiyo* na dan *zleteti**** v pesmicah, a ne morejo pred *razpeti repetnic*, dokler jim ti ne zasvetiš, moje solnce, in tvojih oči *nebeška luč*; ako torej hočeš, da mojih pesmic ne bo pomoril *mraz*, ampak da *nesó* Slovincem tvojo čast, se vsaj oziraj name.

Kam? Ko pesnik v svojem obupu, ki o njem ne ve, kam ga *nese*, okrog *divjá*, se sam zdi *podoben oblaku* na nebu in morskemu *valu*, kadar ju vihar, mogočni *gospodar*, drvi semtertja, ne da bi *vedela*, kam.

K slovesu. Daj mi rokó v slovó; jokal ne bom; moje življenje bo zopet žalostno, kakor je bilo prej: *hodil pota* bom *temótno*, kamor me bo *gnal* nemili *ukaz* sreče *togótno*; ker ti nočeš, mi bo *potrpežljivost*, moja stara *ljuba*, *dala roko* v zakon in *podprt* od njene *pomoči* bom nosil življenja

* Gledé metaf. srčne *rane* prim.: «Sreče ni *ranjeno* našlo srce» (V spomin Andr. Smoleta). — «Pogledi, svitile strele, vžigajo skeleče *rane*» (T. Rozamunda). — «ki pel v tak milih glasih je od ljubezni *ran*» (Neiztrohnjeno srce). — «Nikdar več *zdrav* ne bo, ki ga *puščica* pogleda bistrega v srce *zadene*; . . . srce je dobilo *rano*, ki *peče* noč in dan *brez hladila* in *zdravila* (Prva ljubezen). — «Jeziku dela ino sreč *rane*» (Nova pisarija). — «je sreč *rane* vsekalo krvave»; mladost pozabi koj *ran*, ki so se komaj zacelile (Slovó od mladosti). — «Pevca ubogega usliši, ki ga *ranil* tvoj pogled»; «Pred ko starost bo Mahaon njega *rani*» (Gazele, 5).

** Metaforo: ljubezen je *ogonj* je P. rabil mnogokrat. Prim. «K slovesu»: srce se je za tebe *vnelo*; «Sila spomina»: stena, ki je nad nama, ne more zadržati *plamena* skrivnih želj, da ne bi mogel *švigniti* čez . . . kák si za srečo človeštva bil *vžgan* (V spomin Andr. Smoleta). — «Je za družega . . . ljubezen *vnet*; srce, ki je *gorélo* le za té» (Zapuščena). — «Al srce, le zate *vžgano*» (Dohtar). — «Ostrovrljar je bil srce *vnel* košate gospodične — pevec je opeval srca, od *ognja vžgane*» (Turjaška Rozamunda). — «Od čistega *ógnja* je *vnet*» (Ribič, Godec). — «Lepota, ki zanjo srce ti *gori*» (Ribič). — «Al ona zvestó ti za *godca gori*» (Ženska zvestoba, večkrat). — «Petrarkovo srce je bilo *užgano*» (Prva ljubezen). — «Zdaj od nedelje do druge *srce* se šestkrat *uname*» (Nova pisarija). — «Letos že *unemaš* sreča po Ljubljani»; «In al veš, da ti ga *vnemaš*, ti mu pevski *ogonj* daš» (Gazele 5, 6).

*** Prim. Levstikovo «Pesnim»: «Ptičke moje, izletite . . .»

pezo, slednjič pa bo *zmagala* sreče jezo zadnja *ljub'ca*, bela smrt. (Kot ježno in sovražno personificira P. srečo še: «V spomin Andreja Smoleta»: *Jezo* si sreče občutil *sovražne*; «Slovo od mladosti» ima zopet drugo metaforo: po *sapi* sreče zastoj čoln obrača nesrečnež, njen *veter* vedno vleče nasproti; sreča vedno *laže*.)

Sila spomina. Drug je tvoje srce zasačil* v nastavljene *mreže*; a nekaj te še *veže* náme; v srcu te *zbadajo* moje pesmice; med nama se vzdiguje *trdna stena*, ki sega iz globocega brezna do strmih nebes.

Izgubljena vera. Moje srcé je bilo prej, dokler sem veroval váte, *oltár*, ti v njem *bogstvo*, in obdajala te je *glorija*; en sam pogled jo je *vzel* proč, dasi ti je ostala prejšnja zunanja lepota in prsi beli *sneg*. (Metafora «beli sneg» za belo barvo se nahaja tudi v «Mornarju» in «Prvi ljubezni».)

Mornar. (Alegorija?) Čolnič po mene *plava* in strel me *kliče* na barko — moj up je *šel po vodi*. Morjá *široka cesta* pelje mornarja v tuja mesta; *morje* je *zvesto* vsaj, kadar je *čisto*, a *dekle?* *vihár* in *gróm valov* sta mornarju menj strašna nego ljubezni *bolečine*, ki jih vsak dan spet *oživi*. (Mladenič-mornar: to metaforo ima pesnik tudi še v «Ribiču» in «Slovo od mladosti»: Sem videl, da svoj *čoln* po *sapi* sreče itd.)

Soldaška. Čast je vojaku edina *ljubica*, njej je *zvest*, ona gre z njim v boj, ga spremlja čez gore in v trdnjave; tam na bojnem polju pa se z njim poroči smrt in *povabi* v *svate* junaške *brate*. (Prim. zg. «K slovesu»: potrpežljivost bo pesniku ljuba, bela smrt pa — zaduja ljub'ca.) Čemu bi se bal smrti? Saj mora umreti starost in mladi *cvet*.

Zdravljica. Vince *oživlja* žile, *razjasni* srce in okó, *vtopi* vse skrbi in *budi* up v prsih. Naj Slovenci zdrobe *sponde* suženjstva. Vaši sinovi, Slovenke, *zlahne rožice*, naj bodo *strah* sovražnikov; vam, mladeniči, naj domovinske ljubezni ne *vsmrti* noben *strup*, ker za nami bo vas *klical* čas, jo braniti. (Nesreča je kakor *strup* — ta metafora se nahaja še: «V spomin Andreja Smoleta»: Zgodaj okusil življenja si *strup*; «Nova pisarija»: «Da bi Kranjice *strupa* 'z njih ne pile»; «Slovo od mladosti»: «Veselja dokaj *strup* njegov je vmoril».)

V spomin Valentina Vodnika. Kakor *ptič Fenis* v arabski puščavi živi sam zase, brez družice in družbe, le zvezde so mu *sestrice* in mesec *brat*, a se vsakih petsto let sam seže v svojem gnezdu in iz pepela nastane *nov Fenis*, *takó* se trudi pevec (Vodnik), s smrtjo pa postane nesmrten.

V spomin Andreja Smoleta. Pokriva te *odeja* črne zemlje; nam pa se še *smeja zlato* vince v kozarcih; v sanjah prijetnih te je *zibal* up; a v bogastvo je *treščila strela* nesreče; stara *Sibila* si je želela pokopana biti v domači prsti, ta edina želja se je izpolnila tudi tebi, a tvoj spomin naj dolgo *živi!*

* Zasačiti je pravzaprav tudi metafora, ki se pa več ne čuti (obledela) in je pomenila prvotno: vjeti koga v sák (ribiško mrežo).

Od železne ceste. Andrejček: Ve si želite zmerom *vprežene osličke*, ki nikdar *ne stopijo iz ojnice*. Barb'ka: Tebe pa sljà *vleče h krotkim pticam*, ti, *buzakljunski kos!* Kadar boš z Judinjo *zavozlan*, ti bo privoščila komaj sok neslan.

Nezakonska mati. Meni *nebo odprto* se zdi, kadar se v tvoje ozrem oči.

Pevcu. Pesniku tare *noč temna* duhá; kakor *Prometeju* mu kljuje *kragulj* srce; rad bi iz spomina *izbrisal* nekdanje dni; brezup prihodnjih mu je *pred očmi* in praznôta *mori* sedanje; v *srcu* nosi *pekel* in *nebo*.

Učenec. O predpust! ti si *poslal* med materine petice *požrešno kugo* in *rejeno* mošnjico *del na suho*; zavoljo tebe sem *obesil* uk *na kljuko*; in *omozil* si dokaj deklic.

Dohtar. Ne zameri, *cvet* lepote, *zlahtna roža*; tvoji mi pogledi *pravijo*; pero moje ti *ne želi* služiti, ampak *srcé*, le zate *vžgano*, ti *želi* služiti; to sice mi brez pokoja *vodi* za tabo poglede, misli, noge z močjo neznano.

Turjaška Rozamunda — je *roža* deklic, nje pogledi svitile *strele*, ki *vžigajo* skeleče *rane*; Ostrovrharju junaku so boji *igrače*; v celem cesarstvu Turjaška *roža* *raste* kot najlepši *cvet*, le v Bosni, ako glas ne *laže*, bi utegnila biti lepša Lejla, sestra bašetova, *solnce* vse lepote, turško *solnce*; za junake je sramota, da vjete kristjane še obklada *jarem* sužnosti; Ostrovrhar, *cvet* junakov, reši rojake in *gane* srce tudi Lejli.

Judovsko deklè — *cvetè* v moravskih Lescàh, nje vera je trden *jez* proti zakonu s kristjanskim mladeničem.

Zdravilo ljubezni. Ljubemu je umrla ljubica, *cvet* lepote; nihče mu ne more *ozdraviti* srcá, srčnih *ran*, srca *bolečin*, ozdravi ga vojščakov *ljubica*, presvitla čast. (Prim. «Soldaška»: Le eni *ljubici* je zvest, Ti *ljub'ci* čast se pravi.)

Povodnji mož. Ljubljanska Uršika je bila ob času *cvetja* najlepša, kakor je *danica* najsvetlejša med zvezdami; vsacega *šlovečega* moškega je hotela v *razpete mreže vjeti*; ko so tisto nedeljo plesale Ljubljaučanke pod lipo na Starem trgu, je bila Uršika *kraljica* vseh; želela je *omrežiti* tudi neznanca; *zletela* sta po podu, ko da bi *imela porotnice* in sta plesala, ko da bi ju *nôsil vihar*; namestu gosli in basa so zapele druge *strune*, *sovražni* vetrovi, grom, dereči potoki; do *bele* Turčije je obetal pripeljati Uršiko.

Prekòp. Pevčeve pesmi niso *omečile* srca Severinega; ko se je *zbudila* pomlad in je vse vun *vabil* nje cvet, so usta pevčeva *omolčala*, kri mu več ne *roji* od srca do srca; pokopljejo ga tja, kjer sicer *kraljuje* mir.

Neiztrohnjèno srce. Pevcu Dobroslavu še po smrti ne izgine s čela *oblak* (prim. str. 107.: Preganjaj z vinom bom skrbi *oblake*), odkopano truplo *zdrobi* prvi *dih* (prim. «Slovo od mladosti»: da *dih* prve sap'ce bo odnesel . . .), napis *govori*, da je to pevec, ki je pel od ljubezni *ran*; jok mu ni *kalil* oči, smeh nikoli *razjasnil* lic; pesmi, ki jih je nosil *zaprte* v prsih, mu branijo

trohneti; zato mu *odprimo* srce, naj leži pod nebom, da solnce *pripelje* beli dan; naj solnce, luna, zvezde, kar so mu *vdihnile* pevskih *sanj*, spet prejmejo iz njega; ko *vstane* drugo solnce, srce *skopni* ko beli *sneg* spomladi.

Ribič. Kdor ljubi brez upa, je *ribič*, ki vesla v *čolnu* po *morju* življenja v gotovo brezno, ki mu *reži* nasproti; dolgo je mislil, da je njegova «lepôta» *zvezda*, ki mu *kaže* nevarna *pota* morja (prim. zg.: morja široka *cesta*) in *budi* v srcu čiste želje, takó da je od čistega *ognja* *vnet*, a morske deklice mu odpro oči in povedó, kako blizu *strelca* stoji lepôta, ki za njo mu *gori* srce; in obup mu *zaliva* srce. — (Prim. «Zvezdogledom», metafora: oči — *zvezdi*).

Ženska zvestôba. Godec je *vnet* od čistega *ognja* za Miciko, hčer župana, ki so sicer mož *neslan*, *rožo* deklet, ki se mu nje oko prijazno *smeje* in ljubezen *obeta*; a isto oko (in materin vklon) kmalu *ponuja* v zakon rokó lepemu kanclirju; ker ima godec *sol* v glavi in je *méhkega* srca, se sklene poročiti z ubogo deklico; nje oči so pred dvema letoma *jokale* za mušketirjem, in stara ljubezen ne *zarjavi*; godec je goljufan in *jezno* se mu obrača oko; ko uvidi, da sta si neumnost in ubožnost *sestri*, je vesel, da se ni *vjel* v *mrežo* zakona, pa kmalu mu *nastavlja* *limanice* hišna, *zvita* *ptičica*, ker mu *bere* zvestobo v očeh, in kmalu jo povsod *išče* godčevo oko; a zopet je prevarjen; toda čas je *zdravnik* (prim. Gazelo 5.: «Pred ko starost bo *Mahaon* njega rani . . .), kakor *Paganin* je godel odslej na eno struno.

Orglar. Tesnosrčen kritik, ki zahteva od pesnikov le verskih, svetih pesmi, je (kakor) *orglarček*, ki se mu pač posreči kakšnega *kosa*, trdokljunsko dete, ali kakšnega velikoglavega *kalina*, t. j. malonadarjene pesnike, pridobiti na svojo stran, *slavček* pa, t. j. pravi pesnik, ki je od Bogá prejel dar poezije, «zmerom svojo goni», kakor mu je Bog grlo ustvaril, kakor je *Jeremija* pel le žalostne pesmi, *Salomon* pa visoko pesem o ljubezni. (Alegorija; v zadnji kitici: «Komur *pevski dah* sem vdihnil . . .» pesnik sam izda nje skrivni pomen, enako kakor zgoraj pri «Ribiču» in «V spomin V. Vodnika».)

Zvezdogledom. Lažnivi zvezdogledi, *preroki* vremena, hočete vse zvezde neba izmodrovati in v njih *brati*, ali bo neba *togôta* *zbudila* vetrove, *razsula* točo čez polje, *vtopila* čoln na morju in *umorila* sad trte, — jaz, neumni *slepec*, sem gledal pa samo *dve zvezdi*, oči svoje ljube, in *bral* sem v njih dobro letino: *solnčno* srečo *brez oblakov*, pa *zrastle* so mi le solze, in kes in srd in sramôta in smrt mojega miru, takó sta me *zmotili* in *zapeljali* zvezdi. (Prim. «Ribič».)

V spomin Matija Čopa. V tej žalostinki so zlasti tri podobe, ki nam v njih hoče pesnik pokazati veliki pomen Čopov za naše slovstvo. 1. Slovstvo je polje in drugi narodi imajo že *pomlad*, pri nas pa še razsaja *vihar* in komaj *se taja led*; vendar pravi proti koncu: *Seme*, ki ti *zasejal* si ga, že gre v *klasje veselo*. — 2. «Kranjska Čebelica» je nov *čolnič*, ki smo si

ga *iztesali*, izpustili smo ga v morje, v *valove*; *brezna, skale* bi ga bile pogubile, a ti si mu *popravit krmo* in *judra*, ti mu *pokazal pravo pot v deželo duhov* in nam takó *otel čolnič*; mornarji se na čolnu, na ladji ozirajo po zvezdah neba: kar je sijajnih *zvezd na nebu* poezije, t. j. slavnih pesnikov in pisateljev, ti ni bila nobena neznana, ki se po pravici imenuješ *velikan* učenosti. — 3. Ti si bil duševni *Krez*, nabral si si bil *zakladov* duhá, a jih nisi *zaklepal*, ampak z njimi *bogatil* zlasti mladino; a smrt ti je *potegnila* pero iz rok, *skopa* zemlja, nemili *čuvaj* (kakor zmaj v pravljicah!) *varuje* ta zaklad, na tvojem grobu pa *rosé oči materi* Slavi.

Nova pisarija. Učenec: Tudi jaz se želim vriniti v trop, ki *orje ledino* naše poezije; *odkrij* mi lepoto poezije. Pisar: Poslušaj moj *zlati uk*, *zapiši* si ga v možgane! Tujk se boj ko *hudega vraga*; proza tvoja naj bo lepote *nuga*, nov *Orfej* k sebi vlekel boš Slovence; da ti kranjščina *odklene* svoj *zaklad*, pojdi v rovtarske *Atene*. U.: Al *žlahtne* tam *cvetó* besede? P.: Besede *zrastene, zrele* ti ne bodo nikjer na nos *visele*; tam se ti odkrije jezika *sol* in pravo *vezanje*; tam se pulijo besedi *korenine*; pritikline skupaj *zviri* [in proti tebi bo Dobrovski — *muha*.] U.: Drugi *Apolon* si bom *pletel* *vence* slave. P.: Iz knjig drugih Slovanov tuje *ljuljke zasejane* noben purist več ne *izruje*; mi pa zažgimo kranjske bukve, da bo vstal *preroben, čist Fenis** iz ognja. U.: Al homo *mutasti* *zijali* čakali, da iz pogorišča *zraste* novo besedišče? P.: *Rešetal* bomo slovensko *ljuljko* in hranili dobro *zrno*; izgovorjena beseda se v nič *raziđe* ko *jutranja megla*; tiskana beseda pa *vpije*. U.: *Prižgal* si mi *žarek nove luči*. P.: Nam je *utile zrno*, *dulce pleva*. Da ni zaljubljenih balad, Kranjice ne bi poznale z *Romejevo Julijo* nesrečne ljubezni.

Prva ljubezen. Že so leta mladosti *slovo jemala* in mi *prevzetne* misli *vstajale*, kar pride *rajske* lepote devica; nje lica so bila lepša nego *rdeča zarja* in oči bolj žive ko *plameni nebeških zvezd* (prim. «Zvezdogledom»); *neozdravljiv* je, kogar *zadene puščica* nje pogleda v srce; kakor *Lavra* je stala pred menoj, in srcé moje je dobilo *rano*, ki *peče* noč in dan *brez hladila* in *brez zdravila*; ker nisem pazil na svoji očesi, sta mi postali *tatóva* miru, kajti oči *odpro duri in vrata* ljubezni.

Slovó od mladosti. Mladosti leta, *rodile* ve ste meni *cvetja* malo, še tega *rožice* so se koj osule; le redko upa *solnce* je sijalo, *viharjev jeze* so pogosto *rjule*, vendar srce *zdihuje* po tvoji temni *zarji*. Okusil zgodaj sem tvoj *sad*, spoznanje! — njegov *strap* je *vmoril* dokaj veselja; ljubezen zvesta kratke *sanje*, ki so *zbežale* ob zori; na svetu sem videl *žalovati* modrost, pravičnost, učenost ko *samice*. Kdor je nesrečen, zastonj obrača svoj *čoln* po *sapi* sreče, njen *veter* mu vedno vleče nasproti, če ga je *videla* v zibelki berača; mladosti *jasnost* pa si *zida svitle gradove v oblake* in si stavi *zelene trate v puščave*, goljufivi up ji *prižiga vesele lučice* in jim

* Prim.: «V spomin V. Vodnika.»

miga k njim; ne misli na to, da bo *dih* prve *sapice* odnesel vse te gradove in trate; šele v starosti nas *izuče* časov sile, da smo bili kakor *Danaide*, ki so *polnile sode brez dna*.

Glosa. *Slep* je pevec; Kranjec moj mu *osle kaže*, sreča mu vedno *laže* in ga *udarja*; *Petrarkov* in *Tasov** nam ni treba, pravijo, in ne *rojev* «Čebelice»; pevec je pa vendar bogat, kajti nebeški svod je njegov *grad* brez vratarja, čista zarja mu je *zlatnina*, rôsa trave pa *srebrnina*; to je njegovo posestvo.

Zabavljivi napisi. Predgovor in zagovor: *Na visoki vrh leté iz neba strele*. (Alegorija.) — Pravljíčarjem. Vaša pravljíca, po Ezopu zapeta, je pogreta *jed*, brez *slasti*. — Pričujoče poezije: Pesem kaže dovolj, kàk je naš *oče*** kroták.***

Gazele. I. Moja pesem je *posoda* tvojega imena, tvoje ime pa je *gospod* mojega srcá; na tej *posodi* se bo v *zlatih črkah* brala slava tvojega imena; in še po najini smrti bo iz nje *gorela svitloba* tvojega imena, ki je zame važnejše ko imena *Delija*, *Korina*, *Cintija* ali *Lavra*. III. Za mojo ljubezen ve noč, ki me *sliši* izdihovati, ve svitla zarja, dneva *porodnica*, ve jutro, poldne, večer za *tožbo* mojega bledega lica, ve roža ob poti, ptica, mrtvi prag, vsak kamen, stezica ve že vsaka stvar. IV. Kdor vidi *rožo*, mu več ne ugajajo druge *cvetlice*, kdor je enkrat slišal peti *Filomelo*, ne mara več poslušati drugih ptic, in odkar sem zagledal *solnce*,† so se mi vzdignile od oči *temnice*. V. Cel trop *satelitov* oznanja, kje je *zvezda*; tvoj obraz je kakor *premagavec Hanibal* pri Kanah, naša srca *Rim* ostrašeni; toda kratek je vsak *cvet*, leto se *stara* že v srpanu, in moji *rani* bo starost *Mahaon*.†† VI. Pevec teh gazelic je kakor *sejavec* . . . *nomad*, ki se pod *stropom* neba trudi leto in dan . . . *kupec* . . . *vojščak* . . . tudi on ne ve, ali se tvoje *ledeno srce*, ko jih bereš, *ogreje* ali ne; in tudi ne ve, če veš, da ga ti *vnemaš* in mu daješ pevski *ogenj*.†††

* Tumlirz prišteva take izraze k sinekdohi (n. d. str. 15); po moji sodbi je metafora; kajti, če pravimo komu, da je n. pr. *Judež*, *Neron*, *Sokrat*, *Ksantipa* . . . imamo pred očmi (zgodovinsko) *podobnost* in v vsakem slučaju si lahko v duhu dostavim: «kakor».

** Pozneje je Levstik porabil isto metaforo — «Pesnim»: . . . odgovorite: Mi smo Levstika poeta. — Samovoljnega *očeta* . . . Pesmi, 1854.

*** Ne morem si kaj, da ne bi omenil vsaj pod črto dveh *negativnih* metafor, če jih smem takó imenovati, namreč: «Kot vsaka *ni žival lisica*, tak vsaki ni napis puščica», in pa «Stanko Slovencev *vskok*, *Vraz si narobe Katón*» — to pa zató, ker je jezikovno in psihološko gotovo zanimivo, vedeti, da so stari Indi, primerjaje dva predmeta, rabili kot primerjavno besedico «na» (t. j. ne!), kjer mi rabimo «kakor». Takó govori pesnik sanskrtskih Ved: «trden *ne skala*» (po naše: trden ko skala); «reka prihaja tuleč, *ne bik*» — «ogenj je požrl gozd *ne lev*» — «bog viharja je držal svojega ljubljenca na rokah, *oče ne sina*». (Müller n. d. str. 41, zgodovina metafore pri Indih.)

† Prim. *sonete*: Vrh solnea sije solncev cela čeda; Mokrocvetočé rož'ce poezije; Iz krajev niso, ki v njih solnce sije; Jim moč so dale rasti neveselo; Lej, torej je bledó njih cvetje velo; Jim iz oči ti pošlji žarke mile; In gnale bodo nov cvet bolj veselo.

†† Dvojna metafora: 1. Čas je *zdravnik*, 2. zdravnik — *Mahaon*.

††† Pisec ne misli, da bo razprava ostala — torso, ampak jo namerava o priliki nadaljevati. Vzglodi so skoro izključno le do sonetov.

Schulnachrichten.

A. Das Äußere der Schule.

I. Das Lehrpersonal.

a) Veränderungen im Lehrkörper.

- 1.) Es schieden aus dem Verbands des Lehrkörpers die Herren:
  - a) Prof. Dr. Jos. Tominšek, der mit Erlaß U.-M. 1. VI. 1904, Z. 13.195,
L.-Sch.-R. 24. VI. 1904, Z. 2494,
eine Lehrstelle am k. k. I. Staatsgymnasium in Laibach erhielt.
  - b) Supplent Dr. Karl Lončar, der in gleicher Eigenschaft an die k. k. Staatsrealschule in Laibach kam.
  - c) Supplent August Žigon, der eine gleiche Stelle an der k. k. Lehrerbildungsanstalt in Laibach erhielt.
  - d) Supplent Hw. Lukas Arh, der sich zum Zwecke der Ablegung der Lehramtsprüfung nach Wien begab.
- 2.) In den Verband des Lehrkörpers traten ein die Herren:
  - a) Franz Komatar, Supplent an der k. k. Staats-Oberrealschule in Laibach, der mit Erlaß U.-M. 6. VI. 1904, Z. 16.150,
L.-Sch.-R. 27. VI. 1904, Z. 2496, zum k. k. wirklichen Gymnasiallehrer an der hierortigen Anstalt ernannt wurde.
  - b) Lehramtskandidat Johann Grafenauer, der mit Genehmigung des k. k. L.-Sch.-R. für Krain vom 12. September 1904, Z. 3936, zum supplierenden Gymnasiallehrer bestellt wurde.
- 3.) Mit Erlaß des k. k. L.-Sch.-R. für Krain vom 8. Oktober 1904, Z. 4439, wurden die Supplenten Dr. Johann Gnidovec, Bogumil Remeč und Jakob Tršan in ihrer bisherigen Verwendung belassen.

b) Beurlaubungen.

In Prüfungsangelegenheiten der supplierende Gymnasiallehrer Joh. Grafenauer vom 30. Jänner bis 18. Februar laut Erlasses des k. k. L.-Sch.-R. für Krain vom 27. Jänner 1905, Z. 473, und der supplierende Gymnasiallehrer Jakob Tršan vom 22. Mai bis 9. Juni laut Erlasses des k. k. L.-Sch.-R. für Krain vom 19. Mai 1905, Z. 2414. — In Familienangelegenheiten der k. k. wirkliche Gymnasiallehrer Franz Komatar vom 5. bis 13. Mai 1905, laut Erlasses des k. k. L.-Sch.-R. für Krain vom 2. Mai 1905, Z. 2117.

c) Personalstand am Schlusse des Schuljahres 1904/1905.
A. Für obligate Lehrfächer.

	Name und Charakter	Ordinarius in der Kl.	Lehrfach und Klasse	Wochenstunden
1	Josef Hubad , k. k. Direktor.	—	Naturgeschichte I. a., I. b., VI.	6
2	Felician Aprissnig , k. k. Professor, k. u. k. Leut. i. d. R. im 47. I.-R.	VII.	Latein VII. -- Griechisch VII. — Deutsch IV., VII.	16
3	Josef Debevec , Dr. der Theologie, k. k. Prof., Kustos der deutschen Schülerbibliothek.	V.	Latein V. — Griechisch V. — Religion I. b., II. b. — Slovenisch VII., VIII.	19
4	Anton Dokler , k. k. Professor, Kustos der Lehrer- und Unterstützungsfondsbibliothek.	VIII.	Latein VIII. — Griechisch IV., VIII. — Deutsch II. a., VIII.	21
5	Vladimir Herle , Dr. der Philosophie, k. k. Professor, Kustos des naturhistorischen Kabinettes.	—	Mathematik I. a., II. a., III. a. — Naturgeschichte II. a., III. a., III. b., V. — Physik IV.	20
6	Eugen Jarc , k. k. wirkl. Gymnasiallehrer.	I. a.	Latein I. a. — Deutsch I. a. — Slovenisch I. a. — Propädeutik VII., VIII.	19
7	Anton Jeršinović , k. k. wirkl. Gymnasiallehrer, k. k. Leut. i. d. R. im Lw.-I.-R. Nr. 4.	III. a.	Latein III. a. — Griechisch VI. — Deutsch III. a. — Slovenisch III. a., IV.	19
8	Franz Komatar , k. k. wirklicher Gymnasiallehrer.	II. a.	Geographie I. b. — Geographie und Geschichte II. a., II. b., III. a., III. b., V.	20
9	Franz Pernè , Dr. der Theologie, k. k. Professor.	—	Religion I. a., II. a., III. a., III. b., IV., V., VI., VII., VIII. Exhortator.	18
10	Anton Peterlin , k. k. Professor, Kustos des physikalischen und chemischen Kabinettes.	—	Mathematik V., VI., VII., VIII. — Physik VII., VIII.	18
11	Anton Zupan , k. k. Professor, k. u. k. Leut. i. d. R. im 4. bosn. herz. I.-R., Kustos der slovenischen Schülerbibliothek, Mitglied des städtischen Gemeindeausschusses.	VI.	Latein I. b., IV., VI.	20

	Name und Charakter	Ordinarius in der Kl.	Lehrfach und Klasse	Wöchentlich Stunden
12	Jakob Žmave , Dr. der Philosophie, k. k. Professor, Konservator der k. k. Zentralkommission für Erforschung u. Erhaltung der Kunst- und histor. Denkmale, Kustos der geographisch-historischen Lehrmittelsammlung.	IV.	Geographie I. a. — Geographie und Geschichte IV., VI., VII., VIII.	17
13	Johann Gnidovec , Dr. der Philosophie, Weltpriester, approb. suppl. Gymnasiallehrer.	II. b.	Latein II. b. — Griechisch III. a. — Deutsch II. b.	17
14	Johann Grafenauer , approb. suppl. Gymnasiallehrer.	—	Latein II. a. — Deutsch V., VI. — Slovenisch V., VI.	18
15	Bogumil Remec , approb. suppl. Gymnasiallehrer, Kustos der Turngeräte, Leiter der Jugendspiele.	I. b.	Deutsch I. b. — Slovenisch I. b. — Mathematik I. b., II. b., III. b., IV. — Naturgeschichte II. b.	21
16	Jakob Teršan , approbierter suppl. Gymnasiallehrer.	III. b.	Latein III. b. — Griechisch III. b. — Deutsch III. b. — Slovenisch II. a., II. b., III. b.	21

B. Für nicht obligate Lehrfächer.

Gesang, in 2 Abteilungen, lehrten der k. k. wirkl. Gymnasiallehrer *Eugen Jarc* (I. Kurs) und der suppl. Gymnasiallehrer *Johann Grafenauer* (II. Kurs), 4 St. w.

Kalligraphie in 2 Abteilungen, 2 St. w., lehrte der k. k. wirkl. Gymnasiallehrer *Eugen Jarc*.

Stenographie, 2 Kurse (1. Kurs in 2 Abteilungen), 6 St. w., lehrte der k. k. Professor *Anton Zupan*.

Turnen in 5 Abteilungen, 10 St. w., lehrte der supplierende Gymnasiallehrer *Bogumil Remec*.

Zeichnen in 2 Abteilungen, 4 St. w., lehrte *Edmund Lacheiner*, Volksschullehrer.

*

Gymnasialdiener: *Alois Vertovšek*. — Aushilfsdiener: *Simon Kerč*.

II. Lehrmittel.

a) Verfügbare Geldmittel.

1.) Kassarest ex 1903 (Erlaß des k. k. L.-Sch.-R. vom 17. April 1905, Z. 1099	K.	549·10
2.) Aufnahmestaxen	»	394·80
3.) Lehrmittelbeiträge	»	738·—
	Summe K.	1681·90

b) Vermehrung der Lehrmittelsammlungen.

1. Lehrerbibliothek.

A. Durch Ankauf.

Österr. Literaturblatt, 14. Jahrg. — Zeitschrift für österreichische Gymnasien, 56. Jahrg. — Zeitschrift für das Realschulwesen, 30. Jahrg. — Wochenschrift für klassische Philologie von Georg Andresen, Hans Draheim und Franz Harder, 22. Jahrg. — Archiv für slavische Philologie, 27. Bd. — Österr. Mittelschule, 19. Jahrg. — Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik, 26. Jahrg. — Dr. Wildermann, Jahrbuch der Naturwissenschaften, 19. Jahrg. — Naturwissenschaftliche Rundschau von Dr. Sklarek, 20. Jahrg. — Zeitschrift für Schulgeographie, 27. Jahrg. — Mitteilungen der k. k. geographischen Gesellschaft in Wien, 48. Bd. — Mitteilungen des Musealvereines für Krain, 1905. — Mitteilungen des Institutes für österr. Geschichtsforschung von Mühlbacher, 26. Bd. — Gutberlet, Zeitschrift für Philosophie. — Lehrproben und Lehrgänge, 81.—84. Heft. — Zeitschrift für Philosophie und Pädagogik von O. Flügel und W. Rein, 12. Jahrg. — Izvestja muzejskega društva za Kranjsko, 1905. — Werke der Matica Slovenska 1904. — Popotnik, Pedagoški in znanstven list, 26. letnik. — Dom in Svet, 18. letnik. — Ljubljanski Zvon, 25. letnik. — Katoliški Obzornik IX. — Slovan III. — Thesaurus linguae Latinae (Fortsetzung). — Kuhn, Allgemeine Kunstgeschichte (Fortsetzung). — Pauly-Wissowa, Realencyklopädie II.—IV. — Baumgartner, Geschichte der Weltliteratur, V. Band. — Düntzer: Erläuterungen zu deutschen Klassikern, 70 Bändchen. — Mužik, Lehr- und Anschauungsbehelfe zu den lateinischen Schulklassikern. — Kavčič Fr., Georg Freiherr v. Vega. — Dietlein-Polack, Aus deutschen Lesebüchern I.—V. Bd. — Kühner R., Ausführliche Grammatik der griech. Sprache, 2. Teil, II. Band. — Iwan Müller, Handbuch der klassischen Altertumswissenschaft, I, II. 1—3, III. 4—5, IV. 1—2, V. 1, 2, 4, VI., VIII. 4/1, IX. 1. — Baummeister, Handbuch der Erziehungs- und Unterrichtslehre, Bd. I. 2, III. 4, 7, IV. 11, 12, 16, 17. — Retwisch, Jahrbuch des höheren Unterrichtswesens 1903. — Erich Schmidt, Goethes Faust in ursprünglicher Gestalt. — Erich Schmidt, Goethes Faust, 1. Teil. — Dr. Krones R. v. Marchland, Grundriß der österreichischen Geschichte. — Derselbe, Handbuch der Geschichte Österreichs, 5 Bde. — Müller-Pouillet, Lehrbuch der Physik und Meteorologie, 9. Aufl. von Leopold Pfaundler, I.—III. Bd. — Joh. Müllers Lehrbuch der kosmischen Physik, umgearbeitet von Peters. — Atlas zu Joh. Müllers Lehrbuch der kosmischen Physik.

B. Durch Geschenke.

Vom k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht: Dr. Michael Haberlandt, Zeitschrift für österr. Volkskunde, 10. Jahrgang. — Leo Burgerstein: «Kako je skrabeti doma za zdravje šolske mladine» und «Zdravstvena pravila za učence in učenke».

— Katalog der Ausstellung neuerer Lehr- und Anschauungsmittel für den Unterricht an Mittelschulen. — Steger-Daum: Was die Jugend vom Alkohol wissen soll. — Kais. Rat Dr. H. M. Truxa: Richard v. Kralik. — Vom hochw. Herrn Jakob Aljaž: Štirnajst zborov. — Vom hochw. Herrn Professor Dr. Fr. Perne: 8 Bände. — Von der Direktion der Staatsrealschule in Olmütz: Festschrift zur Erinnerung an die Feier des 50jährigen Bestandes der Staatsrealschule in Olmütz. — Von der Direktion des k. k. österr. Handelsmuseums: Jahrbuch der Exportakademie. — Vom Herrn Professor Dr. Jos. Tominšek: 1 Werk.

Gegenwärtiger Stand der Lehrerbibliothek: 1860 Bände, 360 Hefte und 1520 Programme.

2. Schülerbibliothek.

A. Durch Ankauf.

Benziger, Alte und neue Welt, 39. Jahrg. — Pustet, Deutscher Hausschatz, 31. Jahrg. — Der gute Kamerad, 19. Band. — Das neue Universum, 25. Jahrg. — Bechstein, Neues deutsches Märchenbuch (2 Ex.). — Kavčič Fr., Georg Freiherr v. Vega. — Knjige družbe sv. Mohorja. — Kosi, Zabavna knjižnica, 12. zv. — Krsnik J., Zbrani spisi, III. in IV. zv. — Zvonček 1904. — Angeljček 1904. — Vrtec 1904. — Dom in Svet 1905 (2 Ex.).

B. Durch Geschenke.

Vom hochw. Herrn Professor Dr. Perne 37 Bde. — Vom hochw. Herrn Professor Dr. Debevec 1 Bd. — Vom Kais. Rat Dr. H. M. Truxa 1 Bd. — Vom Herrn A. Olip 3 Bde. — Pripravljalni odbor za Vegov spomenik 1 Bd. — Vom Schüler Reš M. 3 Bde. — Upraviteljstvo postojnske jame 2 Bde.

Gegenwärtiger Stand: 1565 Bände.

3. Geographische Lehrmittelsammlung.

Angekauft wurden: Glavne oblike zemeljskega površja. — Sydow-Habenicht: Europa.

Geschenkt wurden: Vom Herrn Wilhelm Ullrich, Geometer der k. k. Staatsbahnen in Triest: 99 $\frac{1}{3}$ verschiedene Münzen. — Vom Schüler der VIII. Klasse, Rudolf Fister: 27 kleine Landschaftsbilder und Karten, darunter die Spezialkarte der Ortlergruppe (1:50.000).

Gegenwärtiger Stand: 2 Globen, 2 Tellurien, 1 Armillarsphäre, 3 Atlanten, 71 Karten, 200 Wandbilder, 1 Reliefkarte, 295 Photographien, 142 Münzen, 1 Kompaß, 8 Pergamenturkunden, 1 Modell für Leinwandfärberei und 5 Gegenstände aus fernen Ländern, 26 kleine Landschaftsbilder.

4. Physikalisches Kabinett.

Angekauft wurden: Transportable Akkumulatoren-Batterie mit 12 Volt. — Quadrantenelektrometer nach V. v. Lang. Gesamtstand: 396 Nummern.

5. Naturalien-Kabinett.

Angekauft wurden: 4 zoologische Wandtafeln von Prof. Pfurtscheller. — Der Naturaliensammler von Dr. Hinterwaldner. — Mineralien: Orthoklas. — Heulandit. — Wulfenit. — Brauner Glaskopf. — Arsenik (gediegen). — Cerusset. — Roteisenstein.

Geschenkt wurden: Vom Geometer der k. k. Staatsbahnen Herrn W. Ullrich 22 Muscheln und 5 Mineralien. — Vom Herrn J. Batagelj, Stationsvorstand in Krainburg, ein Granitwürfel. — Vom Herrn Alois Hutter, Stationsaufseher in Lengenfeld, 5 Stück Mineralien. — Vom Herrn Max Konrad, Adjunkt der k. k. Staatsbahnen, mehrere fossile Moose. — Vom Herrn J. Hočevár, k. k. Stationsmeister in Krainburg, englische Kohle mit Pyrit, 1 Stück Eisenocker, 2 Stück Kohlengalmei, 2 Stück Bleiglanz, 1 Stück Zinkblende mit Bleiglanz, 1 Stück Zinkblende, 1 Stück Zinkblende mit Schwefelkies, 1 Stück weißer Galmei, 1 Lignitpflock aus Wöllan.

Stand am Ende des Schuljahres 1904/1905: Zoologie 5965 Stück; Botanik: Modelle und Früchte 90 Stück, 1 Herbarium; Mineralogie: 352 Stück Mineralien. 100 Stück Gebirgsarten, 201 Stück Versteinerungen, 6 Grundformen der Kristallmodelle, 112 hölzerne Kristallmodelle, 117 zoologische und botanische Wandtafeln.

6. Lehrmittel für Zeichnen.

Angekauft wurden: 165 Holzmodelle.

Gesamtstand am Ende des Schuljahres 1904/1905: 2 Apparate, 193 Holz- und Drahtmodelle für den perspektivischen Unterricht, 68 ornamentale und figurale Gipsmodelle, 80 Vorlegeblätter, 30 Pappmodelle (Stuhlmannsche Körper), 80 Holzrahmen mit Glasscheiben, 8 Gestelle, 9 Doppelmarderpinsel, 6 Reibschalen, 6 Halbliterflaschen.

7. Lehrmittel für den Gesangunterricht.

Angekauft wurde: Harmonium-Album von Pache, 1. und 2. Heft. Geschenkt wurde: Spindler Vekoslav, Spremljevanje k ljudski pesmarici, vom k. k. Professor hochw. Herrn Dr. Franz Perne.

Stand am Ende des Schuljahres 1904/1905: Harmonium-Album 1. und 2. Heft. — Spindler, Spremljevanje k ljudski pesmarici. — Cecilija, 50 Stück. — Cantica sacra, 6 St. — Volkshymne, 100 St. — SS. Ciril in Metod, Foerster, 65 St. — Po povzdigovanju, Buda, 65 St. — Missa dominalis secunda, Mitterer, 82 St. — Responsoria ad missam, 37 Stück. — Zweistimmige Messe, Können, 89 St. — Einstimmige Messe zu Ehren des hl. Vergil, Peregrinus, 10 St. — Mašne pesmi, Foerster, 42 St. — Na moru, Jenko, 63 St. — Beati mortui, Mendelssohn-Bartholdy, 49 St. — Nagrobna pesem, Nedved, 58 St. — Rukovet, Mokranjac, 131 St. — Čukova ženitev, Gerbec, 108 St. — Veseli zbor, H. Sattner, 51 St. — Na planine, H. Sattner, 72 St. — Vodniku, Nedved, 42 St. — Slovenske narodne pesmi, Hubad, 1 St. — Na vrelcu Bosne, Milakovič, 1 St. — Glasbena Zora, 12 St.

III. Das Unterstützungswesen.

a) Stipendien.

Post-Nr.	Name des Stipendiums	Zahl	Betrag				Zahl der Stipendisten
			einzeln		zusammen		
			K	h	K	h	
1.	Chrönn Andreas	2	182	—	364	—	2
2.	Čebašek Andreas	1	168	—	168	—	1
3.	Debelak Johann	1	152	—	152	—	1
4.	Debelak Primus	1	87	92	87	92	1
5.	Demschar Franz	1	115	50	115	50	1
6.	Dimitz Johann	1	93	—	93	—	1
7.	Erlach Thomas	1	300	—	300	—	1
8.	Globočnik Josef I.	1	88	—	88	—	1
9.	Gollmayer Georg	1	194	—	194	—	1
10.	Gruden Jakob	1	95	—	95	—	1
11.	Gymnasial-Unterstützungsverein in Krainburg	1	66	5	66	5	1
12.	Jelloušek Franz Xaver	1	152	—	152	—	1
13.	Jerouschek Lukas	1	88	—	88	—	1
14.	Justin Matthäus	1	89	—	89	—	1
15.	Kos Anton, Domherr	1	120	—	120	—	1
16.	Kuß Valentin	1	95	—	95	—	1
17.	Langus Matthäus	1	420	—	420	—	1
18.	Lanthieri, Graf, Klemens Thaddäus	1	159	—	159	—	1
19.	Lenkowitz Georg, I. Platz	1	91	—	91	—	1
20.	Lenkowitz Georg, II. Platz	1	90	—	90	—	1
21.	Müller Johann	3	153	—	459	—	3
22.	Narobe Martin	1	80	—	80	—	1
23.	Pillak Caspar	1	80	—	80	—	1
24.	Plankelj Christoph	3	69	—	207	—	1
25.	Raunicher M., Bischof	1	200	—	200	—	1
26.	Repitsch Dominik	1	60	—	60	—	1
27.	Rozman Josef	1	132	30	132	30	1
28.	Schellenburg Jakob von	4	98	—	392	—	2
29.	Schiffer von Schifferstein	4	280	—	1120	—	4
30.	Schigur Matthäus	1	87	—	87	—	1
31.	Schlakar Josef	1	193	—	193	—	1
32.	Schuppe Adam	1	65	—	65	—	1
33.	Skofitz Christoph	1	104	—	104	—	1
34.	Sluga Matthias	3	123	—	369	—	3
35.	Sormann Alexander	1	387	—	387	—	1
36.	Struppi Martin	1	80	—	80	—	1
37.	Supan Georg, Domherr	1	83	—	83	—	1
38.	Svetina Maria	1	100	—	100	—	1
39.	Umek Anton, I. Platz	1	249	—	249	—	1
40.	Umek Anton, II. Platz	1	262	—	262	—	1
41.	Vidic Franz	1	160	—	160	—	1
42.	Waisenfondsstiftung	1	100	—	100	—	1
	Summe	55	—	—	7996	77	51

b) Der Gymnasial-Unterstützungsfonds

hat die Unterstützung wahrhaft dürftiger und fleißiger Schüler durch Beteiligung mit Lehrmitteln, durch Aushilfen in Krankheitsfällen usw. zum Zwecke.

Die Bibliothek in der Obsorge des k. k. Professors Anton Dokler erwarb durch Kauf 75 Bücher. Ferner widmeten derselben Herr Professor Aprissnig 10 Bände und Herr stud. jur. A. Krisper 8 Bände. Ausgeschieden wurden 140 unbrauchbar gewordene Bücher.

Stand derselben am Schlusse des Schuljahres 1566 Lehrbücher.

Übersicht der Gebarung im Schuljahre 1904/1905.

A. Einnahmen.

a) Rest aus dem Schuljahre 1903/1904	K	13·15
b) Unterstützungsspende der löblichen Krainischen Sparkasse	»	200·—
c) Spenden der P. T. Wohltäter	»	240·—
		<hr/>
	Summe	K 453·15

B. Ausgaben.

a) Für Kleidung	K	96·—
b) Für Lehrbehelfe	»	200·—
c) Kostgeldbeiträge	»	89·—
d) Unterstützungen in Krankheitsfällen	»	64·—
		<hr/>
	Summe	K 449·—

Nach Abzug der Ausgaben per K 449·— von obigen Einnahmen per K 453·15 ergibt sich ein barer Rest von K 4·15.

Verzeichnis der P. T. Spender für den Unterstützungsfonds und ihre Beitragsleistungen.

Herr Dolenc Oroslav, Hausbesitzer und Handelsmann in Laibach	K	10·—
Hw. Herr Hudovernik Friedrich, f. b. geistl. Rat in Krainburg	»	10·—
Herr Hubad Josef, k. k. Gymnasialdirektor	»	50·—
Hw. Herr Klobus Valentin, Pfarrer in Mavčiče	»	10·—
» » Koblar Josef, Kurat in Gora bei Sodražica	»	10·—
» » Kukelj Anton, f. b. geistl. Rat und Pfarrer in St. Georgen	»	20·—
» » Mrak Jakob, Pfarrer in Naklas	»	10·—
Frau Marenčič Marie, Hausbesitzerin und Handelsfrau in Krainburg	»	20·—
Hw. Herr Primožič Bartholomäus, Pfarrer in Goriče	»	10·—
» » Rozman Franz, Pfarrer in Kaier	»	10·—
Der löbliche Verein der Krainischen Sparkasse in Laibach	»	200·—
Ein Wiener	»	30·—
X y z in Wien	»	40·—
Hw. Herr Žužek Franz, Kooperator in St. Veit ob Laibach	»	10·—

c) Studentenkonvikt.

Dank einer hochherzigen Stiftung des im Jahre 1904 verstorbenen Fräuleins Margareta Vidmar wurde im Schuljahre 1904/1905 ein Studentenkonvikt eröffnet. In demselben erhielten im heurigen Schuljahre 10 Schüler des hierortigen Gymnasiums unentgeltlich die volle Verpflegung. Die Oberaufsicht über die erwähnten Schüler führte der suppl. k. k. Gymnasiallehrer Johann Gnidovec.

c) Während des Schuljahres 1904/1905 genossen mehrere Schüler durch Gewährung der Mittags- und Abendkost von seiten der hiesigen unter der Aufsicht des Gemeindeausschusses der Stadt Krainburg stehenden Studentenküche die edelmütigste Unterstützung. Teils gegen ein niedriges Entgelt, teils umsonst, erhielten zu Beginn des Schuljahres 92, am Schlusse desselben 70 Schüler die Kost. Im ganzen erhielten dieselben 28.800 Portionen Mittags- und Abendkost (im I. Semester 14.974, im II. Semester 13.826). Die Gesamtausgaben betragen 5501 K 88 h.

d) Auch seitens der Bürger erfreuten sich viele Schüler der Anstalt der hochherzigsten Unterstützung. Durch Gewährung der ganzen Kost oder einzelner Kosttage haben sich 34 Familien die studierende Jugend zum Danke verpflichtet.

e) Erkrankte Schüler wurden von dem k. k. Bezirksarzte Herrn Dr. Eduard Šavnik und dem Distriktsarzte Herrn Dr. Eduard Globočnik unentgeltlich behandelt und erhielten die Medikamente vom Herrn Apotheker Karl Šavnik, Ritter des Franz Josef-Ordens, kaiserl. Rat, Bürgermeister etc. zu bedeutend herabgesetzten Preisen.

f) Die Buchhandlung Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg in Laibach gewährte bei den von ihr dem Unterstützungsfonds gelieferten Büchern einen 10% Nachlaß.

*

Die Direktion sagt allen Gönnern der Anstalt und allen Wohltätern der studierenden Jugend öffentlich den wärmsten Dank. Dieselben werden innigst ersucht, dem Gymnasium ihr geschätztes Wohlwollen auch fernerhin ungeschwächt zu bewahren und ihre Gewogenheit der mittellosen, aber fleißigen und wohlgesitteten studierenden Jugend gütigst zuwenden zu wollen.

IV. Statistik der Schüler im Schuljahre 1904/1905.

	K l a s s e												Zusammen			
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.	VII.		VIII.		
	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	a.	b.	—	—		—		
1.) Zahl.																
Zu Ende 1903/1904	34	30	26	27	26	26	26	26	26	23	22+1	28	33	23	345+1	
Zu Anfang 1904/1905	38+2	39	29	27	24	26	26	42	39	—	—	47	23	28	362+2	
Während des Schuljahres eingetreten	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2+1	—	—	4+1	
Im ganzen also aufgenommen	38+2	39	29	27	24	27	24	42	39	—	—	49+1	23	29	366+3	
Darunter:																
Neu aufgenommen, und zwar:																
aufgestiegen	32+2	37	—	1	1	—	1	—	1	—	—	3+1	—	—	75+3	
Repetenten	1	1	—	—	2	1	—	1	3	—	—	7	1	—	17	
Wieder aufgenommen, und zwar:																
aufgestiegen	—	—	27	23	17	23	38	38	32	—	—	35	19	26	240	
Repetenten	5	1	2	3	4	3	3	3	3	—	—	4	3	3	34	
Während des Schuljahres ausgetreten	3	5	1	2	—	2	—	5	4	—	—	5+1	2	—	29+1	
Schülerzahl zu Ende 1904/1905	35+2	34	28	25	24	25	24	37	35	—	—	44	21	29	337+2	
Darunter: Öffentliche Schüler	35	34	28	25	24	25	24	37	35	—	—	44	21	29	337	
Privatisten	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
2.) Geburtsort (Vaterland).																
Krainburg	4+2	2	4	1	3	2	—	5	2	—	—	2	3	3	31+2	
Krain sonst	25	30	23	19	19	19	29	29	30	—	—	31	15	20	260	
Kärnten	2	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	2	1	2	11	
Kästenland	3	1	1	2	—	4	—	2	2	—	—	4	1	2	22	
Steiermark	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	5	1	1	11	
Ungarn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
<i>Summe</i>	35+2	34	28	25	24	25	24	37	35	—	—	44	21	29	337+2	

3.) Muttersprache.

Deutsch	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Slovenisch	33+2	33	28	25	—	24	25	37	34	—	—	44	21	27	331+2	
Böhmisch	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
<i>Summe</i>	35+2	34	28	25	24	25	24	37	35	—	—	44	21	29	337+2	

4.) Religionsbekenntnis.

Katholisch des lat. Ritus	35+2	34	28	25	24	25	24	37	35	—	—	44	21	29	337+2
-------------------------------------	------	----	----	----	----	----	----	----	----	---	---	----	----	----	-------

5.) Lebensalter.

11 Jahre	3+1	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9+1
12 „	13+1	17	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37+1
13 „	12	7	8	10	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43
14 „	7	4	7	10	3	4	—	4	3	—	—	—	—	—	—	39
15 „	—	—	3	2	9	7	—	6	3	—	—	4	—	—	—	30
16 „	—	—	5	—	7	7	—	13	6	—	—	4	—	—	—	42
17 „	—	—	—	—	7	6	—	7	10	—	—	7	1	—	—	32
18 „	—	—	—	—	—	—	—	3	11	—	—	13	6	—	—	35
19 „	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	10	5	—	—	26
20 „	—	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	6	4	8	—	21
21 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	7	—	12
22 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	7
23 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
24 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Summe</i>	35+2	34	28	25	24	25	24	37	35	—	—	44	21	29	337+2	

6.) Nach dem Wohnorte der Eltern.

Ortsangehörige	10+2	8	5	5	6	3	5	5	4	—	—	4	4	4	58+2
Answärtige	25	26	23	20	18	22	32	32	31	—	—	40	17	25	279
<i>Summe</i>	35+2	34	28	25	24	25	24	37	35	—	—	44	21	29	337+2

	K l a s s e													Zusammen
	I.		II.		III.		IV.	V.		VI.	VII.	VIII.		
	a.	b.	a.	b.	a.	b.		a.	b.					
7.) Klassifikation.														
<i>a) Zu Ende d. Schuljahres 1904/1905:</i>														
I. Fortgangsklasse mit Vorzug	6	4	6	2	3	1	6	6	—	5	4	2	45	
I.	19+2	17	20	20	17	15	18	23	—	20	10	19	198+2	
Zu einer Wiederholungsprüfung zugelassen	6	7	2	3	3	6	5	6	—	8	2	7	55	
II. Fortgangsklasse	2	3	—	—	1	2	3	—	—	10	5	1	27	
III.	2	3	—	—	—	1	5	—	—	1	—	—	12	
Zu einer Nachtragsprüfung krankheits- halber zugelassen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Außerordentliche Schüler	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
<i>Summe</i>	35+2	34	28	25	24	25	37	35	—	44	21	29	337+2	
<i>b) Nachtrag z. Schuljahre 1903/1904:</i>														
Wiederholungsprüfung waren bewilligt . . .	4	4	1	5	4	6	4	3	2	4	5	5	47	
Entsprochen haben	4	4	1	4	4	5	2	2	2	4	5	4	41	
Nicht entsprochen haben (oder nicht erschienen sind)	—	—	—	1	—	1	2	1	1+1	—	—	1	6	
Nachtragsprüfungen waren bewilligt . . .	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	4+1	
Entsprochen haben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Nicht entsprochen haben	—	—	—	—	—	—	—	—	1+1	—	—	—	—	
Nicht erschienen sind	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1+1	
													3	
Danach i. d. Endergebnis f. 1903/1904:														
I. Fortgangsklasse mit Vorzug	10	4	4	2	4	6	6	3	1	4	5	4	53	
I.	20	18	16	22	18	15	33	16	17	18	22	17	232	
II.	3	5	4	3	2	4	6	4	3+1	6	5	2	47+1	
III.	1	2	2	—	1	—	1	—	1	—	1	—	10	
Ungeprüft blieben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	
<i>Summe</i>	34	30	26	27	26	26	47	23	22+1	28	33	23	345+1	

12	9	3	4	6	3	9	6	—	—	17	7	10	86
6	6	2	3	5	8	16	2	—	—	13	10	10	81
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
26	25	26	23	18	24	33	33	—	—	32	16	18	274
31	28	27	22	19	18	23	34	—	—	33	12	18	265
360	270	90	120	180	90	270	180	—	—	510	210	315	2595
180	180	60	90	150	240	480	60	—	—	390	300	315	2445
540	450	150	210	330	330	750	240	—	—	900	510	630	5040
147	159·6	—	4·2	12·6	4·2	4·2	16·8	—	—	42	4·2	—	384·8
80	78	58	54	48	54	84	78	—	—	100	46	58	738
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
227	237·6	58	58·2	60·6	58·2	88·2	94·8	—	—	142	50·2	58	1132·8
16	19	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35
2	1	13	10	1	1	—	—	—	—	—	—	—	27
14	12	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	28
1	1	10	2	4	4	4	1	—	—	3	—	1	33
26	28	17	23	10	13	17	18	—	—	12	12	10	186
17	10	3	6	1	—	10	4	—	—	14	7	7	37
1	—	7	3	9	6	18	19	—	—	24	3	—	68
—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	13	6	—	64
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
2	1	3	6	1	4	7	5	—	—	4	3	8	44
148	—	—	1019·30	152	—	747	—	—	—	—	341·05	1671·50	7996·77
160	—	740	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
148	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

8.) Geldleistungen der Schüler.

Das Schulgeld zu zahlen f. I. Semester
waren verpflichtet { I. }
Zur Hälfte waren befreit { II. }
Ganz befreit waren . . . { I. }
Das Schulgeld betrug f. I. Semester K
im ganzen { II. }
Zusammen K
Die Aufnahmestaxen betragen . . . K
Die Lehrmittelbeiträge betragen . . .
Die Taxen für Zeugnisduplikate be-
tragen . . . . .

9.) Besuch des Unterrichtes in den relat.-oblig. und nicht obligaten Gegenständen.

Kalligraphie . . . . . { I. Kurs
{ II. }
Freihandzeichnen . . . . . { I. }
{ II. }
Turnen . . . . . { I. Kurs
{ II. }
Gesang . . . . . { I. Kurs
{ II. }
Stenographie . . . . . { I. }
{ II. }

10.) Stipendien.

Anzahl der Stipendisten . . . . . K
Gesamtbetrag der Stipendien . . . . . K

V. Verzeichnis der öffentlichen Schüler im Schuljahre 1904/1905.*

I. a. Klasse.

Ambrožič Valentin, Bischoflack.	Pflaum Ferdinand, Tarvis.
Begelj Franz, Dvorje.	Podrekar Franz, Krainburg.
Crobath Stanislaus, Krainburg.	(Polajnar Franz, Češenjca.)
Čencič Franz, Selca.	Premru Ladislaus, Sežana im Küstenlande.
Deu Gottfried, Adelsberg.	Pretnar Blasius, Podtabor b. Podbrezje.
Florian Helena , Krainburg, P.	Ramoveš Johann, Ober-Pirnitzsch.
Florian Katharina , Krainburg, P.	Robič Josef , Sava b. Abling.
Gasperin Rudolf, Podnart.	Rotar Peter, Srednjava.
Grimm Franz, Stožice b. Ježica.	Simonič Primus, Plužnje im Küstenlande.
Grohar Leopold, Bischoflack.	Silar Ignaz, Žirovnica.
Hacin Fridolin, Češnjevce b. Zirklach.	Šimnic Friedrieh, Krainburg.
Hübl Emil, Triest.	(Špenko Konrad, Krainburg.)
(Indihar Josef, Velike Poljane.)	Tavčar Vinzenz , Neumarktl.
Jakša Johann, Loka b. Steinbrück in Steiermark.	Tomazin Matthäus , Strahinj.
Jenko Franz, Češnjevce.	Tonejec Johann, Boh. Bela.
Jereb Josef, Sp. Bernik b. Zirklach.	Veit Cyrill, Krainburg.
Kalan Johann , Suha.	Vidic Max, Eisenkappel in Kärnten.
Kosel Franz , Neumarktl.	Yrtovec Matthias, Wippach.
Miklavc Franz, Javorje.	Zumer Johann, Jauerburg.
Oblak Vinzenz, Zapoge b. Smlednik.	Žužek Karl , Großblaschitz.

I. b. Klasse.

Aleš Bartholomäus, Podreče b. Krainburg.	Pintar Anton , Stein.
Aljaž Johann, Jama b. Krainburg.	Pogačnik Franz , Kropp.
Badiura Friedrich, Predgrad b. Altenmarkt.	Pogačnik Franz , Zvirce.
Bajželj Bartholomäus, Stražišče.	Poljanc Karl, Krainburg.
Brinjšek Franz, St. Gregor b. Reifnitz.	Roš Josef, Laibach.
(Drinovec Franz, Jama.)	Ružigaj Ernst, Mannsburg.
Fister Valentin, Krainburg.	Schöner Ferdinand, Leskovec b. Gurkfeld.
Hrast Alois, Grahovo im Küstenlande.	Soß Karl, Laibach.
Jakofčič Cyrill, Vrbnje b. Radmannsdorf.	Stern Franz, Laibach.
Jereb Josef, Sp. Vodale b. Terzišče.	Škrjanc Alois, Hotovlje b. Pölland.
Jezeršek Vinzenz, Križe.	Štefe Matthäus, Trstenik.
(Kovačič Erwin, Laibach.)	Triller Johann, Bischoflack.
Krc Anton, Predoslje.	Trojar Stephan, Abling.
(Markelj Kaspar, Eisnern.)	Ulcer Franz, Rudolfswert.
(Markelj Josef, Eisnern.)	Wogrinetz Albert, Marburg in Steiermark.
Matjan Alois, Naklas.	(Ziherl Matthäus, Bodovlje.)
Oblak Anton, Srednje Brdo b. Pölland.	Zupanc Franz, Lancovo.
Orel Johann , Mannsburg.	Zupancec Ignaz, Leše.
Pegam Josef, Bischoflack.	Zužek Anton, Laibach.
Peterlin Milan, Oberloitsch.	

II. a. Klasse.

Ajdovec Josef, Pivka b. Naklas.	Großelj Friedrich, Dobje b. Pölland.
Batagelj Johann, Gorenja Sava.	Jelovečan Paul , Dolenja Zetina.
Debeljak Anton, St. Veit b. Laibach.	Jenko Valentin , Lipica b. Bischoflack.
(Demšar Vinzenz, Eisnern.)	Kanduser Josef, Mannsburg.
Gogala Nikolaus, Krainburg.	Kepic Anton, Zirklach.

* Fette Schrift bezeichnet Schüler mit allgemeiner Vorzugsklasse, die Klammer die während des Jahres ausgetretenen Schüler.

Kordan Viktor, Triest.
 Kovač Franz, Vrba.
Markič Franz, Goriče.
 Oman Anton, Lipica b. Bischoflack.
 Ovsenek Josef, Brezje b. Neumarktl.
 Pire Alfons, Gurkfeld.
Platiša Johann, St. Oswald b. Bischoflack.
 Porenta Josef, Srednje Bitnje.
 Schweiger Viktor, Neumarktl.
 Sire Franz, Krainburg.

Šavnik Bogdan, Krainburg.
 Škofic Franz, Mannsburg.
Štempihar Vladislav, Krainburg.
 Vahtar Michael, Mannsburg.
 Vrhovec Cyrill, Dragomec.
 Vrhunc Bartholomäus, Praše.
 Zaletel Karl, Neumarktl.
 Zaplotnik Josef, Letenice b. Goriče.
 Završnik Alfons, Olševck.

II. b. Klasse.

(Čelik Viktor, Karlovec b. Bischoflack.)
 Frakelj Franz, Dražgoše.
Jalen Johann, Rodine b. Breznica.
Jurman Franz, Bischoflack.
 Kajdiž Andreas, Mlino b. Veldes.
 Kobal Desiderius, Triest.
 Kobenter Johann, St. Jakob in Kärnten.
 Kos Josef, Črni vrh ober Polhov Gradec.
 Kunc Ludwig, Rudolfswert.
 Kump Alexander, Möttling.
 Lazar Alois, Laibach.
 Omahen Emil, Neumarktl.
 Pirnat Anton, Dravlje b. Laibach.
 Pollak Ferdinand, Krainburg.

(Pokorn Franz, Šutna b. Bischoflack.)
 Rejic Heinrich, Idria.
 Rožaj Franz, Zabukovica b. Cilli in Steiermark.
 Rus Josef, Veldes-Zagorice.
 Sajevic Peter, Srednja vas b. St. Georgen.
 Sajovic Johann, Trata b. Velesovo.
 Sušnik Johann, Bischoflack.
 Štrekelj Jakob, Burgstall b. Bischoflack.
 Šlibar Johann, Radmannsdorf.
 Turk Josef, Weixelburg.
 Vidic Eduard, Eisenkappel in Kärnten.
 Zega Andreas, Kazlje b. Sežana.
 Zupan Simon, Retnje b. Neumarktl.

III. a. Klasse.

Aljančič Vinzenz, Kovor.
 Außenegg Viktor, Sagor a. d. Save.
 Babič Anton, Brezje b. Mošnje.
 Čenčič Franz, Selee b. Bischoflack.
 Črnilec Johann, Naklo.
 Grobovšek Ignaz, Otoče.
 Janežič Anton, Leše in Rosental in Kärnten.
 Jezeršek Egon, Križe b. Neumarktl.
 Josef Peter, Krainburg.
 Kavčič Franz, Krainburg.
Muri Ignaz, Seeland in Kärnten.
 Omahen Albin, Laibach.

Papler Johann, Češnjica b. Kropp.
 Pire Vladimir, Gurkfeld.
 Pogačnik Johann, Ljubno b. Podnart.
 Pogorelec Friedrich, Laibach.
 Puček Josef, Zasavje b. Munkendorf.
 Puhar Karl, Krainburg.
 Resman Johann, Radmannsdorf.
 Rupar Franz, Bischoflack.
Smrekar Paul, Laibach.
Stanonik Maximilian, Trata b. Pölland.
 Učakar Franz, Špitalič.
 Varl Leopold, Radmannsdorf.

III. b. Klasse.

Ahačič Johann, Senično bei Neumarktl.
 Bernik Peter, Stirpnik b. Selzach.
 Burenk Johann, Nasoviče b. Komenda.
 Grašič Johann, Strahinj b. Naklo.
 Jezerec Franz, Selzach.
 Juvan Maximilian, St. Veit b. Laibach.
 (Kenda Milan, Stein.)
 Kovač Friedrich, Sittich.
 Kržišnik Anton, Podobeno b. Pölland.
 Lah Andreas, Dutovlje b. Tomaj.
 Lavrenčič Johann, Oberfeld b. Wippach.
 Leban Friedrich, Črniče im Küstenlande.
 Marčan Josef, Goriče.
 Mertelj Jdsef, Dvorje bei Zirklach.

Murnik Franz, Brezje bei Radmannsdorf.
 Pagon Franz, Bukovo im Küstenlande.
Pajntar Stephan, Bukovo im Küstenlande.
 Pogačnik Branko, Podnart.
 Pucher Felix, Krainburg.
 Rabič Viktor, Radmannsdorf.
 (Reš Maximilian, Stein.)
 Roblek Ignaz, Bašelj b. Predvor.
 Šink Josef, Brode b. Bischoflack.
 Škrjanec Leopold, Radomlje.
 Šubič Karl, Krainburg.
 Treven Karl, Ober-Idria.
 Tušar Josef, Ober-Idria.

IV. Klasse.

- Ajdešček Johann, Kot b. Rudolfswert.
 Albrecht Franz, Stein.
Alič Franz, Trata b. Pölland.
 Bulovec Josef, Smokuč b. Breznica.
 Erjavec Alois, Križka vas b. Weixelburg.
 Erzen Anton, Krainburg.
 Hafner Anton, Zabnica b. Bischoflack.
 Hofbauer Walter, Neumarktl.
 Hren Josef, Begunje b. Zirknitz.
 Jäger Ottokar, Krainburg.
 Javor Franz, Podnart.
 Jensterle Johann, Sp. Danje b. Sarz.
 Jereb Jakob, Spodnje Vodale b. Nassenfuß.
 Kmetič Jakob, Trzin.
 Kosmač Kallistus, Prevoje b. Egg.
 Križnar Laurenz, Pivka b. Naklo.
 Lappain Wilhelm, Mitterburg.
Lazar Johann, Steinbüchel.
Leskovec Anton, Bischoflack.
Leskovec Johann, Bischoflack.
 (Mayr Paul, Krainburg.)
 Miklavčič Paul, Dolenja Dobrava b. Bischoflack.
- Mrevlje Arthur, Hl. Kreuz b. Haidenschaft.
 Paulič Franz, Loke b. Stein.
Perko Franz, Pölland b. Bischoflack.
 (Perko Johann, Poljce b. Vigaun.)
 (Peterlin Friedrich, Oberloitsch.)
 Pfajfar Franz, Selze b. Bischoflack.
 Pfeifer Vladimir, Leskovec b. Gurkfeld.
 Pogačar Andreas, Sora b. Komenda.
 Prezelj Anton, Eisern.
 Reismann August, St. Jakob i. d. Windisch-
 Bücheln in Steiermark.
 Sajovic Jakob, Predoslje b. Krainburg,
 Sajovic Stanislaus, Krainburg.
 Salberger Josef, Neumarktl.
 (Šušnik Michael, Gorenja Sava.)
Štampihar Georg, Krainburg.
 Sumi Franz, Krainburg.
 (Terček Johann, Idria.)
 Vilfan Matthäus, Križna Gora b. Altlack.
 Vrančić Karl, Sittich.
 Zupanec Johann, Voglje.

V. Klasse.

- Ankele Ignaz, St. Anna b. Neumarktl.
Basaj Josef, Šuha bei Predoslje.
 (Benda Anton, Suhadole b. Komenda.)
Bernik Anton, Bodulje b. Bischoflack.
 Bloudek Stanislaus, Idria.
 Cyenkel Paul, Laufen b. Radmannsdorf.
 Čebašek Franz, Voklo b. St. Georgen.
 Černič Andreas, Vrh b. Görz im Küstenlande.
 Demšar Matthias, Lom b. Bischoflack.
 Golob Paul, Krainburg.
 Gosar Johann, Bischoflack.
 Hace Josef, Potok b. Stein.
 Hrovat Heinrich, Nassenfuß.
Jež Franz, Wippach.
 Klemenčič Paul, Trata.
 (Kuret, Vladimir, Šmarje in Istrien.)
 (Majhen Johann, Radomlje.)
 Matjašič Mauritius, Kronau.
 Megušar Anton, Selca bei Eisern.
 (Mezek Franz, Trata.)
- Mlakar Karl, Kropp.
Mohorič Jakob, Njivica b. Podnart.
 Naglič Blasius, Obervellach.
Pehani Benno, Topusko in Kroatien.
Perne Johann, Pavlje b. Trstenik.
 Peterlin Raimund, Oberloitsch.
 Pokorn Thomas, Bischoflack.
 Potočnik Rudolf, Eisern.
 Pravarh Franz, Voklo b. St. Georgen.
 Prelesnik Franz, Reteče b. Bischoflack.
 Ražem Joachim, Bazovica im Küstenlande.
 Sajovic Johann, Olsevek.
 Starovašnik Viktor, Krainburg.
 Šmajdek Martin, Radmannsdorf.
 Šmid Johann, Rudno b. Selca.
 Tavčar Matthäus, St. Leonhard b. Bischoflack.
 Tavčar Thomas, St. Leonhard b. Bischoflack.
 Urbanec Franz, Zalog b. Neumarktl.
 Vrtovec Josef, St. Veit b. Wippach.

VI. Klasse.

- (Benedičič Johann, Dobrava b. Kropp.)
 Černe Boris, Stauden b. Rudolfswert.
 Česen Karl, Krainburg.
 Čop Michael, Dobrava b. Jauerburg.
 Dobravec Johann, Boh. Češnjica i. d. Wochein.
 Erzin Leopold, St. Martin b. Stein.
 Globočnik Eduard, Graz.
 Gorše Franz, Duplica b. Stein.
 Gruden Max, Volaka bei Großblaschitz.
 Hafner Bartholomäus, Kropp.
 Hamerlitz Max, Radmannsdorf, P.)
 (Hrast Cyrill, Grahovo b. Tolmein.)
- Janša Heinrich, Vigaun b. Lees.
 Klopčič Josef, Eisern.
 Kodre Josef, Podgorje in Steiermark.
 Kordan Daniel, Kronau.
Krivic Rudolf, Wolfsbach b. Stein.
 Lapajne Vinzenz, Idria.
 Lipar Blasius, Šmarca b. Stein.
 Lombar Anton, Babendorf b. Krainburg.
 Lukanc Alois, Orehovlje b. Krainburg.
 (Majcen Franz, Dvor b. Ratschach.)
 Markič Josef, Naklo.
 Mazovec Johann, Pérovo b. Stein.

Mehle Anton, Großlack.
 Mlakar Ludwig, Hosenitz in Steiermark.
 Mrevlje Anton, Hl. Kreuz b. Haidenschaft.
Muri Franz, Oberseeland in Kärnten.
 Oblak Johann, Godešič b. Bischoflack.
 Pahor Oskar, Quisca im Küstenlande.
 Perčič Michael, Rupa b. Krainburg.
 Pipan Johann, Schwarzenberg b. Idria.
 Plesko Franz, Prevald b. Krainburg.
 Pogačnik Josef, Podnart.
Pokoren Johann, Bischoflack.
Pucher Friedrich, Krainburg.
 Rebol Anton, Hraše.
 (Sajovic Johann, Möttinig.)

Sfiligoj Johann, Gabrije im Küstenlande.
 Slapšak Vinzenz, Pijavce b. Nassenfuß.
Sušnik Laurenz, Breznica b. Bischoflack.
 Škerk Friedrich, Salež im Küstenlande.
 Tavželj Franz, Zdenska vas.
 Vauti Alois, Dobrava b. Bleiburg in Kärnten.
 Vidic Johann, Stranska vas.
 Vidmar Johann, Videm a. d. Save in Steiermark.
 (Vogrič Josef, Görz.)
 Zaplotnik Franz, Luže b. St. Georgen.
 Zupan Johann, Mlino b. Veldes.
 Zibret Jakob, Podgorje in Steiermark.

VII. Klasse.

Bertoncelj Josef, Eisnern.
 Bračko Heinrich, Zibika in Steiermark.
Cegnar Johann, Altlack.
 Gogala Franz, Krainburg.
 Gogala Josef, Krainburg.
 (Hacin Franz, Trata.)
 Hacin Lorenz, Trata.
 Jenko Josef, Radmannsdorf.
 Justin Matthäus, Lees.
 Klansček Michael, St. Florian b. Görz im Küstenlande.
 Košmelj Anton, Eisnern.

(Mlinar Anton, Moos b. Bleiburg in Kärnten.)
 Poklukar Cyrill, Altenmarkt.
 Porenta Anton, Unter-Feichting.
 Preinfalk Ignaz, Littai.
Snoj Andreas, Vižmarje.
 Stanonik Johann, Zabjvas.
 Steinbauer Franz, Krainburg.
Stele Franz, Tunjice.
Stuller Josef, Unterduplach.
 Veber Franz, Eisnern.
 Vidic Ernst, Eisenkappel in Kärnten.
 Višner Konrad, Bischoflack.

VIII. Klasse.

Basaj Jakob, Suha.
 Čop Franz, Karner-Vellach.
 Čop Josef, Moste.
 Debeljak Alois, Visoko.
 Erman Bartholomäus, Steinbüchel.
 Fister Rudolf, Qysiše b. Podnart.
 Golmajer Franz, Kovor.
 Grašič Johann, Krainburg.
 Jenko Emil, Littai.
 Ješe Leopold, Naklo.
Jurca Josef, Kopriva im Küstenlande.
 Košmelj Franz, Eisnern.
 Likar Peter, Vojsko.
 Luzar Josef, Neumarkt.
 Maier Karl, Feldkirchen in Kärnten.

Matjašič Friedrich, Kronau.
Oblak Josef, Bukovo im Küstenlande.
 Pehani Ignaz, Topusko in Kroatien.
 Razbornik Johann, Laufen in Steiermark.
 Sajevic Josef, Velesovo.
 Šuhadolnik Franz, Krainburg.
 Šenk Franz, Seeland in Kärnten.
 Šesek Johann, Holmec.
 Šifrar Anton, Unter-Feichting.
 Vidic Johann, Ljubno.
 Virant Franz, Krainburg.
 Wartsch Karl, Idria.
 Watzak Emerich, St. Martin b. Littai.
 Zois-Edelstein Egon, Freih. v., Schloß Egg.

B. Inneres der Schule.

I. Durchführung des Lehrplanes.

Im Lehrplane trat keine Änderung ein. Deshalb wird von einem Abdrucke desselben abgesehen.

II. Absolvierte Lektüre.

A. In den klassischen Sprachen.

a) Aus dem Lateinischen.

III. a. Klasse: Curtius Rufus, lib. I., II., III., V., VII., IX., XI., XII., XIII., XV., XVI., XVIII., XIX., XX. — Cornelius Nepos: Themistocles, Epaminondas.

III. b. Klasse: Curtius Rufus, lib. I., II., III., IV., V., VII., IX., XI., XVI., XVIII., XIX., XX. — Cornelius Nepos: Miltiades, Themistocles, Epaminondas.

IV. Klasse: Caesar, de bello Gallico, lib. I., IV., VI., 9—28, VII., 68—90. — Ovid, Met. 1, 2; Fasti 5. — Memorierte Stellen: Caesar L. 1, Ovid 1, 2,¹⁻⁶². — Privatlektüre: Caesar, de bello Gallico: Ajdešek: V., 26—50; Alič: III.; Bulovec: II., 1—18; Eržen: II., 19—35; Hafner: II., 31—35; Hofbauer: VII., 1—20; Hren: III., 1—16; Jenšterle: III., 1—10; Jereb: V., 16—25; Kmetič: III., 1—10; Križnar: III., 1—15; Lazar: III., 1—16; Leskovec Anton: III., 16—29; Leskovec Joh.: V., 26—50; Miklavčič: II.; Mrevlje: V., 1—15; Pavlič: III., 1—11; Perko: III., 1—15; Pfeifer: VIII., 1—20; Prezelj: III., 17—29; Sajovic Jakob: VI., 25—35; Štempihar: III., 16—29; Vrančič: II., 1—10; Zupanec: VI., 12—25.

V. Klasse: Livius, lib. I, dann ausgewählte Partien aus II., XXI., XXII. — Ovid, Met. 3, 4, 5, 6, 14, 18, 22. Aus den Jugendgedichten 2; Fasti 2, 11, 14, 15; Tristia 1, 4, 8. — Privatlektüre: Livius, lib. II., 33—49: Basaj, Bernik, Hacè, Jež, Mohorič, Tavčar Th.; c. 24—29: Mlakar, Pokorn; lib. XXI, c. 7—15: Bloudek, Cvenkelj, Golob, Matjašič, Megušar, Pernè, Potočnik, Prelesnik, Sajovic, Starovašnik, Urbanec; c. 54—57: Naglič, Tavčar M., Tavčar Th.; lib. V., 35—49: Demšar, Mohorič; lib. VIII, 8¹⁹—11⁴: Ankele, Hacè, Hrovat, Klemenčič, Peterlin, Pravhar, Ražem, Šmajdek, Tavčar Th.; lib. XXVI, c. 9: Ankele, Cvenkelj, Hrovat, Klemenčič, Peterlin, Pokorn, Pravhar, Ražem, Šmajdek; lib. XXXIX, 49—52: Cvenkelj, Demšar, Hrovat. — Ovid, Met. 7: Basaj, Bernik, Čebašek, Gosar, Jež, Mohorič, Pernè, Potočnik, Pravhar; Met. 9: Ankele, Pravhar; Met. 10: Bloudek, Gosar, Prelesnik, Tavčar M.; Met. 11: Bloudek, Cvenkelj; Met. 12: Černič, Hrovat; Met. 13: Matjašič; Met. 15: Ankele, Basaj, Bernik, Jež, Naglič, Ražem, Šmajdek; Met. 16: Urbanec; Met. 17: Cvenkelj, Černič, Hrovat, Mohorič, Šmid, Tavčar M., Tavčar Th., Urbanec; Met. 19: Basaj, Bernik, Černič, Hrovat, Jež, Megušar, Mohorič, Pernè, Potočnik, Tavčar Th.; Met. 20: Cvenkelj, Černič, Hrovat, Jež, Megušar, Sajovic, Šmid, Vrtovec; Met. 21: Černič, Golob, Hrovat, Pernè, Tavčar M.; Aus den Jugendgedichten 1: Basaj, Bernik, Jež; 3: Potočnik; Tristia 3: Starovašnik; 10: Potočnik.

VI Klasse: Sallustius: Jugurtha. Cicero: I. Rede gegen Catilina. Vergilius: Aeneis I, Ecloga I. Caesar de bello civili: lib. III. (einzelne Abschnitte cursorisch). — Memorierte Stellen: Jugurtha 1, 2; in Catilinam I, 1; Aeneis I, 1—33, 198—207, 261—296. — Privatlektüre: Sall. Catilina: Globočnik, Kordan, Pleško, Sušnik. Cicero, in Catilinam II.: Černe, Kodre, Kordan, Lipar, Mlakar, Oblak, Pahor, Pipan, Pogačnik, Pokoren, Sušnik, Škerk, Vidic, Vogrič, Zaplotnik,

Zupan, Žibret; III.: Čop, Globočnik, Mazovec, Sušnik, Vogrič; IV.: Česenj, Dobravec, Gruden, Lukanc, Mehle, Mrevlje, Muri, Pucher, Sušnik, Vauti; Vergil, Aeneis II, 1—104; Sušnik, Vogrič; III., 1—276; Pipan; IV., 1—200; Erzin, Sfiligoj; 1—300; Rebol; Eclogae V.: Klopčič, Tavželj; IX.: Pokoren; Georg. I.: Pleško; V.: Pleško, Pokoren.

VII. Klasse: Cicero: De imperio Cn. Pompei; pro Archia poeta; Cato maior de senectute. Vergilius, Aeneis: lib. II., VI Stücke aus VII, VIII. (kursorisch). — Memoriert wurden: Aeneis II., 200—224; VI., 724—751 und versus memoriales. — Privatlektüre: Aeneis IV., 522—705; Gogala Franz, Hacin Lorenz, Jenko, Porenta, Snoj, Vidic; Cicero, Philippische Reden I., II.: Cegnar; De officiis I.: Gogala Josef; Pro Milone: Justin; Pro Roscio Amerino: Višner.

VIII. Klasse: Tacitus, Germania, c. 1—27; Annales I., 1—52, 55—72; II., 1—26, 41—46, 53—63, 68—83; III., 1—16. Horatius: Carmina I., 1, 3, 6, 7, 11, 14, 18, 22, 29, 31, 37; II., 3, 6, 7, 14, 16, 18, 20; III., 2, 9, 13, 25, 28, 30; IV., 3, 5, 7, 8, 9; Carmen saeculare: Epod. 2, 7; Sat. I., 1, 6, 9; Epist. I., 2, 16; II., 2. — Memoriert: Carm. I., 1, 6, 11; II., 6; III., 30. — Privatlektüre: Tacitus Annal. IV.: Erman, Grašič, Matjašič, Pehani, Razbornik; lib. XIV., 1—20, XIII., 1—3; Jurca; Cicero, pro Ligario: Likar; Cicero, Laelius: Šenk; Horaz, Epist. I., 2, 7, 13; Vidic; De arte poetica: Oblak.

b) Aus dem Griechischen.

V. Klasse: Xenophon, Chrestomathie von Schenkl: Anab. I., II., III., IV., V., IV., 1—24, IX. — Homer, Ilias lib. I., II., 1—401; VIII., 1—197, 335—349. — Memoriert: Homer, Ilias I., 1—150. — Privatlektüre: Xenophon, Anab. VI., 25—46; Čebašek, Klemenčič, Matjašič; 53—87; Hacò, Mohorič, Tavčar M., Tavčar Th.; VII.: Černic, Jež, Golob, Megušar, Potočnik, Starovašnik, Šmid, Vrtovec; VIII.: Mlakar, Naglič, Pokorn; Kyrupaedie III.: Basaj, Bernik; IV.: Basaj, Bernik, Urbanec; IX.: Ankele, Ražem, Šmajdek; X.: Gosar; XIV.: Sajovic; Memor. III.: Cvenkelj, Pernè.

VI. Klasse: Homer, Ilias II., III., V., VI. (Auswahl). Xenophon, Kyrop. 3, 4, 9. Memor. I., 1—20, III.; Herodot (Auswahl von Scheindler) Nr. 1, 3, 6, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 21, 22, 24—26, 28 (kursorisch). — Privatlektüre: Černe: II. IV., 1—215, VI., XXIII.; Česenj: Her. VIII., 1—26; Čop: Her. V., 99—126; Dobravec: Her. VIII., 1—26; Erzin: Her. III., 1—3; Globočnik: II. VI., XVII.; Her. VIII., 121—125, 140—144; Gorše: II. IV., 1—100, Her. X., 90—106; Gruden: II. VI., 1—250; Hafner: II. IV., 1—70, Her. III., 153—159; Klopčič: II. XXII.; Kodre: II. VI.; Kordan: Her. I., 23, 24, IX., 90—106; Krivic: II. IV., XXIV.; Lapajne: II. IV., 1—100; Lukanc: Her. VIII., 70—96; Mazovec: Her. I., 23, 24, 28—33, 204—214, II., 2; Mlakar: II. IV., 1—215, Her. V., 99—126; Mrevlje: II. IV., 1—250, XXIV., Her. I., 28—33, VIII., 1—96; Muri: II. IV., 1—215, XXIV., Her. III., 153—159, VIII., 74—96; Oblak: II. IV., 1—145, Her. VIII., 90—100; Pahor: II. IV., 1—215; Perčič: Her. VIII., 70—96; Pipan: II. XVI., Her. VIII., 1—26, 40—96, Xen. Mem. 5; Pogačnik: II. VI., 1—300; Pokoren: II. IV., 105—220, XXII., Her. III., 153—159; Pucher: II. IV., 1—215, XXII., Her. VIII., 70—96; Slapšak: Her. II., 2, III., 1—3; Sušnik: II. IV., VI., VII., XIX., XXII.; Tavželj: Her. VII., 1—25, II. VI.; Vauti: II. VI., 1—250; Vidic: Her. VIII., 1—26; Vidmar: II. IV., XXIV., Her. VIII., 41—50; Vogrič: II. IV., VI., Her. I., 204—214, III., 1—3, VIII., 140—144; Zaplotnik: II. VII., Her. I., 204—210; Zupan: II. IV., Her. I., 23, 24, IX., 90—106; Žibret: II. IV., XVII.

VII. Klasse: Demosthenes, I., III. Olynthische Rede, III. philippische Rede. Homer, Odyssee, Exposition, V., VI., VIII., IX., XIV.; X. (kursorisch). — Memoriert: Olynth. III., 24—27; Odyssee, Prooemium, VIII., 400—415 und versus memoriales. — Privatlektüre: Odyssee I.: Cegnar; VII.: Cegnar, Gogala Franz, Gogala Jos., Jenko, Klanšček, Poklukar, Steinbauer, Stuller; IV.: Gogala Franz, Jenko, Justin, Porenta, Preinfalk, Vidic; XI.: Gogala Franz, Justin, Snoj, Steinbauer, Stelè, Stuller; XVIII.: Gogala Josef, Stuller; Biese: Griechische Lyriker in Auswahl: Cegnar, Justin, Snoj, Stanonik, Stelè, Stuller.

VIII. Klasse: Plato: Apologie des Sokrates, Kriton, Schlußkapitel des Phaedon, Eutyphron. Sophokles: Elektra. Homer, Odyssee XIV., XV. — Privatlektüre: Homer, Ilias X: Grašič; XI.: Pehani; Odyssee XXIV.: Erman, Vidic, Matjašič; Plato, Protagoras: Jurca; Lysis: Oblak.

B. Aus dem Deutschen.

V. Klasse: Lampel: Deutsches Lesebuch, I. Teil: 2—16, 18, 20, 22, 23, 24, 41, 42¹, 43, 44—53, 57, 58—60, 61—120, 121—123, 125—127, 129, 13 —136. — Memoriert wurden: 3, 4, 5, 12, 13, 29, 49, 58, 66, 83, 108.

VI. Klasse: Die literarischen Proben des Lesebuches; «Minna v. Barnhelm», «Emilia Galotti». — Memoriert wurde: 15.

VII. Klasse: Die poetischen Stücke des Lesebuches. Memoriert wurden: «Der König von Thule», «Schwager Kronos». Geflügelte Verse aus den gelesenen Dramen: «Nathan der Weise», «Iphigenie auf Tauris», «Wallensteins Lager». Kursorisch: «Götz von Berlichingen», «Egmont», «Die Räuber», «Don Karlos»; Shakespeare: «Julius Caesar».

VIII. Klasse: Die Proben zu den literarhistorischen Kapiteln des Lesebuches; Schiller: «Wallensteins Lager», «Piccolomini», «Wallensteins Tod», «Jungfrau von Orleans», «Wilhelm Tell», «Braut von Messina» (privat). Goethe: «Hermann und Dorothea». «Faust» I. Teil (privat). Shakespeare: «Julius Caesar» (privat). Grillparzer: «Die Ahnfrau», «Sappho» (privat). — Memoriert: Schiller: «Das Lied von der Glocke».

C. Aus dem Slovenischen.

V. Klasse: Sket, Slovenska čitanka za V. in VI. razred, die auf die V. Klasse entfallende Hälfte samt der Einleitung. — Memoriert: 45, 46, 50, 52, 54. — Gelesen wurde: Jurčič: «Deseti brat»; Novakovič: «Kosovo».

VI. Klasse: Sket, Slovenska čitanka za V. in VI. razred, die auf die VI. Klasse entfallende Hälfte. — Memoriert: 73, 91, 96, 99, 103, 106, 110, 119. — Privatlektüre: Shakespeare: «Julij Cezar»; Detela: «Učenjak»; Meško: «Črtice»; Jenko: «Pesmi I».

VII. Klasse: Sket, Staroslovenska čitanka: A. I. 2—11, II., 2, III., 1, IV., 1, V., 1; B. I., 1. — Memoriert: Čengjijč III. 1—80; Preradovič: «Putnik» und die Gedichte des Kanons. — Lektüre: Shakespeare: «Hamlet», «Kralj Lear»; Mažuranič: Smrt Smail-age Čengjijča, I.—III.

VIII. Klasse: Sket, Slovstvena čitanka; Prešeren, Poezije; S. Gregorčič, I, II; Levstik I; Hamlet. Sket, Staroslovenska čitanka A. VI., B. II. — Memoriert: Prešeren: Soneti (mit Auswahl), Zabavljivi napisi.

III. Themata

für schriftliche Arbeiten am Obergymnasium.

a) In der deutschen Sprache:

V. Klasse. *Grafenauer*

Hausarbeiten: 1.) «Die Sonne bringt es an den Tag» und «Die Kraniche des Ibykus». (Ein Vergleich.) — 2.) «Ver sacrum» von Uhland. (Dispositionsarbeit.) — 3.) Der Weihnachtsabend in der Heimat. — 4.) Der Krieg, eine Quelle des Elends und des Wohlstandes. — 5.) «Das rechte Wort, — Die rechte Tat, — Am rechten Ort — Schafft rechten Rat.» (Fr. Rückert.) — 6.) «Höh' und Tiefe hat Lust und Leid — Anderer Gram birgt andere Wonne». (Paul Heyse.) — 7.) Erinnerungen an den Maiausflug.

Schularbeiten: 1.) Der landschaftliche Hintergrund in Goethes «Erkönig» und «Fischer». — 2.) Gunildens Befreiung. (Nach Uhlands: «Der blinde König».) — 3.) Die andere Schiefertafel. — 4.) Chryses' Beleidigung und Apollos Rache. (Nach Homers Ilias.) — 5.) Am Ostermorgen. — 6.) Charakteristik Hannibals.

VI. Klasse. *Grafenauer*

Hausarbeiten: 1.) Dic, cur hic. — 2.) Reichtum vergeht, Kunst besteht. — 3.) Die Bedeutung der Ströme für die Menschheit. — 4.) Der Krieg, ein Feind und Freund der Künste. — 5.) Jedermann hat gerne Preis — Niemand macht ihm gerne Schweiß — Wer der Arbeit Mark will nießen — Muß ihr Bein zu brechen wissen. (Logau.) — 6.) Die Kunst der Exposition in Lessings «Emilia Galotti». — 7.) Die Gehilfen des Menschen.

Schularbeiten: 1.) Der Herbst und seine Sprache. — 2.) Die literaturgeschichtliche Bedeutung des Ritterstandes. — 3.) Prosit Neujahr! — 4.) Klopstock und Wieland. (Eine vergleichende Charakteristik.) — 5.) Just. (Eine Charakteristik nach Lessings «Mina von Barnhelm».) — 6.) Vom «Jungen Gelehrten» bis «Mina von Barnhelm».

VII. Klasse. *Apollon*

Hausarbeiten: 1.) Der Derwisch. — 2.) Die Hauptmerkmale der Beredsamkeit des Demosthenes und Cicero. — 3.) Der Geist des sturmes und Dranges in Goethes Hymnen. — 4.) Nescire quid ante quam natus sis, acciderit, id est semper puerum esse (Cicero). — 5.) Das Idyllische im VI. Gesange der Odyssee. — 6.) Die Gruppenbilder am Schluß von Wallensteins Lager.

Schularbeiten: 1.) Lebenslauf und Meinungen des Klosterbruders Bonafides. — 2.) Georg, der Reitersjunge. — 3.) Das Idealbild des alten Römers nach Ciceros Cato maior. — 4.) Brackenburg. — 5.) Schillers Entwicklungsgang und dramatische Dichtungen. (Dispositionsaufgabe.) — 6.) Die Kunst der dramatischen Spannung in der Odyssee. — 7.) Marquis Posa, der Gesinnungsheld.

Freie Vorträge.

1.) Gedankengang der ersten olynthischen Rede. (Cegnar.) — 2.) Die Porträtstatue des Demosthenes. (Justin.) — 3.) Die plastische Gruppe: Menelaos und Patroklos. (Snoj.) — 4.) Der romanische und gotische Kirchenbaustil. (Stelè.) — 5.) Der Bauernaufstand in Krain. (Stuller.)

VIII. Klasse. *Doxler*

Hausarbeiten: 1.) «Es liebt die Welt, das Strahlende zu schwärzen — Und das Erhabne in den Staub zu zieh'n.» (Schiller.) — 2.) «Winkt der Sterne Licht, — Ledig aller Pflicht — Hört der Bursch die Vesper schlagen; — Meister muß sich immer plagen.» (Schiller.) — 3.) Schüchternheit und Bescheidenheit. (Vergleich.) — 4.) Die Bedeutung des Weibes in der Germania, in Hermann und Dorothea und im Liede von der Glocke. — 5. a) Tiberius und Germanicus. (Darstellung des Verhältnisses beider nach Tacitus.) — b) Schwert, Zunge, Feder — drei Großmächte. — 6.) Labor non onus, sed beneficium. — 7.) Lesen macht reif, Schreiben genau, Reden gewandt.

Schularbeiten: 1.) Das Lied von der Glocke. (Inhaltsbestimmung.) — 2. a) «Den schlechten Mann muß man verachten — Der nie bedacht, was er vollbringt.» (Schiller.) — b) Sokrates' Ansichten über den Tod. — 3. a) Aus welchen Gründen wirbt Hermann Dorothea zuerst als Magd für seine Eltern, statt sofort um sie zu freien? — b) Worauf gründet sich das Selbstgefühl des Wirtes in «Hermann und Dorothea»? — 4.) Wie rechtfertigt Schiller Tells Tat? — 5. a) Geßlers und Attinghausens Tod in «Wilhelm Tell». — b) «Kurz ist das Leben», spricht der Weise, spricht der Tor. — 6.) Welche Mächte bestimmen das menschliche Leben? Mit Rücksicht auf Rückerts Spruch: «Sechs Wörtchen nehmen dich in Anspruch jeden Tag: Ich soll, ich muß, ich kann, ich will, ich darf, ich mag.» (Maturitätsarbeit.)

Freie Vorträge.

1.) Die geheimen Gesellschaften im Mittelalter. (Erman.) — 2.) Über die Tragik und das tragische Moment. (Jurca.) — 3.) Abriß der japanischen Geschichte. (Oblak.) — 4.) Das Gedächtnis. (Vidic.) — 5.) Österreichs territoriale Entwicklung. (Zois.) — 6.) Grillparzers Trilogie «Argonauten». (Grašič.) — 7.) Über die Entwicklung der Sprache. (Matjašič.) — 8.) Friedrich Hebbels Leben und Werke. (Virant.)

b) In der slovenischen Sprache.

V. Klasse. *Profenauer*

Domače naloge: 1.) Z «Lukežvega semnja» v Kranju. — 2.) Oj zlata mati domovina, — Ti krasna si, krasnejše ni, — Kar jih obseva zarja dneva. (S. Gregorčič.) — 3.) O pravem času molčati ni lahko, a potrebno. — 4.) Honestus rumor alterum est patrimonium. (Publius Syrus.) — 5.) Baucida in Filemon. (Idila.)

Šolske naloge: 1.) Izlet k prijatelju. — 2.) Slovenski kmetje pod cesarjem Maksom. (Po Aškercévi «Stari pravdi».) — 3.) Zima srebrna — Zdrava nam, zdrava. (O. Zupančič.) — 4.) O rojenicah in sojenicah. — 5.) Krjavelj. (Po Jurčičevem «Desetem bratu».)

VI. Klasse. *Profenauer*

Domače naloge: 1.) Črtomirov govor. (Po «Krstu pri Savici».) — 2.) Moji spominski dnevi. — 3.) En dan iz življenja stare matere. — 4.) Rimsko ljudstvo v Shakespearejevem Juliju Cezarju. — 5.) Kaj si obetam od prihodnjih počitnic?

Šolske naloge: 1.) Zakaj se tako radi pogovarjamo o vremenu? — 2.) Duševni preobrat Črtomirov. (Po «Krstu pri Savici».) — 3.) In življenje naše — Al' so samo sanje? (S. Jenko.) — 4.) Prešernova «Nova pisarija» po vsebini in obliki. — 5.) Brutov značaj

VII. Klasse. *Sebevec*

Domače naloge: 1.) Pozdravljam te, častitljivi hram modric! — 2.) Krst pri Savici — Tugomer — Dreizehnlinden. (Primerjanje.) — 3.) En list napisati bolj omika duhá nego célo knjigo prebrati. (Jean Paul.) — 4.) Iv. Mažuranič: Četa. (Estetska analiza.) 5. a) Nit bi zato barbarim se zvali, što vi mroste, dok su oni spali. (Mažuranič, Smail aga III.) — b) Laba in Sava. — c) Šekspirjev «Kralj Lir» in Turgenjeva «Stepni kralj Lir».

Šolske naloge: 1.) Vi, trdi ljudje, — Oči odprite. — In videli boste roj solzan, Ušes ne mašite. — In bil vam bo nanje jok glasán. (S. Gregorčič.) — 2.) Razvoj dejanja v Hamletu. — 3.) Glagolita Cloz., Čtenije sv. Iv. Zlat. na veliki četrtek vv. 1—10, 31—45, prevod. — 4.) I. 1 in V. 3. v Kralju Learu. — 5.) Podobe v Prešernovi pesmi «Slovo od mladosti».

Vaje v govoru.

1.) Kakó čitajmo? (Stelè.) — 2.) «Gero» Jiráskov in Jurčičev «Tugomer». (Stuller.) — 3.) Kedaj je umrl zadnji polabski Slovan? (Stelè.) — 4.) Bogdan Venedova polabska trilogija in nje zgodovinsko ozadje. (Snoj.) — 5.) Domovina Slovanov. (Po prof. Niederlu-Cegnar.) — 6.) Slovenska glasha. (Jenko.) — 7.) «Zlatorog» Raumbachov in Aškerčev. (Jos. Gogala.) — 8.) Makedonija, domovina slovanskih blagovestnikov, nekdanj in sedaj. (Justin.) — 9.) Starokrščanski in bizantinski slog. (Stelè.) — 10.) Narodno blago v poljanski dolini nad Škofjo Loko. (Stanonik.) — 11.) Kapela sv. Cirila in Metoda v klementinski baziliki v Rimu. (Stelè.)

VIII. Klasse. *Sebevec*

Domače naloge: 1.) S. Gregorčič kot ljudski filozof. (Načrt poljudnega predavanja.) — 2.) «Grajski pisar» dr. I. Tavčarja in pa «Takšni so» dr. Fr. Detela. (Primerjanje.) — 3.) Snov in vsebina Hamleta. — 4.) V molčanju je uspeh. — 5. a) Uhlandov «Der Rezensent» pa Prešernova «Nova pisarija». — b) Prešeren in Kette. — c) Izvirna balada. (Sonet.)

Šolske naloge: 1.) Derendinga in pa Kranj. — 2.) «Stanú se svojega spomni . . .» Prešeren. (Pogled v bodočnost.) — 3.) Koristen je najmanjši delokrog — Le ti mi v njem ne drži križem rok. (Po Goetheju.) — 4.) Sodba naših lirikov o nalogi poezije. — 5.) Najdbe in iznajdbe novega veka ter njih upliv na medsebojno razmerje narodov. (Zrelotni izpit.)

Vaje v govoru.

1.) A. Mickiewicza «Pan Tadeusz». (Virant.) — 2.) Estetska analiza Puškinevega «Evgenija Onjegina». (Jurca.) — 3.) Sonetni venec v slovenski poeziji. (Viđić.) — 4.) Dr. Jak. Zupanova muza. (Matjašič.)

IV. Maturitätsprüfungen.

A. Im Schuljahre 1903/1904.

Die Maturitäts-Wiederholungsprüfung wurde zufolge Landesschulrats-Erlasses vom 29. Juli 1904, Z. 3065, am 26. September 1904 unter dem Vorsitz des Herrn k. k. Landesschulinspektors Franz Hubad abgehalten. Derselben unterzogen sich vier öffentliche Schüler. Von diesen erhielten drei ein Zeugnis der Reife, einer wurde auf ein Jahr reprobiert.

B. Im Schuljahre 1904/1905.

Zur Ablegung der Maturitätsprüfung haben sich 28 Schüler der VIII. Klasse gemeldet; außerdem wurden mit dem Erlasse des k. k. Landesschulrates vom 26. Jänner 1905, Z. 447, und vom 15. April 1905, Z. 1844, zwei Externisten zur Prüfung im Sommertermine zugelassen.

Die schriftlichen Prüfungen wurden in der Zeit vom 29. Mai bis 3. Juni l. J. durchgeführt.

Die Themata lauteten:

a) *Mathematik*, 29. Mai:

1.) Welche Winkel im ersten Quadranten genügen der Gleichung:

$$\left(\frac{27}{8}\right) \sin^2 x + \left(\frac{27}{8}\right) \cos^2 x = \frac{15}{4} ?$$

2.) Ein auf dem Scheitel stehender gerader Kegel ist teilweise mit Wasser gefüllt. Wie groß ist die Wassermenge, wenn eine Bleikugel vom Radius 12 cm hineingelegt noch vollkommen untertaucht und sich die Höhe zum Radius des Kegels wie 15:8 verhält?

3.) Der Flächeninhalt eines Dreieckes beträgt $6 \text{ m}^2 24 \text{ dm}^2$; wie groß ist der Radius des dem Dreiecke eingeschriebenen Kreises, wenn zwei innere Winkel des Dreieckes $78^\circ 11' 16''$ und $73^\circ 44' 23''$ messen?

4.) Durch die Endpunkte des Parameters der Parabel $y^2 = 16x$ wird ein Kreis gelegt, der seinen Mittelpunkt im Koordinatenanfangspunkt hat; unter welchem Winkel schneiden sich die Kurven und wie groß ist die gemeinsame Fläche? (Längeneinheit = 5 cm.)

b) *Deutscher Aufsatz*, 30. Mai:

Welche Mächte bestimmen das menschliche Leben?

Mit Rücksicht auf Rückerts Spruch: «Sechs Wörtchen nehmen dich in Anspruch jeden Tag: Ich soll, ich muß, ich kann, ich will, ich darf, ich mag.»

c) *Übersetzung aus dem Griechischen*, 31. Mai:

Platon, Phaedon c. III.

d) *Übersetzung ins Latein*, 2. Juni vormittags:

Nicht Opfer sind der Gottheit angenehm, sondern ein frommer und reiner Sinn. (Aus: Stüpfle, Latein. Stilübungen für die oberen Klassen, Nr. 234.)

e) *Übersetzung aus dem Latein*, 2. Juni nachmittags:

Cicero, Tuscul. disputat., lib. I, c. 41.

f) *Slovenisch*, 3. Juni:

Najdbe in iznajdbe novega veka ter njih upliv na medsebojno razmerje narodov.

Das Ergebnis der zufolge des Landesschulrats-Erlasses vom 18. Mai 1905, Z. 2099, am 17. Juli l. J. beginnenden mündlichen Prüfungen wird im nächstjährigen Programme veröffentlicht werden.

V. Verzeichnis

der für das Schuljahr 1905/1906 in Gebrauch zu nehmenden Lehrbücher.

Lehrgegenstand	Klasse	Volle Bezeichnung des Buches (neueste Auflage)	Zugelassen mit Erlaß: K.-U.-M.	Gleichz. zulässig. Aufl.
R O M I S C H E	I.	Veliki katekizem ali krščanski nauk, Preis K — 80	22. März 1897, Z. 7011. Alle Bischöfe in Wien am 9. April 1894	
	II.	Lesar Ant., Liturgika, 4. izdaja, Preis K 2 30	25. Oktober 1896, Z. 25 572. F. B. O. Laibach am 4. März 1896, Z. 634	3. Aufl.
	III.	Karlin Andr., Zgodovina razodetja božjega v stari zavezi, Preis K 2 —	25. Juni 1896, Z. 15 427. F. B. O. Laibach am 13. September 1895, Z. 2061	
	IV.	Karlin Andr., Zgodovina razodetja božjega v novi zavezi, Preis K 2 —	20. April 1897, Z. 8821. F. B. O. Laibach am 23. März 1897, Z. 669	
	V.	Wappler, Dr. A., Lehrbuch der kath. Religion, I. Teil, 8. Aufl., Preis K 2 —	4. Jänner 1893, Z. 28 821. F. B. O. Laibach am 21. Mai 1877, Z. 697	die früheren
	VI.	Wappler, Dr. A., Lehrbuch der kath. Religion, II. Teil, 8. Aufl., Preis K 2 40	17. September 1903, Z. 30 151. F. B. O. Laibach am 21. Mai 1877, Z. 697	7.—2.
	VII.	Wappler, Dr. A., Lehrbuch der kath. Religion, III. Teil, 6. Aufl., mit Ausschluß der früheren, Preis K 2 40	17. September 1903, Z. 30 151. F. B. O. Laibach am 21. Mai 1877, Z. 697	
	VIII.	Bader P. M., Lehrbuch der Kirchengeschichte, 5. Aufl., mit Ausschluß der früheren, Preis K 1 90	22. September 1902, Z. 28 156. Gesamt-Episkopat in Wien, November 1901	
L A T I N I S C H E	I.	Kermavner V., Latinska slovnica, 2. natis, Preis K 3 20	22. September 1893, Z. 21 015	1. Aufl.
		Wiesthaler Fr., Latinske vadbe za I. gimn. razred, 3. natis, Preis K 2 30, mit Ausschluß der früheren	20. Juni 1898, Z. 14 357	
	II.	Slovnica wie in I. Wiesthaler Fr., Latinske vadbe za II. gimn. razred, 2. natis, Preis K 3 20, mit Ausschluß der früheren	18. März 1897, Z. 5989	
	III.	Slovnica wie in I. Požar, dr. L., Latinske vadbe za III. gimn. razred, Preis K 2 — J. Golling, Chrestomathie aus C. Nepos und Q. Curtius Rufus, Preis K 1 40	1. April 1897, Z. 7462 4. Jänner 1901, Z. 35 121	
	IV.	Slovnica wie in I. Požar, dr. L., Latinske vadbe za IV. gimn. razred, Preis K 2 20 Caesar, De bello Gallico, ed. Pramner, 6. Aufl., Preis K 2 — Ovids ausgewählte Gedichte, von Sedlmayer, 6. Aufl., Preis K 1 90	4. September 1901, Z. 25 562 27. Juni 1902, Z. 20 162	5.—1. 5 u. 4.
	V.	Scheindler, Latein. Schulgrammatik v. Dr. R. Kaner, 5. Aufl., Preis K 2 60 Supple K. Fr., Aufgaben zu lat. Stilübungen, II. Teil, 3. Aufl. v. Rappold J., Preis K 3 60 Zingerle, T. Livii ab urbe condita I. I., II., XXI. u. XXII., 6. Aufl., Preis K 2 20 Ovid wie in IV.	10. Juni 1903, Z. 17 987 28. April 1904, Z. 13 959 24. Juli 1903, Z. 24 783	4.—2. 5.—1.
VI.	Grammatik wie in V. Sedlmayer-Scheindler, Lat. Übungsbuch für die Oberklassen der Gymnasien, 2. Aufl., Preis K 3 — Ciceros Reden gegen Catilina, ed. Nohl, 3. Aufl., Preis K 1 — Sallustii bellum Jugurthinum, ed. Scheindler, 2. Aufl., Preis K 1 20 Caesar, De bello civili, I. III. ed. Eymmer, Preis K 1 20 Vergilii Aeneidos epitome, ed. Klouček, 4. Aufl., Preis K 2 60	18. Oktober 1899, Z. 37 025	1. Aufl. 2. u. 1. 1. Aufl. 3. Aufl.	

Lehrgegenstand	Klasse	Volle Bezeichnung des Buches (neueste Auflage)	Zugelassen mit Erlaß: K.-U.-M.	Gleichz. zuläss. Aufl.
Греческий язык	VII.	Grammatik wie in V. Übungsbuch wie in VI. Cicero, De imperio Cn. Pompei, ed. Nohl, 3. Aufl., Preis K — 70 — pro Archia poeta, ed. Nohl, 2. Aufl., Preis K — 50 — Laelius, de amicitia, ed. Schiche, 2. Aufl., Preis K — 86 Vergil wie in VI.		2. und 1. 1. Aufl.
	VIII.	Grammatik wie in V. Übungsbuch wie in VI. Tacitus, Germania, ed. J. Müller, Preis K — 80 — Historische Schriften in Auswahl v. A. Weidner, 2. Aufl., Preis K 2— Q. Horatii Flacci carmina selecta, ed. Huemer, 5. Aufl., Preis K 1·72	13. Oktober 1904, Z. 34.801 1. Februar 1899, Z. 2018	1. Aufl.
Древнегреческая литература	III.	Curtius-Hartel, Griechische Schulgrammatik, 24. Aufl., bearbeitet von Dr. Fl. Weigel, Preis K 3·10, mit Ausschluß der früheren Schenkl, Griechisches Elementarbuch, 19. Aufl., Preis K 2·85, mit Ausschluß der früheren	12. Dezember 1902, Z. 36.355 11. Juli 1904, Z. 24.452	
	IV.	Grammatik wie in III. Schenkl, Griechisches Elementarbuch, 18. Aufl., Preis K 2·60	4. November 1901, Z. 29.780	17.—15.
	V.	Curtius-Hartel, Griechische Schulgrammatik, 22. Aufl., Preis K 2·90 Elementarbuch wie in IV. Chrestomathie aus Xenophon, ed. Schenkl, 13. Aufl., Preis K 3·20 Homers Ilias in verk. Ausgabe von A. Christ, 3. Aufl., Preis K 3—	31. Mai 1894, Z. 10.212 8. August 1904, Z. 28.003 12. Jänner 1904, Z. 41.910	19. Aufl. 12.—8. 2. u. 1.
	VI.	Grammatik wie in V. Elementarbuch wie in IV. Chrestomathie aus Xenophon wie in V. Homers Ilias wie in V. Herodot, Auswahl von Scheindler, Preis K 1·80	28. Jänner 1896, Z. 1661	
	VII.	Grammatik wie in V. Schenkl, Übungsbuch für Ober gymnasien, 10. Aufl., Preis K 2·80 Demosthenes, Ausgewählte Reden, ed. Wotke, 6. Aufl., Preis K 1·60 Homers Odyssee, Auswahl v. A. Th. Christ, 4. Aufl., Preis K 2·40	19. Juli 1901, Z. 21.261 19. Juni 1903, Z. 19.438	9. u. 8. 3. u. 2.
	VIII.	Grammatik wie in V. Übungsbuch wie in VII. Homers Ilias wie in V. Homers Odyssee wie in VII. Platon, Apologie u. Kriton, ed. Christ, 3. Aufl., Preis K 1— Platon, Protagoras, ed. J. Kral, Preis K — 80 Sophokles, Aias, ed. Schubert, Preis K 1—		2. u. 1.
	I.	Willomitzer, Deutsche Grammatik, 11. Aufl., Preis K 2·40 Štritof A., Deutsches Lesebuch für die I. u. II. Kl. an sloven. utraquist. Mittelschulen, 3. Aufl., Preis K 2·70	11. Februar 1905, Z. 4101 8. April 1905, Z. 9460	10. u. 9. 1. Aufl.
	II.	Grammatik wie in I. Lesebuch wie in I.		
III.	Grammatik wie in I. Prosch-Wiedenhofer, Deutsches Lesebuch, III. Teil, Preis K 2·40	15. Mai 1894, Z. 8615		
IV.	Grammatik wie in I. Prosch-Wiedenhofer, Deutsches Lesebuch, IV. Teil, 2. Aufl., Preis K 2·90	25. April 1904, Z. 13.205	1. Aufl.	

Lehrgegenstand	Klasse	Volle Bezeichnung des Buches (neueste Auflage)	Zugelassen mit Erlaß: K.-U.-M.	Gleichz. zuläss. Aufl.
Deutsche Sprache	V.	Willomitzer, Deutsche Grammatik, 8. Aufl., Preis K 2·40 Lampel L., Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der österr. Gymnasien, I. Teil, 4. Aufl., Preis K 2·95	5. April 1899, Z. 8429 15. September 1903, Z. 30.010	
	VI.	Grammatik wie in V. Lampel L., Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der österr. Gymnasien, II. Teil, Preis K 2·70 Lessing, Mina v. Barnhelm (Graeser), Preis K —·50	25. Juni 1898, Z. 17.754	
	VII.	Grammatik wie in V. Lampel L., Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der österr. Gymnasien, III. Teil, 2. Aufl., Preis K 2·42 Goethe, Iphigenie auf Tauris (Graeser), Preis K —·50	6. Oktober 1900, Z. 27.597	
	VIII.	Grammatik wie in V. Lampel L., Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der österr. Gymnasien, IV. Teil, 2. Aufl., Preis K 2·84 Goethe, Hermann und Dorothea (Graeser), Preis K —·50 Grillparzer, Ahnfrau (Graeser), Preis K —·50	22. April 1904, Z. 8440	
Slovenische Sprache	I.	Sket-Janežič, Slovenska slovnica, 8. Aufl., Preis K 3·—, mit Ausschluß der früheren Sket, Čitanka, I. del, 2. Aufl., Preis K 2·—	13. November 1900, Z. 28.920 1. August 1896, Z. 18.726	1. Aufl.
	II.	Slovnica wie in I. Sket, Čitanka, II. del, 2. Aufl., Preis K 2·—	22. April 1902, Z. 10.946	1. Aufl.
	III.	Slovnica wie in I. Sket, Čitanka, III. del, Preis K 1·60	12. Mai 1893, Z. 9729	
	IV.	Slovnica wie in I. Sket, Čitanka, IV. del, Preis K 1·60	31. Jänner 1894, Z. 699	
	V.	Slovnica wie in I. Sket, Slovensko berilo za V. in VI. razr., 3. Aufl., Preis K 3·60	25. August 1904, Z. 21.946	2. Aufl.
	VI.	Slovnica wie in I. Berilo wie in V. Kosovo, Srpske narodne pjesme o boju na Kosovu, Preis K —·40		
	VII.	Slovnica wie in I. Sket, Slovenska slovastvena čitanka za VII. in VIII. razred, 2. Aufl., mit Ausschluß der früheren, Preis K 3·— Sket, Staroslovenska čitanka, Preis K 3·— Mažuranič: Smrt Smail ago Čengijica, Preis K —·40	20. März 1905, Z. 8362 27. August 1894, Z. 20.039	
	VIII.	Slovnica wie in I. Čitanka wie in VII. Staroslovenska čitanka wie in VII.		
Geographie und Geschichte	I.	Vrhovec Iv., Zemljepis za I. gimn. razred, Preis K 1·20 Kozenn B., Geograph. Atlas für Mittelschulen, 39. Aufl., Preis K 8·—	13. November 1897, Z. 24.699 9. Jänner 1901, Z. 36.761 ex 1900	38. u. 37.
	II.	Bežek V., Zemljepis za spodnje in srednje razrede srednjih šol, 2. natis, Preis K 2·40 Kozenn B., Atlas wie in I. Mayer-Kaspret, Zgodovina starega veka za II. gimn. razr., Preis K 2·30	16. September 1899, Z. 24.881 31. Oktober 1894, Z. 24.065	

Lehrgegenstand	Klasse	Volle Bezeichnung des Buches (neueste Auflage)	Zugelassen mit Erlaß: K.-U.-M.	Gleichzuläss. Aufl.
Geographie und Geschichte	II.	Schubert F.W. und Schmidt W., Historisch-geographischer Schulatlas der Alten Welt, des Mittelalters und der Neuzeit, Ausgabe für Gymnasien, Preis K 3·20	6. März 1899, Z. 5062	
	III.	Zentljepis wie in II. Mayer-Kaspret, Zgodovina srednjega veka, Preis K 2.— Atlanten wie in II.	24. März 1898, Z. 6081	
	IV.	Mayer-Kaspret, Zgodovina novega veka, Preis K 2.— Jesenko, Avstro-ogerska monarhija. Domovinoznanstvo za IV. gimn. razred, Preis K —·90 Atlanten wie in II.	7. Februar 1901, Z. 801 laut M.-V.-Bl. 1885, pag. 89	
	V.	Gindely-Mayer, Geschichte für die oberen Klassen der Gymnasien, I. Teil, 11. Aufl., Preis K 3·20 Richter, Dr. Eduard, Lehrbuch der Geographie für die I., II. u. III. Kl. der Mittelschulen, 6. Aufl., Preis K 2·85 Atlanten wie in II.	27. Juni 1902, Z. 20.470 15. November 1901, Z. 24.214	10. Aufl. 5. Aufl.
	VI.	Gindely-Mayer, Geschichte für die oberen Klassen der Gymnasien (I., II. und III. Teil), II. Teil, 10. Aufl., Preis K 3.— Geographie wie in V. Kozenn B., Geographischer Atlas für Mittelschulen, 35.—38. Aufl., Preis K 8.— Putzger, Historischer Schulatlas zur alten, mittleren und neueren Geschichte, 25. Aufl., Preis K 3·60	II. Teil approbiert wie 11. Auflage des I. Teiles 3. März 1900, Z. 61 20. Juli 1903, Z. 23.083	I. Teil: 10. u. 11., II. Teil: 10. u. 9., III. Teil: 11. u. 10. Aufl. 19.—24.
	VII.	Gindely-Mayer, Geschichte für die oberen Klassen der Gymnasien, III. Teil, 11. Aufl., Preis K 3·40 Geographie wie in V. Atlanten wie in VI.	31. Dezember 1903, Z. 42.824	10. Aufl.
	VIII.	Zeebe-Schmidt, Österreichische Vaterlandskunde für die VIII. Gymnasialklasse, Preis K 3·20 Atlanten wie in VI.	7. Mai 1901, Z. 9718	
	Mathematik	I.	Matek, Aritmetika za nižje gimnazije, I. del, Preis K 2.— Matek, Geometrija za nižje gimnazije, I. del, Preis K 2.— wie in I.	16. Jänner 1897, Z. 1062 25. Februar 1896, Z. 3898
II.		Matek, Aritmetika za nižje gimnazije, II. del, Preis K 2·20	5. November 1898, Z. 27.481	
III.		Matek, Geometrija za nižje gimnazije, II. del, Preis K 2·20 wie in III.	18. Oktober 1896, Z. 25.273	
IV.		Močnik-Neumann, Arithmetik und Algebra für die oberen Klassen der Mittelschulen, Ausgabe für Gymnasien, 28. Aufl., Preis K 3·70	22. Jänner 1904, Z. 1812	26. u. 27.
V.		Močnik-Spielmann, Lehrbuch der Geometrie für die oberen Klassen der Gymnasien, 24. Aufl., Preis K 3·80	28. Mai 1904, Z. 18.894	23. Aufl.
VI.		Močnik-Neumann, Arithmetik und Algebra für die oberen Klassen der Mittelschulen, Ausgabe für Gymnasien, 27. Aufl., Preis K 3·70 Močnik-Spielmann, Lehrbuch der Geometrie für die oberen Klassen der Gymnasien, 23. Aufl. mit Ausschluß der früheren, Preis K 3·80 Schlömilch, Dr. O., Fünfstellige Logarithmen u. trigonometrische Tafeln, 13. Aufl., Preis K 1·56 wie in VI.	28. Juni 1902, Z. 20.805 11. März 1902, Z. 6876	26. Aufl.
VII.		wie in VI.		
VIII.		wie in VI.		

Lehrgegenstand	Klasse	Volle Bezeichnung des Buches (neueste Auflage)	Zugelassen mit Erlaß: K.-U.-M.	Gleichz. zuläss. Aufl.
Physik	III.	Seneković, Fizika, 2. Aufl., mit Abschluß der ersten, Preis K 4'—	29. September 1902, Z. 28.351	
	IV.	wie in III.		
	VII.	Wallentin, Lehrbuch der Physik, 13. Aufl., Preis K 3'—	10. September 1902, Z. 29.211	12. Aufl.
	VIII.	wie in VII.		
Naturgeschichte	I.	Pokorny-Erjavec, Zivalstvo, 3. Aufl., Preis K 2'32 Paulin A., Prirodopis rastlinstva za nižje razrede srednjih šol, Preis K 3'20	laut M.-V.-Bl. 1881, pag. 162 20. September 1898, Z. 20.459	
	II.	wie in I.		
	III.	Hinterlechner, Mineralogija, Preis K 1'90	28. Dezember 1903, Z. 42.942	
	V.	Hochstetter-Bisching, Leitfaden der Mineralogie und Geologie für die oberen Klassen der österreichischen Gymnasien, von Dr. Toula, 18. Aufl., Preis K 2'30 Wretschko-Heimerl, Vorschule der Botanik für den Gebrauch an höheren Klassen der Mittelschulen, 7. Aufl., Preis K 3'—	19. April 1904, Z. 12.813 26. Juni 1901, Z. 18.474	14. u. 12. 6. Aufl.
	VI.	Graber-Mik, Leitfaden der Zoologie für die oberen Klassen, 4. Aufl., mit Abschluß der früheren, Preis K 3'80	1. Juni 1904, Z. 20.594	
Philos. Propäd.	VII.	Willmann, Logik, Preis K 2'20	15. Juli 1901, Z. 13.726	
	VIII.	Willmann, Empirische Psychologie, Preis K 3'20	1. Juli 1904, Z. 22.792	
Als Hilfsbücher empfohlen		Rožek J. A., Latinsko-slovenski slovník za III. in IV. razred, Preis K 5'40 Stowasser, Latein.-deutsches Wörterbuch, 2. Aufl., Preis K 13'— Schenkl, Griechisch-deutsches Schulwörterbuch, Preis K 10'— Golling, Schülerkommentar zu Livius, Preis K —'72 Müller, Schülerkommentar zu Sallust (Jugurtha), Preis K 1'56 Krafft und Ranke, Präparationen Kummer-Stejskal, Einführung in die deutsche Literaturgeschichte, 5. Aufl., Preis K 2'60 Schweighofer, Dr. Ant., Tabellen zur Bestimmung einheimischer Samenpflanzen, Preis K 1'60 Wallentin, Dr. Fr., Maturitätsaufgaben aus der Mathematik, Preis K 4'—		
Stenographie		Scheller Franz, Lehr- und Lesebuch der Gabelsbergerschen Stenographie für Schulen und zum Selbstunterrichte, 9. Aufl., Preis K 3'60		

VI. Gesundheitspflege.

Der Pflege der Jugendspiele wurde auch im heurigen Jahre volle Aufmerksamkeit gewidmet.

Als Spielplatz diente der Schuljugend die große Hutweide «Gehsteig», welche der löbliche Gemeinderat der Stadt Krainburg auch im heurigen Jahre als Spielplatz unentgeltlich überließ, für welchen Akt der Schulfreundlichkeit ihm die Direktion den wärmsten Dank ausspricht.

Die Spiele leitete der k. k. supplierendé Gymnasiallehrer Bogumil Remeč mit großem Eifer und anerkanntem Erfolge. Die Spiele weist nachstehende Tabelle aus:

Tabellarische Übersicht

der im Schuljahre 1904/1905 durchgeführten Jugendspiele.

Datum	Spielzeit	Anwesende	S p i e l e
1904: 22. Sept.	1—4	150	Treibball; Kettenreißen; Croquet.
29. Sept.	2—4	120	Treibball; Steinspiel; Ballwerfen; Croquet.
3. Okt.	1—4	160	Fuchsprellen; Blinde Jagd; Jagdball.
7. Okt.	1—3	170	Katze und Maus; Foppen und Fangen; Räuber und Gendarmen.
17. Okt.	1—4	140	Festungsspiel.
24. Okt.	1—3	100	Wettkampf mit dem Balle; Drittenabschlagen.
3. Nov.	1—5	160	Kriegsspiel.
7. Nov.	1—3	80	Ausflug auf den St. Margaretenberg.
8. Dez.	1—3	90	Ausflug längs der Save.
1905: 8. Jänn.	1—3	100	Marschübungen.
22. März	1—4	160	Katze und Maus; Treibball; Der Fischer.
29. März	1—4	150	Räuber und Gendarmen; Wettlauf.

Datum	Spielzeit	Anwe- sende	Spiele
15. April	1—4	60	Ausflug nach Strževo.
29. April	2—4	90	Geierspiel; Stoßball; Croquet.
6. Mai	2—4	110	Kriegsspiel.
10. Mai	1—4	70	Schwarzer Mann; Festungsspiel.
20. Mai	1—4	120	Festungs- und Kriegsspiel.
24. Mai	2—4	80	Wurfball; Treibball; Kettenreißen.
3. Juni	2—5	130	Räuber und Gendarmen.
10. Juni	2—6	100	Ausflug nach Predozlje.
14. Juni	2—4	90	Gemeinschaftliches Baden; Dauerlauf und Marsch- übungen.
24. Juni	2—5	70	Gemeinschaftliches Baden; Kriegsspiel.
28. Juni	2—5	50	Gemeinschaftliches Baden; Versteckspiel.
1. Juli	3—6	60	Räuber und Gendarmen; Marschübungen; Baden.
8. Juli	3—5	125	Kriegsspiel; Baden.
12. Juli	2—5	40	Unterricht im Schwimmen.
13. Juli	5—7	100	Gemeinschaftliches Baden.

VII. Chronik.

Die Aufnahms- und Wiederholungsprüfungen wurden am 16. und 17. September abgehalten und sodann am 19. September das Schuljahr mit dem heiligen Geistamte eröffnet.

Die Maturitäts-Wiederholungsprüfung wurde unter dem Vorsitze des k. k. Landesschulinspektors Herrn Franz Hubad am 26. September abgehalten.

Am 4. Oktober feierte das Gymnasium das Allerhöchste Namensfest Seiner Majestät unseres allergnädigsten Kaisers Franz Josef I. durch einen solennen Schulgottesdienst mit Absingung der Volkshymne am Schlusse und in gleicher Weise am 19. November das Allerhöchste Namensfest weiland Ihrer Majestät der Kaiserin Elisabeth.

Das erste Semester wurde am 11. Februar geschlossen, das zweite am 15. Februar begonnen.

Am 7., 25., 26., 28., 29., 30. November 1904 und am 7. und 8. April 1905 inspizierte der k. k. Landesschulinspektor Herr Franz Hubad die Anstalt.

Am 9. Mai, dem 100. Todestage Schillers, wurde in den einzelnen Klassen von den Fachlehrern der deutschen Sprache die Bedeutung desselben als Mensch und Dichter in entsprechender Weise gewürdigt.

Am 26. Mai wohnte der hochwürdige Herr Dechant und Stadtpfarrer Anton Koblar als fürstbischöflicher Kommissär dem Religionsunterrichte bei.

Am 27. Mai unternahmen die Schüler der I. bis VII. Klasse unter Führung von Professoren den Maiausflug. Die I.a. und I.b. Klasse gingen über St. Jodoci nach Bischoflack; die II.b. und III.b. Klasse nach Veldes-Vintgar, die VI. Klasse über Radmannsdorf-Vigaun-Neumarkt nach Podbrezje, die III.a. Klasse nach Moistrana-Peričnik-Vratatal, die II.a. und IV. Klasse gingen nach Jauerburg; hier besichtigten sie die Walzwerke der Krainischen Industriegesellschaft, wobei in liebenswürdigster Weise der Herr Ingenieur Reisky die nötigen Erklärungen gab. Die V. und VII. Klasse machten ihren Ausflug nach Raibl und dem Predil. Besonders lehrreich war die Besichtigung des k. k. Bergwerkes in Raibl, die die k. k. Vorstehung in freundlichster Weise bewilligte und ermöglichte. Für das freundliche Entgegenkommen und das gegenüber der Schuljugend gezeigte Wohlwollen spricht die Direktion namens der Schüler dem Herrn Ingenieur Reisky sowie der löblichen Vorstehung des k. k. Bergwerkes in Raibl ihren wärmsten Dank aus.

Vom 29. Mai bis 3. Juni fand die schriftliche Maturitätsprüfung im Sommertermine statt.

Am 7. Juni machte die VIII. Klasse einen Maiausflug nach Moistrana-Peričnik-Vratatal.

Am 22. Juni beteiligte sich das Gymnasium an der Fronleichnamsprozession.

Am 27. Juni beehrte Seine Durchlaucht Fürst Ernst zu Windischgrätz die Anstalt mit seinem Besuche und verweilte fast anderthalb Stunden in der Anstalt. Die zweckmäßigen und sinngemäßen Einrichtungen in der ganzen Anstalt sowie die wohlgeordneten Kabinette, die er unter Führung des Direktors in Augenschein nahm, erregten hohe Anteilnahme des Fürsten, wofür er auch dem Direktor ungeteiltes Lob spendete.

Dem vorgeschriebenen Gottesdienste an Sonn- und Feiertagen und in der warmen Jahreszeit auch an Dienstagen und Freitagen wohnten die Gymnasialschüler unter entsprechender Aufsicht in der Gymnasialkapelle bei.

*ed tednom, v l. 1905 odpravili. Zgodilo se je to kraj, ko je
 spustil priteljovarje v tem kraju. Ključali so se po
 avri, med nas, dijaki v kapeli. To je bilo v istem ke
 talo pod temi, ki je prof. dr. Korun, stavlil predlog.
 nensiate v državnih mat. Besirito je pridobil kish.*

Zur heiligen Beichte und Kommunion wurden sie dreimal geführt und wohnten im Sinne des Ministerialerlasses vom 12. Juni 1899, ad Z. 861 ex 1891, vom 8. bis 10. April den geistlichen Exerzitien bei.

Der Gesundheitszustand der Schüler war im abgelaufenen Schuljahre im allgemeinen ein normaler. Am 11. November 1904 starb in Bischoflack nach langer Krankheit der gewesene Schüler Lorenz Trdina; am 20. Dezember 1904 starb in Krainburg der Maturant Anton Šlamberger; am 1. Jänner 1905 starb in seinem Geburtsorte Suhadol bei Komenda nach kurzer Krankheit der Schüler der V. Klasse Anton Benda und am 13. Mai 1905 starb in Stražišče der Schüler der VII. Klasse Franz Hacin. Alle waren sehr strebsame und wohlgesittete Schüler, die zu den schönsten Hoffnungen berechtigten. Am Leichenbegängnisse des in Krainburg verstorbenen Šlamberger beteiligte sich die gesamte Schuljugend samt dem Lehrkörper, an dem Leichenbegängnisse der außerhalb Krainburg gestorbenen drei Schüler nahmen teil die Mitschüler unter Führung ihrer Ordinarien und des Direktors.

Das Schuljahr wurde am 15. Juli mit einem feierlichen Dankgottesdienste, dem »Te Deum laudamus« und der Absingung der Volkshymne mit der darauf folgenden Zeugnisverteilung geschlossen.

VIII. Verfügungen der vorgesetzten Behörden, soweit sie allgemeines Interesse beanspruchen.

1.) Erl. Sr. Exzellenz des Herrn Ministers für Kultus und Unterricht vom 7. Juli 1904, Z. 805 (intim. mit Erl. des k. k. L.-Sch.-R. ddo. Laibach am 21. Juli 1904, Z. 2038), betreffend die nachträgliche Quittierung der an die k. k. Hof- und Staatsdruckerei im Anweisungen (Scheck- und Clearing)verkehre des Postsparkassenamtes geleisteten Zahlungen.

2.) Erl. Sr. Exzellenz des Herrn Ministers für Kultus und Unterricht vom 11. Oktober 1904, Z. 20.089 (intim. mit Erl. des k. k. L.-Sch.-R. ddo. Laibach am 18. Oktober 1904, Z. 4699), gestattet, daß in der III. Gymnasialklasse zum Zwecke der leichteren und besseren Verarbeitung des dem geographischen, beziehungsweise geschichtlichen Unterrichte zugewiesenen Lehrstoffes der Unterricht in Geographie und Geschichte in je zwei wöchentlichen Stunden erteilt werde, jedoch nur unter der Voraussetzung, daß die normale Gesamtzahl der wöchentlichen obligaten Unterrichtsstunden in dieser Klasse 25 (ohne Turnen) nicht überschreite.

3.) Erl. des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 16. August 1904, Z. 4572 (intim. mit Erl. des k. k. L.-Sch.-R. ddo. Laibach am 12. September 1904, Z. 3686), betreffend die Entlohnung der Aushilfsdiener.

4.) Erl. des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 21. November 1904, Z. 40.508 (intim. mit Erl. des k. k. L.-Sch.-R. ddo. Laibach am 4. Dezember 1904, Z. 5314), betreffend den Verkehr zwischen Schule und Haus.

5.) Erl. des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 18. Jänner 1905, Z. 510 ex 1904 (intim. mit Erl. des k. k. L.-Sch.-R. ddo. Laibach am 4. April 1905, Z. 346), regelt den Verkehr mit anatomischen, aus Menschenleichen hergestellten Präparaten.

6.) Erl. des k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 31. Jänner 1905, Z. 2186 (intim. mit Erl. des k. k. L.-Sch.-R. ddo. Laibach am 4. April 1905, Z. 890), regelt den Bezug von Gnadengaben für Waisen nach Staatsbediensteten.

7.) Erl. Sr. Exzellenz des Herrn Ministers für Kultus und Unterricht vom 6. März 1905, Z. 6361 (intim. mit Erl. des k. k. L.-Sch.-R. ddo. Laibach am 27. April 1905, Z. 1603), weist die Direktion an, den Bedarf von Gipsabgüssen ausschließlich von der Gipsgießerei des k. k. österreichischen Museums für Kunst und Industrie, Inhaber Moritz Schrott in Wien, XII., Dunklergasse, zu beziehen.

8.) Erl. Sr. Exzellenz des Herrn Ministers für Kultus und Unterricht vom 12. April 1905, Z. 534 (intim. mit Erl. des k. k. L.-Sch.-R. ddo. Laibach am 15. Mai 1905, Z. 1958), erteilt Weisungen in betreff der Behandlung anonymer Anzeigen gegen Lehrpersonen.

9.) Erl. Sr. Exzellenz des Herrn Ministers für Kultus und Unterricht vom 9. Mai 1905, Z. 16.187 (intim. mit Erl. des k. k. L.-Sch.-R. ddo. Laibach am 5. Juni 1905, Z. 2341), ordnet an, daß Abiturienten, welchen eine Semestral-Wiederholungsprüfung bewilligt wurde, auf Grund von vier und mehr nicht genügenden oder ganz ungenügenden schriftlichen Arbeiten bei der Maturitätsprüfung im Sommertermine nicht als reprobirt zu betrachten sind.

IX. Kundmachung für das Schuljahr 1905/1906.

Das Schuljahr 1905/1906 wird am 19. September mit einem feierlichen Gottesdienste und dem «veni sancte» eröffnet.

Die Aufnahmsprüfungen in die I. Klasse werden am 15. Juli, ferner am 16. September abgehalten werden.

Schüler, welche die Aufnahme in die I. Klasse anstreben, haben sich in Begleitung ihrer Eltern oder deren verantwortlicher Stellvertreter entweder am 14. Juli oder am 15. September bei der Gymnasialdirektion zu melden und hiebei den Taufschein und das Frequentationszeugnis der zuletzt besuchten Volksschule, welches unter ausdrücklicher Bezeichnung seines Zweckes die Noten aus der Religionslehre, der Unterrichtssprache und dem Rechnen zu enthalten hat, beizubringen.

Die wirkliche Aufnahme erfolgt auf Grund einer gut bestandenen Aufnahmsprüfung, bei welcher folgende Anforderungen gestellt werden:

In der *Religion* jenes Maß von Wissen, welches in den ersten vier Jahreskursen der Volksschule erworben werden kann; in der *Unterrichtssprache* Fertigkeit im Lesen und Schreiben, Kenntnis der Elemente aus der Formenlehre, Fertigkeit im Analysieren einfach bekleideter Sätze, Bekanntschaft mit den Regeln der Orthographie; im *Rechnen* Übung in den vier Grundrechnungsarten mit ganzen Zahlen.

Eine Wiederholung der Aufnahmsprüfung, sei es an derselben oder an einer anderen Anstalt, ist unzulässig.

Die Schüleraufnahme in die II. bis VIII. Klasse findet am 16. September statt.

Schüler, welche im letzten Semester dieser Anstalt angehört haben, müssen das letzte Semestralzeugnis, Schüler aber, welche von anderen Lehranstalten an diese überzutreten wünschen, ihren Taufschein, das letzte Semestralzeugnis, versehen mit der vorgeschriebenen Abgangsklausel, und etwaige Schulgeldbefreiungs- und Stipendiendekrete mitbringen.

Jeder neu eintretende Schüler zahlt nach wirklich erfolgtem Eintritte, d. i. am 15. September, eine Aufnahmstaxe von 4 K 20 h und einen Lehr- und Spielmittelbeitrag von 2 K 60 h; den Lehrmittelbeitrag zahlen auch die der Anstalt bereits angehörenden Schüler.

Schülern, welche die Aufnahmeprüfung in die I. Klasse nicht bestehen, werden die erlegten Taxen zurückerstattet.

Die Wiederholungs- und Nachtragsprüfungen müssen am 16. und 18. September abgelegt werden.

Das Schulgeld beträgt per Semester 30 K und muß von den öffentlichen und außerordentlichen Schülern, wofern sie von der Zahlung desselben nicht befreit sind, im Laufe der ersten sechs Wochen eines jeden Semesters gezahlt werden.

Eine Ausnahme besteht im ersten Semester für die Schüler der I. Klasse, die das Schulgeld spätestens im Laufe der ersten drei Monate nach Beginn des Schuljahres zu entrichten haben, und denen, wenn sie, beziehungsweise die zur Erhaltung Verpflichteten, wahrhaftig dürftig sind, die Zahlung des Schulgeldes bis zum Schlusse des ersten Semesters gestundet werden kann.

Schülern, welche innerhalb der angegebenen Frist ihrer Schuldigkeit nicht nachgekommen sind, ist der Besuch der Schule nicht gestattet.

Öffentlichen Schülern kann die Befreiung vom Schulgelde gewährt werden:

- a) wenn sie im letzten Semester in den Sitten die Note «lobenswert» oder «befriedigend», im Fleiße «ausdauernd» oder «befriedigend» und im Fortgange die erste allgemeine Fortgangsklasse erhalten haben;
- b) wenn sie wahrhaftig dürftig, das ist in den Vermögensverhältnissen so beschränkt sind, daß ihnen die Bestreitung des Schulgeldes nicht ohne empfindliche Entbehrung möglich sein würde.

Solche Schüler, welche die Befreiung von der Entrichtung des Schulgeldes erlangen wollen, haben ihre diesbezüglichen, an den hochlöblichen k. k. Landesschulrat gerichteten, mit dem Zeugnisse über das letzte Semester und dem Vermögensausweise belegten Gesuche in den ersten acht Tagen eines jeden Semesters bei der Direktion zu überreichen.

Die Gesuche der Schüler der I. Klasse um die Stundung des Schulgeldes sind gleichfalls an den hochlöblichen k. k. Landesschulrat zu richten, mit dem Vermögensausweise zu belegen und binnen acht Tagen nach erfolgter Aufnahme bei der Direktion zu überreichen.

Der Vermögensnachweis ist von dem Gemeindevorsteher und dem Seelsorger auszustellen und darf bei der Überreichung nicht über ein Jahr alt sein; er hat die Vermögensverhältnisse so genau, als zu sicherer Beurteilung derselben erforderlich ist, anzugeben.

Zufolge Erlasses des hohen k. k. Ministeriums für Kultus und Unterricht vom 30. Juli 1894, Z. 17.615, werden fortan jene Schüler, welche ihrer Geburt nach und nach ihren Familienverhältnissen als Angehörige des Krainburger Gymnasiums anzusehen sind, d. i. die Schüler aus dem Bereiche der k. k. Bezirkshauptmannschaften Krainburg und Radmannsdorf und aus jenem des k. k. Bezirksgerichtes Stein, in die Laibacher Gymnasien nicht oder nur in besonders berücksichtigungswürdigen Fällen mit Bewilligung des k. k. Landesschulrates aufgenommen werden.

Im Nachhange zu diesen Bestimmungen wurden mit dem Erlasse des k. k. Landesschulrates von Krain vom 20. Jänner 1903, Z. 300, folgende Verfügungen getroffen:

1.) Die an den Landesschulrat gerichteten wohlmotivierten Gesuche um ausnahmsweise Gestattung der Aufnahme in eines der beiden Staatsgymnasien in Laibach sind bis 1. August jedes Jahres, und zwar, wenn es sich um den Eintritt in die I. Klasse handelt, bei der zuständigen k. k. Bezirkshauptmannschaft, in allen übrigen Fällen aber bei der k. k. Direktion des zuletzt besuchten Gymnasiums einzubringen.

2.) Die betreffenden k. k. Bezirkshauptmannschaften und Gymnasialdirektionen haben die Aufnahmsgesuche — eventuell auf Grund weiterer Erhebungen — in Hinsicht auf die besondere Rücksichtswürdigkeit zu begutachten und bis 20. August dem k. k. Landesschulrate vorzulegen.

3.) Solche Gesuche werden keiner meritorischen Behandlung unterzogen, wenn sie verspätet oder nicht im vorgezeichneten Wege einlangen oder wenn sie nicht von den Eltern, beziehungsweise von deren gesetzlichen Vertretern, unterzeichnet sind.

Dies wird hiemit zur allgemeinen Kenntnis und Darnachachtung kundgemacht.

Die Gymnasialdirektion.

Naznanilo o začetku šolskega leta 1905 | 1906.

Šolsko leto 1905/1906 se začne dné 19. septembra s slovesno službo božjo na čast sv. Duhu.

Vzprejemne skušnje se bodo vršile dné 15. julija in dné 16. septembra.

Učenci, kateri želé biti vzprejeti v I. razred, se morajo v spremstvu svojih starišev ali njih odgovornih zastopnikov ali 14. julija ali 15. septembra oglasiti pri gimnazijskem ravnateljstvu ter s seboj prinesiti krstni list in šolsko naznanilo, v katerem mora biti izrecno povedano, čemu je bilo izdano, in v katerem morajo biti redi iz veroznanstva, učnega jezika in računstva.

Da se res sprejmejo, morajo z dobrim uspehom narediti vzprejemni izpit, pri katerem se zahteva sledeče: V *veroznanstvu* toliko znanja, kolikor se ga more pridobiti v prvih štirih letnih tečajih ljudske šole; v *učnem jeziku* spretnost v čitanju in pisanju, znanje početnih nauk in oblikoslovja, spretnost v analizovanju prosto razširjenih stavkov, znanje pravopisnih pravil; v *računstvu* vaje v štirih osnovnih računskih vrstah s celimi števili.

Vzprejemne skušnje ponavljati, bodisi na istem ali na kakem drugem zavodu, ni dovoljeno.

V II. do VIII. razredu se bodo učenci sprejemali dné 16. septembra.

Učenci, ki so zadnje polletje obiskovali tukajšnji zavod, morajo s seboj prinesiti zadnje spričevalo; učenci pa, ki žele iz drugih zavodov prestopiti na tukajšnji, krstni list, spričevalo o zadnjem polletju, katero pa mora imeti pripomnjo o pravilno naznanjenem odhodu in, ako so bili oproščeni šolnine ali dobivali štipendije, tudi dotične dekrete.

Vsak na novo vstopivši učenec plača 15. septembra 4 K 20 h vzprejemnine in 2 K 60 h prispevka za učila in igralna sredstva; zadnji znesek morajo plačati tudi učenci, ki so bili že doslej na tukajšnjem zavodu.

Učencem, ki vzprejemnega izpita v I. razredu ne izvrše z dobrim uspehom, vrnejo se vplačane takse.

Ponavljalni in dodatni izpiti morajo biti izvršeni 16. ali pa 18. septembra.

Šolnina znaša za vsako polletje 30 K, ter je morajo plačanja neoproščeni javni in izredni učenci plačati v prvih šestih tednih.

Izjema je za učence prvega razreda v prvem polletju, koji morajo šolnino plačati najkasneje v prvih treh mesecih po začetku šolskega leta in koji morejo, če so sami, oziroma oni, ki so dolžni zanje skrbeti, v resnici revni, pogojno pridobiti si dovoljenje, da smejo šolnino plačati še-le koncem prvega tečaja.

Učencem, ki tej svoji dolžnosti v določenem obroku niso zadostili, ni dovoljeno daljše šolsko obiskovanje.

Javni učenci se morejo šolnine oprostiti:

- a) ako so v preteklem polletju dobili v nravnosti red «hvalno» (lobenswert) ali «povoljno» (befriedigend), v pridnosti «vztrajno» (ausdauernd) ali «povoljno» (befriedigend), v učenem napredku pa splošni prvi red in
- b) ako so v resnici tako revni, da bi jim plačevanje šolnine ne bilo možno brez posebnega pritrgovanja.

Učencem, ki hočejo prositi oproščenja šolnine, vložiti je dotično, na preslavni c. kr. deželni šolski svet naslovljeno prošnjo gimnazijskemu ravnateljstvu v prvih osmih dneh vsakega polletja. Prošnji je pridejati šolsko spričevalo zadnjega polletja in zakonito izdelani imovinski izkaz.

Imovinski izkaz, ki ga morata podpisati župan in domači župnik, ne sme biti starejši od jednega leta, ko se izroči prošnja. V njem morajo biti imovinski podatki, točno zaznamenovani, kolikor je to treba, da se dajo natančno presoditi.

Vsled razpisa visokega c. kr. ministerstva za bogočastje in nauk z dne 30. julija 1894. l., št. 17.615, se odslej tisti učenci, katere je po njih rojstvu ali po njih rodbinskih razmerah šteti za pripadnike kranjske gimnazije, to je učenci iz ozemlja c. kr. okrajnih glavarstev Kranj in Radovljica in iz ozemlja c. kr. okrajnega sodišča Kamnik, ne vzprejmó v ljubljanski dve gimnaziji, ali pa samo v posebnega ozira vrednih slučajih z dovolitvijo c. kr. deželnega šolskega sveta.

Dodatno k tem določilom je ukrenil c. kr. deželni šolski svet za Kranjsko po odloku z dne 20. januarja 1903, št. 300, naslednje odredbe:

1.) Na deželni šolski svet naslovljene z razlogi dobro podprte prošnje za izjemni sprejem v eno izmed obeh državnih gimnazij v Ljubljani je vložiti do 1. avgusta vsakega leta, in sicer, kadar gre za vstop v I. razred, pri pristojnem c. kr. okrajnem glavarstvu, v vseh drugih primerih pa pri c. kr. ravnateljstvu nazadnje obiskovane gimnazije.

2.) Dotična c. kr. okrajna glavarstva in gimnazijska ravnateljstva oddado o sprejemnih prošnjah — eventualno na podstavi daljnih poizvedeb — svoje mnenje, oziraje se na posebnega ozira vredne okolnosti, ter jih do 20. avgusta predložo c. kr. deželnemu šolskemu svetu.

3.) Take prošnje se ne vzamejo v meritorični pretres, ako dospejo prepozno ali pa ne po predpisanem poti, ali ako niso podpisane od roditeljev, oziroma od njihov zakonitih namestnikov.

To se razglaša na občno znanje in ravnanje.

Gimnazijsko ravnateljstvo.

